

De venae sectione quum in aliis affectibus, tum vel maximè in pleuritide liber.

Contributors

Corti, Matteo, 1475-1542.

Publication/Creation

Lugduni : Apud Seb. Gryphium, 1538.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qddwf7gn>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

MATTHAEI

CVRTII PAPIEN

SIS DE VENAE SE

ctione quum in alijs affectis

bus, tum uel maximè

in pleuritide

liber.

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIUM

LVGDVNI,

1538.

6

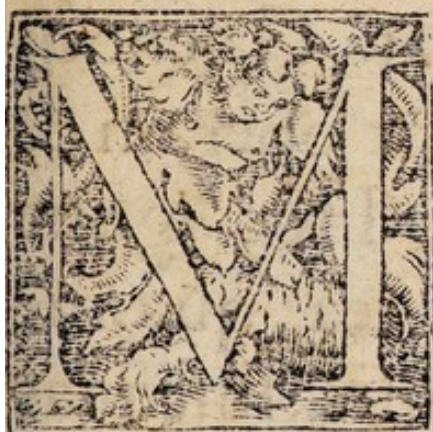

BRITISH MUSEUM
SALE DUPLICATE

I 7 8 7

REVERENDISS. ET
ILLVSTRISS. GUIDO
NI ASCANIO SFORTIAE
DE S. FLORA BONONIAE
LEGATO
MATTHAEVS CVRTIVS
F. D.

ECVM ipse considerans
tuorū in me meritorum,
& humanitatis erga me
tuę magnitudinem, ingra
titudinis planē uitio nota
ri possem, nisi (quod alios omnes diuinis
tuis uirtutibus alleētos facere uideo)
quicquam moliri conarer, quod tibi
gratum fore sperarem. Quare quum
pleuritidem morbum non contemnē
dum à medicis ferē omnibus, malē cu
rari haētenus perspexerim, qui non ē
directo partis affectæ, sed contra Hip
pocratis & Galeni sententiam, quos &
primos, & summos medicos esse reor,
ex opposito latere, non sine magna la
boran

borantium iactura, sanguinem esse mittendum arbitrantur : nostrum hunc de Venæ sectione tractatum, quum in alijs affectibus, tum uel præsertim in laterali morbo, ad cōmunem omnium utilitatem edere decreuimus, & tuo nomini dicare: quò fiat omnibus apertissimum, quēpiam Hippocrate Galenoq; relictis, aliorum imitatione operam & industriam perditurum. Hoc igitur (qualecunque sit) munus, ea, qua me semper recipis, hilari fronte suscipias uelim, eoq; animo, quo ab homine tibi deditissimo mittitur. Quòd si uita supersit, & id ipsum placuisse cognouero, meliora me daturum polliceor.

Vale, & (quod facis) literarū
studiosos foue. Bono
niæ. Anno

M. D. XXXVIII.

Mense Iunio.

MATTHAEI
CVRTII PAPIEN-
SIS DE VENAE
SECTIONE
LIBER.

VVM apud Ticinenses
iandudum, hinc Pata-
uñ magna auditorũ fre-
quẽtia docuissẽm, in do-
lore lateris à principio,
stante corporis plenitu-
dine, quãdo sanguinem
mittere cõuenit, ad Hip-
pocratis & Galeni men-
tem è directo partis affectũ mittendum esse: ut
si pars dextra sit oblæsa, internam cubiti dex-
tri uenam, quam Arabes basilicam uocant, in-
cidendam esse: non defuerunt, qui contrariam
opinionem (quẽ longo temporis interuallo fe-
re omnibus familiaris fuit) defendere sint co-
nati: siue id gloriẽ studio fecerint, siue reluctan-
di animo, uel quia ueritatẽ se tueri fortasse cre-
derent, aut quòd ab eorum placitis discedere
grauarentur, ut de methodicis XII de mor-
bis curandis, his uerbis inquit Galenus: Reli-
qui uerò methodici quũ innumeros quotidie

,, iugulent, adeò rationem curadi mutare adhuc
 ,, nolunt, ut quæ à medicis sunt scripta, quí artis
 ,, operibus uerè insudarunt, ne uel semel quidē
 ,, experiri uelint; adeò indelebile uítium uehe-
 ,, mens ignorãtia est, præsertim si cùm superbia
 ,, sit cõiuncta. Quò fit ut neotericorum plurimi
 adhuc in ambiguo laborent, quidnam ab eis in
 hac re sit agendum; siquidem ab una parte
 Hippocratē & Galenum multosq; alios inspi-
 ciāt antiquos; ab altera medicos seniores, coæ-
 taneos suos, quibus, ut suam curadi rationem
 dimittant, suadere nemo ualeat. Hí ueritatis
 indagandæ studio si pro communi tuēda opi-
 nione desudassent, meritis profectò laudibus
 efferendi essent; uerum quia rixandi potius,
 quàm iuuandæ posteritatis desyderio cõmen-
 ta sua edidisse conspiciuntur, non rationibus,
 sed cõuitijs, quæ me dixisse fingunt, insectan-
 tes, haud scio, cur summæ temeritatis non sint
 arguendí; uiderunt (ut arbitror) quæ, me pro-
 fitēte, discipuli collegerant, in quibus infinitos
 propemodum errores annotari liceat, quæ me
 dixisse omnia suis editionibus insolēter affir-
 mare non erubescunt, unde mihi ea ipsa dant
 uítio, quæ non modò non dixi, sed neq; unquā
 cogitaui; putant aduersum me scribere, quum
 tamen in uanas hallucinationes suas scribant.
 Quòd si contingat (ut plerunq; accidit) au-
 ditores meos ueri quicquam literis deman-
 dasse,

dasſe, id ipſum male interpretantes, non in me,
ſed in ſuarum opinionum prauitatem inſur-
gunt. Accedit ad hæc, quòd quæſtionem de
uenæ ſectiõne, mendis ſcarentem, infiniteq; de-
prauatam, nomine meo inſcriptam, impudẽter
ediderunt; quam parum eruditus quiſpiã, qui
me audiuerit forte, cõpoſuerat. Sed hos miſſos
faciamus, quoniam cum inquinatiſſimis nõ eſt
conuitio decertandum, neq; maledictis aduer-
ſum impudentes, & improbos uelitãdum; quia
tãtiſper ſimilis & compar eorum fias, dum pa-
ria & conſimilia dicas atq; audias. Vt tamen
ſciant omnes, quid in hac ſentiam difficultate,
& ut illorum temeritas, ne dicam ignorantia,
qui tam licẽter me laceſſunt, nota ſit omnibus,
atque ſi quod iam fecere, idem quoque facturi
eſſent, non exiſtimet ingenioſus lector, qui
meas lucubrationes non agnouerit, ea me di-
ctitaſſe, quæ mihi falſò aſcribent, utq; discipu-
lis & amicis me rogantibus morem geram, id
oneris aſſumere uolui; non quòd eos, quorum
mens in erroribus occalluit, à ſuarũ opinionũ
cæcitate remoueri ſperem; ſed ut his qui
ueritatem cupiunt, ac ea diſcere ſtu-
dent, quæ glorioſiſſimi uete-
res ſcriptis reliquerunt,
aliqua ex parte ſa-
tisfaciam.

V B I V M fuit apud antiquos, incipiēte pleuritide, corpore pleno, quum sanguis est mittendus, quæ uena sit incidēda. Sunt qui uenam internam brachij lateris dolentis incidant, sunt qui eandem alterius, alij uenam poplitis, aut tali eiusdem partis aperiunt, nonnulli eandem oppositæ: nec defuere, qui dicerēt, esse uenā in affecto loco secādam, aut super eodē cucurbitulas cū scarificatione ponendas: adeo ut sint tot opiniones inuentæ, quot imaginationum modi. In hac dubitatione primum ostendā Hippocrati, Galenoq; placuisse, uenā, quæ intus in cubito affecti lateris, incidendam esse. Secundo idem quoq; sensisse Arabes. Tertio ad id rationes adducētur. Quarto cōtrariæ partis argumēta dissoluētur. Quod ad Hippocratē spectat, ipse; secundo de ratione uictus in acutis, tex. decimo, postquā fomēta in pleuritide docuit ad dolorē sedandum opportuna, si dolor formētis nō quiescat, ait, Quum dolor ad iugulū extēditur, aut grauitas, uel brachiū, uel māmīllam, aut partes, quæ supra transuersum septum sunt, infestat, interna cubiti uena secanda est; neque dubites copiosum detrahēre sanguinem, donec uel rubidior multo, uel pro puro, rubidoq; liuidus effluxerit: utrunq; enim accidere solet. At si eas partes, quæ sub transuerso septo sunt, dolor afficit, & ad iugulum

um non ascēdit, tum uel nigro ueratro, uel pe-
 olio alius ducenda est. Dices fortè, Non dixit
 Hippocrates, ex quo latere uena secanda sit.
 Audi quid dicat quarto de ratione uictus in
 acutis L X I X. Si dolor ad superiores partes
 extenditur, ut iugulum, mammillam, brachiū,
 internam brachij uenam secare oportet: ab eo
 uidelicet latere, quod dolore fuerit affectum:
 uel (ut habet antiqua traductio) ad qualescūq;
 partium fuerit, scilicet dolor, secundum hanc:
 uel (ut nouissima) si dolor sursum penetraue-
 rit, uel ad clauiculam, uel mammā, uel brachiū,
 uenam brachij internā secare oportet, qua dor-
 lor afficit parte. Sup̄ quo tex. ita Gal. ait: Hoc
 etiam loco rursus explanat sententiam legiti-
 mæ partis libri: unum enim quod omiserat, sed
 per ea, quæ ab eo dicta sunt, facile subintellige-
 batur, adiecit, hoc scilicet, secundum rectitudi-
 nem dolentis lateris faciendam esse uenæ se-
 ctionē, quod his uerbis indicat, internam bra-
 chij uenam secare oportet, ab eo uidelicet late-
 re, quod dolore fuerit affectum.

Dicta uerò Hippocratis secūdo de ratione
 uictus in acutis, quibus intelligitur eum
 uoluisse secandā esse uenam lateris affecti, sunt.
 Primū, quia dolore ascendente, dicit esse se-
 candam uenam: eo uerò descendente, dandam
 medicinam purgantem. Si uellet Hippocrates
 ad contrariam partem trahere, potius eligeret

oppositionem à sursum in deorsum, uel contrario, quàm à dextro in sinistrum; quandoquidem reuulsionis à sursum in deorsum Hippocrates plerisque locis inferius annotandis meminit: eam uerò, quæ secundum dextrum & sinistrum fit, nullibi, quod sciam, clarè posuit.

” **S**ecundo dicit esse copiosum sanguinem detrahendum, donec rubidior multo, uel pro
 ” puro, rubidoq; liuidus effluxerit. Neque hoc
 ” intelligendum est, ut communiter intelligi solet, quando sanguinis color incepit mutari, supprimendam esse uenam: quippe ubi phlegmone magna sit, cui citius talis accidit mutatio, minus esset sanguinis mittendum, quàm ubi parua fuerit: quod aperte falsum est: uerùm intelligit Hippocrates (ut infra etiã dicetur) quũ incipit sanguis mutari, donec fluit ualde mutatus, esse sanguinem detrahendũ: semper tamen intelligas uirtute cõsentiente, & proinde dixit,
 ” Donec rubidior multo, uel pro puro, rubidoq;
 ” liuidus effluxerit, & non dixit, fluere cõperit. Hæc autem sententiã stare nõ posset, si uena lateris non affecti secanda foret. Dicebat enim Galen. in tract. de uenæ sectione. d. 2. su. prima. c. 3. sententiã hanc Hippocratis præcipue uerã esse, quando prope uenam incisam phlegmone est ingens, ut in dicendis clarius apparebit.

Tertio dixerat Hippocrates tex. VIII. eiusdem 2. lib. uenæ sectionem dolore descen-
 dente

dente non æqualem uim habere, ut fomētum, in doloris sedatione : nec ita dolorē sedare, sicut medicina purgans, quod ob aliud esse non potest, nisi quia (ut ait Auic. XIII. trac. V. c. 2.) dolore descendente phlebotomia basilicæ sola nō trahit de loco læso aliquid, de quo sit curandū : medicina uerò purgans de loco læso plus trahit, quando dolor descendit : quoniam per uenas affecto loco propinquiore euacuat. Igitur qua ratione Hippocratis in sedatione doloris descendentis præfert medicinam purgantem missioni sanguinis, eadem debet sectionē uenæ internæ lateris affecti sectioni uenæ lateris non dolētis præferre, utpote loco læso propinquiore & magis communicantis.

Quarto uult Hipp. in eod. tex. VIII. illam uenæ sectionē, quæ non ualde iuuat dolore descendente, plus iuuare dolore ascendente. Venæ lateris affecti sectio parū iuuat dolore descēdente, igitur ea est quæ multum iuuat ascendente dolore. Cur sectio uenæ, quæ intus in brachio dolore descendente parū iuuat, docet Gal. in commento X. 2. de ratione uictus in acutis : quoniam scilicet cor in medio ponitur inter uenam cubiti internam, & partem pectoris inferiorem phlegmone laborātem. Hæc ratio cōcernit æqualiter internam cubiti uenam lateris affecti, & non affecti. Relinquitur ergo internæ cubiti uenæ sectionē lateris ægrotantis

tis parū iuuare dolore descendente, multumq̃
prodesse quum ascendit. Vt uerò clarius mens
Hippo. intelligatur, notanda est Gal. sententia
in commēto, cuius ad uerbū interpretatio talis
est: Secundum declinationē humorum facien-
tium phlegmonem facit Hippo. euacuationes:
hoc enim, quæ euacuanda sunt, eò duci debe-
re, quò natura uergit per loca conferentia, ue-
rissimum est. Accidit autem interdum hoc se-
cundum diuersitatem partium panniculi sub-
cingentis costas: nā partibus eius superioribus
phlegmone laborantibus ad iugulū, brachiū,
& mammillam extenditur dolor: inferioribus
autem ad septū transuersum & hypochondria.
Quum ergo ad superiora dolor extēditur, ue-
nam oportet secare in brachiū flexu plus & ci-
tius à laborante particula potentem diuertere
& euacuare sanguinē: Vbi uerò dolor uergit
ad inferiora, medicamentis purgantibus eua-
cuationem fieri conuenit. Bene autē dixit, gra-
uitatem fieri circa brachium, non dolorem: Et-
enim hic magis cōgregari sanguinem, & decli-
nare, signum est grauitas ex multitudine facta.
Tensiones autem secundum cōmunitatem so-
lam fieri consueuerunt, uicinis partibus locis
phlegmone laborantibus tensis, præter quòd
multiplicetur in eis sanguis. Propter hæc igitur
euacuare præcipit abundantem sanguinem
incidentem uenam quæ intus. Deinde uenarū
dissectio

dissectionem sub compendio ponit Galenus,
 quam etiam tertio de aggrēssibus anatomicis
 ac proprio tractatu de uenarum & arteriarum
 dissectione posuerat, ut causam reddat, cur po-
 tius interna, quàm alia secari debeat: & in fine
 de uena loquens interna dicit: Hanc igitur ius-
 bet Hippocrates incidere, antequàm uniatur,
 ei, quæ ab humerali scinditur, qua interdū non
 apparēte loco eius secamus interiorem, quam
 ad cubiti os descendere secundum rectitudinē
 dixi: non apparētibus autem his, ad factam ex
 unione dictarum duarum uenarum obliquarū
 deueniemus: potente autem & hac aliquando
 non apparere, humerali apparente, ipsam inci-
 de cognoscens euacuationes, undecunq; fiant
 in totum animalis corpus deduci, non tamen
 uelociter, nec æqualiter ex omni uena. Nos au-
 tem uelocius, & plusquàm ab alijs partibus e-
 uacuare studemus id, quod phlegmone occu-
 pat, & maxime in acutis ægritudinibus, quod
 interna cubiti uena præstat, multoq; magis
 quando inclinationem suprā sanguis abundās
 facere uidetur, aut partes pectoris superiores
 sunt affectæ: tunc enim magis grauitas in bra-
 chio fit, & secundum mammillam. Phlegmo-
 nes uerò inferiorum pectoris partium, ob se-
 pti transuersi propinquitatem dolorem hypo-
 chondrijs communicant: non igitur eos ma-
 gnopere iuuat à cubito euacuatio, in medio
 corde

,, corde posito. dixi nanq; uenam inferiores pe-
 ,, ctoris partes nutrientem sub corde oriri. quæ
 ,, omnia à me dicta sunt, ut indicarem, Hippocra-
 ,, tem rectè scripsisse, incidere oportet uenam, in
 flexu cubiti internam. Clare uult Galenus in
 commento, secandam esse uenam, quæ plus
 & celerius à parte læsa, quàm ab alijs euacuat,
 & ex ea parte, ad quam natura declinat: quod
 aliter fieri nequit, nisi per internæ uenæ sectio-
 nem lateris affecti. Quomodo autē huius uenæ
 sectio retrahat à parte phlegmone laboran-
 te (ut innuit esse necessariū Galenus, cum ait:
 Venā oportet incidere in brachij flexu plus &
 celerius à laborāte particula potentē reuellere
 & euacuare sanguinē) clare patebit ex dicēdis.

Lia est Hippocratis autoritas VI. Epid.
 ,, **A**par. VI. tex. V. dicentis: Dolorum causa
 ,, proximum uentrē purgare, & sanguinis uen-
 ,, trem incidere, uisio, sectio, calefactio, infrigida-
 ,, tio, sternutamentum, plantarum succi in quib;
 ,, bus talis est uirtus, & cyceon male operantiū,
 ,, lac, allium, uinum feruidum, acetum, sal. Enu-
 merationem cuiusq; auxiliij, quo utimur in do-
 loribus amouendis, fecit hic Hippocrates, ut
 Galenus in huius text. interpretatione decla-
 rat. Per uentrem sanguinis, intelligitur uena
 magna ut sunt uenæ, quæ in flexu brachij, uel
 in cruribus inciduntur: quippe quæ sunt in
 summis manibus, aut pedibus, aut sub lingua,
 uel

uel in angulis oculorū, uenæ magnæ non sunt,
 nec notabilem sanguinis quantitatē euacuant,
 ut habet Gal. in trac. de miss. san. d. 2. su. prima.
 c. 5. quum dicit: Memini enim quibusdam ad
 sex usq; libras sanguinem detractum fuisse, ita
 ut febris protinus extingueretur, nec ulla se-
 queretur uirium afflictio: quibusdam uerò ses-
 quilibram, haud citra, leue saltem uirium detri-
 mentum: quibus si quis duas uacuasset, extre-
 mē lēssisset: quapropter utiliter quibusdam unā
 quoq; detraxi, imò uerò nonnunquā hoc quo-
 que minus, idēq; ex uena aut cubiti, aut popli-
 tis, aut tali: nam ex uenis quæ ad magnos oculo-
 rum angulos conspiciuntur, aut sub lingua,
 quod certē mentione dignum sit, effluere non
 solet: sicut nec si quis summa in manu aut pede
 uenam secet, quemadmodū putant q̄ liene, &c.
 Huic sententiæ subscribit Paulus Aegineta
 lib. II. cap. 39. his uerbis: Si quidem sanguis na-
 turæ modum transiliat, uena secanda est conti-
 nuò, magna uidelicet, affectā prope particulā.
 Clarè uult Hipp. hoc tex. quum dolorē sedare
 uolumus, medicina purgāte, aut uenæ sectione
 uacuationē fiendā esse, per uenas & loca pro-
 xima: quare in dolore lateris descendente ius-
 bet dari medicinam exoluentem, in ascenden-
 te secari uenam internam lateris infirmi, quæ
 magna sit, & propinquissima: neq; per uenam
 propinquissimam laboranti particulæ, uenam
 intelli

intelligas affectæ particulæ, utpote quæ non propinqua, sed eiusede partis uena dicitur. Quæ ob rem apertissima est Hippocratis sententia, quando dolores, aut phlegmones incipiunt, uel augentur, & dolorem per uenæ sectionem sedare intendimus, laborantis membri uenam secandam non esse, nec multum distantem, sed eam quæ magna sit, & affectæ particulæ propinquissima: quod fit ut incipiente capitis aut colli phlegmone, uenas in angulis oculorum, aut sub lingua non incidamus, quum magnæ non sint: nec uenas in cruribus, quum nimis distent: sed uenam in flexu cubiti, quæ collo & capiti propinquior est, ac magis communicans: & è directo, quam humeralem, uel externam Galenus uocat: alij uerò cephalicam. Incipientibus uerò phlegmonem contrahere pectore, pulmone, septo transuerso, hepate, splene uel stomacho, interna cubiti uena lateris dolentis est aperienda, quæ non in ipsis membris, sed eis alia quauis uena magna, propinquior existit. Pari modo faciendum est alijs membris inferioribus phlegmone tentari incipientibus, ut infra (quum ponentur Galeni autoritates) explanabitur. Incipiente uerò brachio phlegmonem pati, non est eiusedem brachij uena secanda, quia non propinqua, sed ipsius ægræ particulæ uena est, quare uel alterius brachij, uel cruris uenam, quæ secundum rectitudinem laborantis est lateris, incide

incidemus. Et quia uenæ sectio nō in membro
 patiente, sed in parte illi propinquissima deri-
 uatiua solet appellari, sequitur Hippocratem
 prius uenæ sectionē facere deriuatiuam quā
 ad longinqua reuulsiuā: quod v 1. Epid. par. 2.
 his uerbis clare dicit: Deriuare, cedentem re-
 uellere statim, resistentem cedere, quem textū
 sic interpretatur Galenus. Ad deriuationē con-
 sequens erat subinferre, reuellere, & postea do-
 cere, quomodo quis optime facere posset re-
 uulsionem. Hippocrates uerò prætermisit di-
 cere reuellere: & statim peruenit ad illud quod
 est cognitu utilissimum, bene uolētibus retra-
 here humores male irruētes ad aliquod mem-
 brum; non enim semper oportet insistere in au-
 xilijs reuulsiuis, sed interponere aliquod tem-
 pus uacuum eorum quæ retrahunt, ut humo-
 rem iam firmatum qui ad patientem particulā
 deuenit, secerni permittamus, nam in ipsa per-
 manens particula dupliciter molestiam affert,
 partim quidē sui multitudine extendens, par-
 tim uerò sui qualitate tristitias inferens. si autē
 permittes humores qui ad particulam perue-
 nerūt secerni, liberabis ipsam particulam à do-
 lore, & facilem eam facies reuulsiuis auxilijs,
 & non amplius super ipsam, propter dolorem
 particulę humores irritantē ad defluxum, quē
 à principio non recte fecerūt. Hinc Auic. 1111.
 pri. c. 1. & 3. dixit: Quum ad longinquum tra-
 here

here uolueris, dolorem prius seda.

Q Vi oppositam opinionem sequuntur, duas primas Hippocratis auctoritates uarijs modis exponere conantur. Dicunt aliqui, uerum esse, Hippocratem præcipere uenæ sectionem in flexu cubiti lateris dolentis, sed eum supponere pro uniuersalibus regulis, factas esse reuulsiones, inter quas sectio uenæ lateris non dolentis enumeratur. Imaginantur alij mentem fuisse Hippocratis de uenæ sectione deriuatiua, non de reuulsiva loqui. Nonnulli de curatiua, quæ morbo iam facto cõuenit, nõ de præseruatiua, quæ partem morbi futuram respicit, & in parte non affecta prius fieri debet. Sunt qui putent Hippocratis dicta intelligenda esse, quando materia concocta est, non in principio uel incremento; quia tunc ex latere non dolente reuellere debemus. Nec desunt qui uelint Hippocratem loqui quando materia fluxa est, non quando fluit, quum tunc oporteat ad longissima retrahere. In tribus hi conueniunt: primo, quod Hippocrates præceperit in pleuritide uenæ sectionem lateris dolentis. Secundo, quod id faciendum sit, quum materia fluxa est. Tercio, quod fluente materia, uel ex crure, uel ex latere non affecto sanguinis missio prius fieri debeat. Hanc suam interpretationem cõfirmant: Primo, quia text. X. secundi de ratione uictus in acutis, ait, grauitatẽ brachium, uel mammillam,

lam, uel partes, quæ supra transuersum septum sunt, infestare: ubi uerò grauitas est, ibi materia iam contēta & fluxa est. Secūdo, quia uult sanguinis colorem mutatū esse: quod fieri nō posset, nisi iam fluxisset ad membrum phlegmone laborās. Tertiò, quia quarto de ratione uictus in acutis tex. LXVIII. uult esse cōsiderandum sputū, an sit ruffum, an aliter coloratū: quando uerò sputum coloratū uidetur, iam materia in membro recepta est. Quartò, quia dicit Gal. in trac. de ratione curādi per sanguinis missiōē: In quibus autē iuxta sectam uenam phlegmone est ingens, optimū est sanguinis in colore & consistētia mutationem expectare, sicut indicauit Hipp. in lib. de acutorū uictu, quando de pleuritide uerba facit. Loquitur igitur Hipp. quando phlegmone magna est: quæ tūc est magna, quū materia fluxa est. Quintò, quia dicta illa Hippoc. sunt in parte, in qua docet curare: missio sanguinis, quæ materiæ fluēti debet, est partis phlegmones futuræ præseruatiua: ideo de hac conueniens non fuit Hipp. loqui in his libris, de acutorū uictu: docet enim locis illis, quæ uena sit incidēda, non in præseruatiua, sed in curatiua parte: & hæc debet nō in principio fieri, sed in statu, ac per laborātis particulæ reſtitutionem. Hæc est euacuatio, quā deriuatiuā uocant Hipp. & Gal. humorē, qui fluxit respiciens. Venæ autē incisionē, quæ ad artē perti-

net præseruatiuā, & quæ in contraria parte laboranti particulæ fit in principio ob humorē, qui actu fluit, quā Hipp. retractionē appellat, ipse ut breuiloquus, omisit: quia præcepta dare non intendebat, nisi quæ ad artem pertinent curatiuā, qualis non est diuersiua, sed deriuatiua uenæ sectio, confirmatur: quū iubet Hippo. X I. text. dolore descendente ad hypochondria dari medicinam purgantem, eam nō in principio, sed in statu & digesta materia dandam intellexit, iuxta sententiam suam, IIII. reg. acu.

XXIX. quū dicit: Qui statim inter initia morbi inflammationes medicamēto soluere conant̃, ñ à distenta inflammataq; parte nihil auferūt, affectus uero (utpote crudus) non remittitur, ac partes sanæ colliquescent, quocirca morbus imbecillum corpus uincēs, curationi non obedit. hæc Hippocrates. Sed eo tēpore, quo præcipit medicamentū dolore descendente, iubet, eodem ascendēte uenæ sectionem, ergo missio sanguinis Hipp. nō est, quæ fit in principio, sed in statu concocta materia, & quæ ad partē spectat curatiuam. Sexto, uel Hipp. loquitur de reuulsiua euacuatione, uel deriuatiua: Si de deriuatiua, habetur intētum: Si de retractiua, hoc dici non potest, quoniam fit in contraria parte: Sed inflammato latere dextro, quum eiusdem inciditur uena, inter affectum locum, & partē per quam fit euacuatio, nulla reperitur cōtrarietas

rietas: quia nec à sursum in deorsum, nec ab ante retro, nec à dextro in sinistrum: cōcludendū itaq; est, mentem Hipp. fuisse deriuatiuam sanguinis missionē hortari, quæ diuersiuam præsupponit ex opposito latere fiendam.

Post quinque modos, unā cū rationibus adductis, est sextus exponendi modus, prædictis in hoc conueniens Hipp. sententiā: quar. de acu. uictu. LXIX. de materia fluxa intelligi debere, idq; præcipue ob tertiam eorum rationem: Secundo autem reg. ac. x. intelligi de uenæ sectione reuulsiva in principio fienda ex latere non dolente, quia autoritate Galeni confirmant in eiusdem, secundū antiquam uersionem, textus expositione, quæ talis est: Quando, extendit̃ dolor uersus membra alta, tunc oportet, ut minuamus ex uenis, quæ sunt in curuatura manus, uenam per quā possibile est attrahere ex sanguine, qui est in mēbro infirmo ad contrariū partis, ad quam declinat quantitātē, multam cum uelocitate. Si Galenus adducat, quar. de acu. uictu. LXIX. scribēs Hipp. hic addere, quod in secūdo dimiserat: respondēt, Galenū nihil aliud uelle, nisi q; Hipp. in quarto distinctius, q̃ in secundo scripserit: quippe dixit in quarto, quo latere uenæ sectio sit fienda, qd̃ in secundo non expressit: non tamen eandem uenæ sectionem intelligit: sed in quarto factam ex latere dolente, in secūdo factā ex opposito.

SEptimus est dicendi modus, qui sententias Hippocratis in quarto de ratione uictus in acutis non admittit, eo quod liber ille non sit legitimus, ut clare scribit Galenus in eius libri proœmio. In secundo uero non explicat ex quo latere sanguinis missio sit fienda: quare per hæc Hippocratis loca non concluditur intentum.

Octauus est eorum qui ad id temeritatis deuenerunt, ut uelint Hippocrati non esse credendum, in pleuritide præsertim, quum per Anaxionis curam, III. Epidimiarum positam, & à Gal. com. aph. 12. primæ par. ac primo de crisi. c. XVIII. declarata, non bene, sed male processerit: nam ad octauam usque diem, in qua sanguinem misit, adhibuit fomenta, quibus à principio neglectis, sanguinem tunc mittere præstitisset.

Nec defuerunt alij sic demones, ut dixerint ingenium reuellendi nec Hippocrati, nec Galeno cognitum fuisse: quorum ætate imperfecta fuerit ars medica, Galenumque sibimet sæpissime contradixisse. Hi simul omnes Hippocrati, Galenoque repugnant: siquidem absurdum sit de materia fluxa, ea quæ scripsit Hipp. intelligere. Nam fluens materia phlegmonem factura, maiores arterias ac uenas primum, hinc minores replet: atque ita res procedit, donec ad minimas, & capillares sit peruentum: demum partim per ipsarum ora, partim per tunicas exiēs, ad phlegmones locum defluit, III. artis medici

medicinalis: in de tumoribus, & de inæquali in-
temperatura. Quare quū duplex sit materiæ
fluxus, ad uenas, & arterias phlegmonem cir-
cunstantes, unus ex his ad ipsam phlegmonē,
alter, uel de materia, quæ ad loca circumstantia
fluxa sit, intelligit Hipp. uel quæ ad phlegmo-
nem. Si primum, quū in principio pleuritidis
ad loca circumstantia materia fluxerit (utpote
uenis arterijsq; omnibus uicinis iam repletis)
clarè sequitur, incipiente pleuritide uenam la-
teris affecti secandam esse. Si secundū, hæc ma-
teria, uel est cruda, uel concocta, nō cruda, quā-
doquidem materia cruda firmata, & in quouis
membro quieta purgantem medicinam exhi-
bere nunquā doceat Hipp. ut XXII. aph. pri-
mæ par. concocta medicari, atque mouere non
cruda, &c. & Gal. in commēto: Tales itaq; hu-
mores euacuare conuenit; hoc est, qui agitantur,
& de loco ad locum mouentur, ac transfluunt;
eos uerò, qui sunt in aliqua corporis parte fir-
mati, neq; alio auxilio mouere oportet, neque
medicari ante coctionē. Per medicari intelligit
Hippocrates, uti medicamēto purgante, ut di-
cit Gal. in principio cōm. Idem habetur aph. I.
quartæ par. Idem I. de crisi. c. 9. & IIII. reg. acu.
cōm. LXXII. scribēs ait: Sed quod Hipp. dixit
aut post principium cōfestim antequā firmentur
humores iubēs medicari, aut postea quum de-
cocti fuerint. Huic sententiæ subscribit Auic.

, quarta primi. c. 3. inquiēs, sed & in acutis ægritudinibus maturationē expectare melius est, & præcipuè, quum quietæ fuerint, quòd si mobiles fuerint, tūc ad euacuandam materiam festinare erit melius, quoniam impedimentū motus earum est maius, q̃ suæ euacuationis antequā ipsa sit matura, & propriè quum humores fuerint subtiles, & præcipuè quū in concauitatibus uenarū fuerint, & non in mēbris ingredientes. Quū autē humor fuerit in uno mēbro cōprehensus, nullo modo moueat, donec maturatur. Vnde quū dicit Hipp. descēdente dolore purgantē medicinā esse dandam; non intelligit materia fluxa cruda & in mēbro firmata, sic eo dicente; Dolore ascēdente, internā lateris affecti uenam incidendā esse; non existimat, id esse faciendū, materia in mēbro iam firmata & cruda; siquidē eodem tēpore quo fomenta dolorē non leuāt, si dolor ascēdat, mittendū sanguinē; si descēdat, dandum esse pharmacū iubet. Nec Hip. dicta possunt intelligi de materia ad partē delapsa quiescente, ac digesta, tum quia pleuritidis materia concocta per sputū expurgatur, & quò maxime natura uergit per loca conferentia eò ducere oportet; igitur educāda tunc est per sputū, non purgantibus medicinis, aut uenæ sectione; Tum quia pro leuando dolore, si fomentis non sedet, laudat Hipp. aperiēdam esse uenam, uel pharmacū esse dandū. Sed materia

teria concocta dolor magna ex parte leuatus est, id attestante Hip. primo de ratione uictus in acutis, XXVII, his uerbis: Quum itaq; pleuritici aliquid notatu dignum scire, & expurgare cœperint, dolores ipsorū ilico sua sponte desinunt. Idē. Gal. primo, de crisi, c. 18, & Auic. X, tertij, trac. iij, c. 5, quod est de signis horarū pleuritidis. Rursus quando fomentis dolor nō sedatur, non est fomentis diutius utendum, sed aut uena secanda lateris affecti, si dolor ascendat, aut danda medicina purgans, si descendat. II, de acu, uictu, tex. IX, X, & XI. Sæpissime uerò fluente materia dolor fomentis non auferitur: Ergo quum materia fluit, uenæ lateris affecti sectio, & medicamentum purgans conueniunt. His cognitis, perspicuum est Hippocratis præcepta de missione sanguinis in pleuritide intelligēda esse, quando materia fluit, nō quando fluxa est. Item IIII, de ratione uictus in acu, LXXII, ait Hipp. Dolore descendente medicamentum quarto die ministrabis: Inquit Gal, quarto uerò die medicandum indistinctè pronuntiauit, neq; enim inter morbi initia aliquid remediorum huiusmodi ægro iniungere oportet, desumpto à numero dierum scopo: sed quod Hipp. recensuit est exequēdum, nam uel statim ab initio, priusquàm in partem aliquam confirmetur humores, uel postea quum ad maturitatē perducti fuerint: quam ob cau-

sam,

,, sam, & prima interdū die, & secūda & quarta,
,, & interdum quinta medicamenta dedimus: &
,, non in quarta solum, quomodo is dixit: nempe
,, perspicuum est, medicum nō posse certē scire,
,, totam phlegmones materiā prima die ad lo-
,, cum defluxisse. Quare quum dicunt Hipp. &
Gal. dolore descendente medicandum esse, pri-
ma die, fluente materia, non quando fluxa est,
& in membro firmata, necessum est intelligere.
Rursus quū Hip. xxxi. aph. vii. part. quinq;
oculorum doloribus remedia posuisset, epotū
scilicet uinum, fomentum, balneum, uenæ se-
ctionem, & medicamentum soluens: ea Gal.
,, inuicem comparans dixit in commento: Secu-
,, rissimum autem fomentum est, & omnino ali-
,, quam afferens utilitatem, uel tāquam signum
,, ad dignotionem, uel tanquam causa sanitatis
,, oculorum: quando enim omnino nihil influit
,, in oculos, fomentum dissoluens eam, quæ in
,, ipsis continetur, superfluitatem, eis sanitatem
,, restituit: quum uerò adhuc influit, quum pri-
,, mum adhibetur, suo calore aliquod affert me-
,, diocre leuamē, sed paulò post dolorem auget,
,, & tunc fit signum dignoscitiuum, ex quo nos
,, dispositionem comprehendētes, quod scilicet
,, adhuc materia influit in oculos, ad totius cor-
,, poris euacuationē, uel sectione uenæ, uel pur-
,, gatione peruenims. Dicebat insuper Gal. pri-
mo commento secundi, de ratione uictus: In
acutis,

acutis,quòd ex fomētis dolor increfcit,quādo ,
 propter calefactionē fuam , trahitur ad locum ,
 morbi , ex fanguine plusquā̄m refoluitur ex ,
 eo,uel etiam ſpiritus uaporofus ex calore ge- ,
 neratur. His clare ſequitur,increſcente dolore,
 humores in locum dolentem adhuc influere,
 ſiue fiat id ratione doloris,aut fomenti calore,
 uel aliunde tranſmittantur. Et quum fomentis
 dolor augetur,iubet Hip.uenæ ſectionem,aut
 medicinam purgantem : ſequitur hæc auxilia
 miniſtrari debere,fluētibus adhuc humoribus
 in membrum dolens,non quando iam fluxere.
 Item fomentis utitur Hip.in pleuritide,quādo
 materia fluit;nam teſte Gal.primo commento
 ſecundi,de ratione uictus acutorum,primum
 auxilium quod in pleuritide facit Hip.eſt fo-
 mentum;ſed eodem tempore,quum fomentis
 dolor augetur , iubet uenæ ſectionem lateris
 dolentis,ergo mens Hipp.eſt,quòd uena ſece-
 tur lateris affecti , quando materia fluit : præ-
 terea ſi primum remedium fit in pleuritide fo-
 mentis,poſt quæ conſeſtim præcipit uenæ ſe-
 ctionem lateris affecti,ſequitur primam uenæ
 ſectionem ab Hipp.fieri ex ea qua dolor afficit
 parte , non ex alia. Rurſus XXII. aph. ſextæ
 part.inquit Hip.Quæcunq; rupta ex dorſo ad ,
 cubitum descendunt , uenæ ſectio ſoluit. Gal. ,
 in commento : Melius quidem ſcribunt qui- ,
 cūq; dolores ex dorſo,&c. nam ruptum ipſum ,
 descendere,

„ descendere, &c. & parum infrà subiungit: Res
 „ liqui uerò qui sunt in dorso dolores, ex de-
 „ fluente humore generantur, solo aliquando,
 „ sed magna ex parte crasso, & flatuoso spiritui
 „ associato, quæ excipere oportet, atq; euacuare
 „ per uenæ in cubito existentis sectionem, quā-
 do huc apparet fluens, est enim eius præceptū
 secundum quod humores repunt, facere eua-
 cuationes: Idem autē significant & uerba hæc,
 eò ducendum est, quò repunt per loca oppor-
 tuna: quam sententiam repetit Gal. commento
 secundū, de uictu acu. His constat Hip. præci-
 pere uenæ sectionem & euacuationem cum
 medicina quando humores fluunt, non quādo
 sunt in aliqua corporis parte firmati, amplius
 corpore pleno, ac secundum aliquam partem
 uehementer dolente, fieri non potest, quin in-
 terdum humoris fluxio per multos dies per-
 seueret: nam Gal. in trac. de ratione curādi per
 sanguinis missionem, de illo scribens, qui do-
 lore oculorum ingenti uexabatur diebus iam
 uiginti, dixit eum phlegmonem maximā flu-
 xionemq; habere, & quòd in dies magis ma-
 gisq; dolebat, ac phlegmone fluxioq; acerbā-
 bantur, & 11. de diff. febrī. c. 9. de his qui laterū
 inflammationes patiuntur, dixit: Accessiones
 habent quales tertianæ febres, hæ uerò de ter-
 tio in tertium accessiones, non nisi nouo fluxu
 materiæ fiunt, ut longo processu iuxta Leoni-

ceni diuisionem patet ibidem, c. ii. cui cōsentit
 Auic. prima quarti, trac. quartæ. c. 13. quod est
 de feb. apostematum, quum dicit: Et non eua-
 cuantur istæ febres à periodis secundum ma-
 terias, quæ effunduntur ad apostemata eorum.
 Quare si uoluerimus Hipp. ministrare uenæ se-
 ctionem, & medicinam purgantem, quādo ma-
 teriæ fluxus desit, oportebit interdum post
 uiginti dies hæc auxilia differre, quum tamen
 Hipp. uelit ea confestim adhiberi, quando fo-
 mentis dolor non sedatur. Fortè dicetur, Hip.
 intelligere, quū materia pro maiori parte flu-
 xa sit, non quando tota iam fluxit. Aut intelli-
 gunt materiam pro maiori parte ad loca cir-
 cūstantia fluxisse, uel ad phlegmonem: si il-
 lud, quum corpore pleno in principio doloris
 lateris id ipsum uerificetur, tunc erit sanguis
 ex uena lateris dolentis mittendus, quod erat
 intentum: Si hoc, quum sciri non possit, donec
 phlegmone ac dolor augmentur, quod pro ma-
 iori parte ad locum phlegmones materia flu-
 xerit (sicut tunc sciri nequit quā magna fu-
 tura sit phlegmone, dum hæc & dolor incre-
 scunt) nunquam mittendus esset sanguis, ex
 uena lateris dolentis, & tamen scripsit Hipp.
 quum dolor fomentis non sedatur, mittēdum
 esse sanguinem, ex uena quæ intus lateris pa-
 tientis, ut suprā declarauimus. Non consyde-
 rant Hipp. & Gal. an materiæ dimidium, an
 maior

maior pars ad phlegmonem sit fluxa (nec id
 quum fluit, ex signis certe sciri potest) sed ad-
 uertunt an tantum fluat, & nondum incipiat
 in aliqua parte firmari, nec phlegmonem face-
 re, & huius fluxus curam dicunt esse reuul-
 sionem seu retractionem: An in aliqua parte
 firmetur, & phlegmonem facere coeperit, &
 huius (si recens adhuc sit) siue maior, siue pars
 materiae minor ad eam fluxerit, curam dicunt
 esse deriuationem: satis enim facit ipsis pro de-
 riuatione fienda, quod ad loca circumstantia
 materiae multum fluxerit. At si phlegmone
 ipsa sit inueterata, & totum corpus euacuatũ,
 ex parte ipsa læsa euacuationes fieri iubent:
 nec uolunt totum corpus ante deriuationem
 uacuari debere, quemadmodum præcipiunt
 ante uacuationẽ ex parte læsa fiendã. Videre
 licet hæc apud Gal. II. artis curat. ad Glauc.
 ,, dicentem: At exposita indicatio neq; ipsa ne-
 ,, gligenda est, nam per quæ euacuare oporteat,
 ,, atq; quomodo, ipsa præcipuè demonstrat, fluẽ-
 ,, tium igitur humorum, retractio (sic. Hip. no-
 ,, minat) eorum autem, qui iam membrum ob-
 ,, federunt, deriuatio medela est, & partim post
 ,, subiungit: Patientibus uerò membris extre-
 ,, mis à coniunctis euacuatio fienda, siue retra-
 ,, here uelis, siue deriuare, præterquam ubi pas-
 ,, sio sit inueterata: tunc enim à mēbro ipso pa-
 ,, tiente detrahimus. Sicut igitur in synanchis
 eas,

eas, quæ sub lingua sunt, uenas incidimus,,
 quando iam totum corpus uacuum se nobis,,
 obtulerit, passio uerò sit diuturna: sic & hepa-,,
 ti, & spleni cucurbitulas applicamus: sic &,,
 aliud quodlibet patiens membrum incidimus,,
 si nō amplius humores influāt: tunc enim ma-,,
 gis irritaueris, & malū duplicaueris, sed quan-,,
 do iam totum corpus expurgatum fuerit, neq;,,
 iam aliquid influit, aliquid uerò quod pridie,,
 influxerat in membro continetur: in hac parte,,
 uult Gal. ut ex membro læso tutè fieri possit
 euacuatio, quòd opus sit, & in partem læsam
 humores non influere, & passionem diuturnā,
 ac totum corpus euacuatum esse, quorū nul-
 lum dicit esse necessarium, nec ante retractio-
 nem, nec ante deriuationem: quare quum hu-
 mores adhuc influunt, & corpus est plenum,
 euacuationem ex affecto membro, uel parte si-
 bi propinquissima non admittit, sicut esset in
 pleuritide cucurbitulas applicare cum scarifi-
 catione lateri dolenti: sed euacuationem deri-
 uatiuam concedit, qualis est lateris dolentis
 uenæ sectio, & eandem uenæ sectionem reuul-
 siuam & deriuatiuam nominat, ut patientibus
 membris extremis, uno scilicet affecto crure, à
 coniunctis, id est, ab altero crure fienda est eua-
 cuatio, siue retrahere, siue deriuare uolueris:
 nam patiente crure dextro, sinistri uenæ sectio
 retrahit & deriuat: Quippe si materia deorsum
 per

per uenā cauam fluat ad crus dextrū, respectu
 motus materiæ deorsum, missio sanguinis à si-
 nistro deriuatiua dicitur, quia nō sursum ad cō-
 trarium motus materiæ, sed ad latus trahit; re-
 spectu uerò motus materiæ facti à uena caua
 ad dextrū crus, retractiua; quoniam trahit ad si-
 nistrum & cōtrariū motus materiæ. Pari mo-
 do dextro brachio phlegmonē cōtrahere inci-
 piēte, sinistri uenæ sectio & retractiua, & deri-
 uatiua dici potest; nam si materia per uenā ca-
 uam sursum tendat ad brachiū dextrū, missio
 sanguinis à sinistro respectu motus materiæ
 sursum tendētis deriuatiua dicitur, quando nō
 deorsum ad cōtrariū motus materiæ, sed ad la-
 tus trahit; respectu uerò motus materiæ facti
 à uena caua ad dextrū brachiū, retractiua dici
 debet, quum ad sinistrum & cōtrarium motus
 materiæ trahat, sic enim retractionem & deri-
 uationem Gal. describit. I I I I. de morbis curā-
 dis, quum de Hipp. loquens dicit: Cuius etiam
 , , ipsius rei discrimen in libro de succis nos edo-
 , , cuit, auertere nos iubens ad cōtraria, deriuare
 , , uerò ad latus. Intelligere debemus ad contra-
 rium motus materiæ, & ad latus motus mate-
 riæ, non ad contrarium membrum, ut I I. artis
 , , cur. ad Glau. colligitur, quum dicit: Vtrunque
 , , autē euacuationis genus per cōmunes uenas
 , , fieri præcipit, ueluti in locis muliebribus in cō-
 , , trariū trahes, si eas, quæ in cubito sunt secueris
 uenas,

uenas, aut mammillis cucurbitas apposueris, uel manus concalefeceris, & fricueris, atq; alligaueris. Deriuabis autē, si eas quæ in genibus, aut talis uenas diuiferis, & cucurbitas coxis applicueris, & crura calefeceris, ac perfricueris, atq; alligaueris. Patiēte utero cucurbitulas māmillis appositas retrahere, & sectionē uenæ in talis deriuare scripsit, non ob aliud quàm quòd ad uterum materia fluit à sursum deorsum, & cucurbitulæ māmillis appositæ à deorsum sursum, in contrarium motus materiæ trahunt. Sectio autem uenæ in talis non ad contrarium motus materiæ trahit, quum etiam deorsum trahat, sed ad latus potius, utero in medio posito uenæq; sectione in talis ad dextrum aut sinistrum trahente. Si uerò per reuulsionem, attractionem ad contrarium membrum, & non ad contrarium motus materiæ intelligeremus, non minus sectio uenæ in talis retraheret, quàm cucurbitularum in māmillis applicatio: quippe non minus pedes utero, quàm māmillæ contrariantur: siquidem ab eo mammillis sint remotiores. Vt autē res sit clarior, scire oportet, materiæ quæ suo fluxu lationē facere potest, quatuor tēpora cōsiderari.

Primum, in quo nondum cœpit fluere, ut si consuetum singulis annis affici dolore lateris in dextra parte, quis uoluerit præseruare, uenam in crure dextro secabit, ineunte

uere prius quàm materia fluere incipiat, ut
habetur à Gal.in trac.de ratione curandi per
sanguinis missionem, quum dicit: In quibus
autem corporibus nulla particula affecta est,
cæterum uacuationẽ uere ineunte facere præ=
uenimus, in his siquidẽ talis sit homo, qui quo=
tannis æstiuo tempore febrilibus morbis ob=
noxius esse assolet, atque in eo exundantiam
euacuare studemus, æquẽ pars quæuis in san=
guinis detractiõne accommodata est, sicut sane
etiam si artriticus sit omnibus articulis labo=
rans: Quibus autem eximie pars quæpiã (ubi
prius euacuati non fuerint) infestetur, haud
æquẽ liceat ex quauis parte euacuationẽ mo=
liri: uerũm sicut in his, qui pati iam incipiunt,
nempe ut non æquẽ licet, quos phlegmone in=
uadit ex quauis parte euacuare, sed è directo
partis læsæ uacuandum est: sic in his, qui non=
dum phlegmone laborāt è directo partis lædi
consuetæ, sanguinem mittere debemus. sub=
iungit: Quamobrem podagricos ex cubito
euacuato, comitialibus uerò morbis uertigi=
nibusq; obnoxios potius ex cruribus. & pa=
rum infrà dicit: Communis ergo in his omni=
bus ijs, qui uere ineũte ad sanguinis missionẽ
accedunt, hæc ratio est, siquidem insigniter de=
bilem partẽ aliquam habeant, in qua, quæ col=
ligitur plenitudo decumbet per reuulsionem
euacuare, ac si tale nihil sit, qua cuiq; magis
placebit.

placebit. Clarè scribens de uacuatione priusquam morbus incipiat fienda, Capite pati cōsueto, ut longius retrahat, sanguinē mittit ex cruribus, non ex quauis parte, sed sicut iam morbis incipientibus è directo partis affectæ, uel affci consuetæ; & si aduersa capitis ualitudine instante, iubet missionē sanguinis ex cruribus, multò magis quā aduersa pectoris ualitudine timetur, id præcipiet: & si pati assolet pars dextra, ex crure dextro; si uerò sinistra, ex sinistro. & hoc est quod Auic. x. tertij trac. quinto, c. i. dicebat: Ex rebus communibus, est phlebotomia, sed in principio ex latere diuerso, & magis festina de saphena opposita in longitudine: id est, & magis festina quā in principio, quod est priusquam incipiat morbus, de saphena opposita in longitudine, quæ uena tali, uel poplitis est è directo lateri patiēti. Idem habetur in trac. de Natura humana, quum dicit: Quam ob rem has mittendi sanguinis rationes, seruare aptissimū est, opereq; pretiū est, ut cultellus quā longissimè à loco ubi dolor & sanguis colligi didicit, adigatur: quia tali modo haud magna repente mutatio fieret, & consuetudo remoueretur eo amplius coeundi. Super quo textu Gal. dicit sentētiam intelligendam esse de sanis, non de patiētibus, sed pati solitis, in quibus uena secanda est longissimè distans à parte lædi consueta. Fortè di-

ces, in his, qui nondum patiuntur, & pati soliti sunt, à determinata parte fiendam esse uacuationem, per reuulsionē, & sicut iam incipiētibus pati, igitur incipiēte lateris dolore per reuulsionem uacuatio fieri debet. Dicimus & incipientes & nondum incipientes pati per reuulsionem uacuandos esse: sed eorum, qui nōdum patiūtur, euacuationem à toto & à parte pati solita retractionē facimus: quare capite ac pectore pati solitis, uenā in cruribus secamus. Eorum autē, qui pati incipiunt non modò uacuationē à toto, & à parte læsa retractionē, sed à parte læsa, & uacuationē, & retractionē facere intēdimus, imò plus ab hac, q̃ ab alijs partibus, ut ait Gal. in cōmēto x. secūdi de ratione uictus in acutis: Idcirco patientibus capite uel pectore, uenā ī cubito, nō in cruribus secamus. **S**ecundum tempus est, quādo materia fluit, & nondum in aliqua corporis parte firmatur: ut quum sanguis ē naribus, uel ab utero, uel aliūde fluit, aut ad aliam influit partem, in qua nō firmatur. In fluxus sanguinis ē naribus cura, secari debet uena, quæ reuellat: id est, ad contrariū motus materiæ trahat, & ipsam retro fluere faciat: quare non incidemus uenā in crure longissimē distantē, quia sanguis non retraheretur, nisi fortē copiosissima fieret sanguinis eductio, quæ supfluo sanguinis nariū fluxui nō conueniret: & ideo Gal. & Auic. uolūt
secandam

secundā esse humeralē uenā, ē directo narīs unde fluit sanguis; dicebat em̄ Gal. in v. de morbis curādīs, eandē ob causam; Quum ē narībūs, sanguis erūpit, id retinēt magnā in præcordiīs defixā cucurbitā; infigēdā autē sunt, si ex dextra nare profluit, super iecinore; si ex sinistra, super liene; si ab utraq; nare, super utroq; sunt imponendā uiscere. Quod si resolutus adhuc æger nō sit, etiam uena sub eo cubito incidēda est, q̄ pfusioni ē directo respōdet, & Auic. q̄nta tertij, trac. i. c. 9. dixit: In eo aut q̄ prauior est illo, & factus est ppter feruorē, & caliditatē uehemētē, aut eruptionē arteriarū, necessaria est illa phlebotomia cephalicā, q̄ sequit̄ illā narē.

TERTIŪ tēpus quum materia fluit, & iam in aliqua parte firmatur, & dolorē, aut phlegmonē facit; & tūc, siue dolor, seu phlegmone incipiat, uel increseat, siue materia pro maiori, uel minori ad phlegmonē parte sit defluxa, deriuatio & retractio fienda sunt, & secāda uena magna loco dolēti proxima; ut apertē dictū est p̄ tertiā Hipp. autoritatē, quod intelligit Gal. quū dixit: Eorū uerō q̄ iam mēbrū aliquod obfederūt, deriuatio medela est, quapropter ī principio phlegmones ad lōgissimā reuulsio minime fieri debet; nā tunc non tantū retrahere intendimus, sed & retrahere, & à parte lēsa, plus quàm ab alijs, euacuare: quod minime faceret uenę sectio partis à loco lēso lōgissimē distātis.

Quartum tempus est, quando materia tota fluxit, nec aliquid amplius influit ad phlegmonem: & tunc si diuturna sit passio, totumq; corpus euacuatum à parte ipsa laborante (si id fieri potest) euacuamus, aut uenæ sectione, aut scarificatione: si uero totum corpus euacuatum non sit, uel diuturna non sit passio, deriuatio fieri debet: ut in tertio tempore dicebatur. Ex his patet Hip. non esse intelligendum, quum materia fluxit ad phlegmonem, nec ex latere non patiente aliam præmitti uenæ sectionem uoluisse: Quippe Hip. & Gal. II. de acut. uictur. tex. I. uolunt primum remedium in dolore lateris fiendum, esse fomētum: & quum fomētis dolor sedatus non est, ptinus uenæ sectionem ex affecto latere præcipiunt: ut tex. IX. & X. eiusdem secundi dicunt.

Restat ut ad ea, quæ in confirmationem suæ responsionis adducunt, respondeamus. Ad primum, Cōceditur in principio phlegmones materiā, quæ grauitatē facit, ad partes circumstantes defluxisse. Ad secundum similiter dicitur, sanguinem qui ad partes phlegmonem circumstantes fluxit, in colore cito mutari, quoniam partes illæ sunt alijs calidiores. Ad tertium respondetur, in eo tex. LXVIII. ab Hip. poni signa in dolore lateris consideranda, & proinde dixit esse cōsiderandum sputi colorem: non tamē uoluit, quando curam per uenæ sectionem, subiungit, eam solum fieri debere, quādo sputum est

est ruffum, uel alio colore coloratū, sed quando dolor ascendit, uel adsit, uel non adsit, uel subrubeum, uel aliter coloratū sit sputū. Præterea nihil prohibet, quòd in principio priusquam materia pro maiori parte ad phlegmonem fluxerit, sputum sit subrubeū, si fluentē sanguinē subtilem, & membranam costas subcingentem raram esse contingat, quod breuē morbum significare dixit Hipp. in aph. XII. primæ part. Ad quartū dicitur, eo loco Gal. declarare, quæ sint à medico cōsyderanda, & priusquam uena incidatur, & post incisam uenam, ut educendi sanguinis quantitatem deprehendat: quæ tria uoluit esse, nēpe sanguinis mutationē, præcipuè quū phlegmone cœpit: fluxus sanguinis impetum, & pulsus mutationē: Secta uena, urgente phlegmone, si celeriter & magna fiat sanguinis mutatio, quòd phlegmone magna sit, indicatur, multumq; sanguinis esse mittēdum: si tardè, uel parua sanguinis mutatio fiat, parū sanguinis educemus: Quòd si secta uena sanguinis fluentis impetus illico minuatur, pauci sanguinis educēdi signū est: si uerò diu perdureret, extrahendi sanguinis multitudinem significat. Eodem pacto secta uena, si pulsus euestigio mutatur in paruitatem, aut inæqualitatē, aut imbecillitatē, non est copia sanguinis educēda: si uerò pulsus persistat, & tardè mutetur, audacter sanguinē mittemus: nunquam tamen

tāta sanguinis eductio fienda est, quam uirtus
ferre nō possit. Quare uult Gal. in omni phle-
gmone sanguinis mutationē expectari, si uir-
tus perferre possit: quod tamē optimum esse,
nemo est qui nesciat, quando phlegmone ma-
gna est, & prope uenā incisam: quoniā tūc san-
guis uelociter mutatur. Nec intelligas, ut per-
perā à nōnullis intelligitur, uenā scilicet suppri-
mendā esse quā primū sanguis mutatur:
quinimo, quū sanguis uelociter, ualdeq; mu-
tatur, indicat esse copiosum sanguinē detrahē-
dum, donec ualde mutatus effluxerit, semper
intelligas uirtute consentiēte. quo fit ut in I.
de acut. uictu, hunc in modum Hip. scripserit:
„ Interna cubiti uena secāda est, neq; dubites co-
„ piosum detrahēre sanguinem, donec uel rubi-
„ dior multō, uel pro puro, rubidoq; liuidus ef-
„ fluxerit: utrunque enim accidere solet. Vult
igitur Gal. in omni pleuritide, quando dolor
ascendit, & fomentis non sedatur, secari ue-
nam in flexu cubiti lateris patientis, ac expe-
ctari sanguinis mutationem: quam licet opti-
mum, ac tutius sit expectari, quando phle-
gmone magna est, & prope uenam incisam:
non tamen exinde sequitur, non esse bonum
id fieri phlegmone parua existente, in qua
(tametsi non esset mutatio sanguinis expe-
ctanda) uenæ tamen sectio in flexu cubiti la-
teris dolentis fieri deberet. Nam licet Gal. &
in trac.

in trac. de uenæ sectione, & in I I. de acu. uictu, comm. X. uelit in dolore lateris interdum non esse mutationem sanguinis expectandam, uel ob uirtutis imbecillitatem, uel ob phlegmones malignitatem; semper tamen uenam, quæ intus in flexu cubiti lateris patientis, incidendam esse docet: Id quod uniuersaliter dixit Hippocrates, in omni dolore lateris ascendente, q̄ fomentis non sedatur, expectandam esse sanguinis mutationem: inquit Galenus, optimū esse, quando phlegmone magna est, ac prope uenā incisam. Vnde non potest inferri, quòd Hippocrates tantūm dixerit quādo phlegmone magna est: suprā enim declarauimus, in principio fluxus inuadente, incrementūq̄ phlegmone, atq̄ quū tota iam materia fluxit (ubi totū corpus euacuatum nō fuerit, & morbus nō sit diuturnus) secandam esse uenā lateris patientis. Nihil etiā prohibet phlegmonem in principio magnam esse, cuiuspiā alterius, quæ sit in statu, proportionē. Quemadmodū enim febris accessio magna est, quando principium, incrementum, & uigor magna sunt: parī modo principium, incrementum, & status magna sunt in phlegmone magna. In principio itaq̄ magnæ phlegmones optimum est sanguinis mutationem expectare, quamuis in phlegmone parua nō modò non expectemus sæpe sanguinis mutationem, sed interdum neq̄ uenam incidimus, quum fo-

mentis nonnūquam dolor amoueatur, quando
 præsertim corporis non adsit plenitudo; quare
 phlegmone magna potest esse quāuis tota ma-
 teria, uel pro maiore parte fluxa nō sit. Eapro-
 pter quam dixit Hippocrates sanguinis mu-
 tationem semper expectandam esse, hanc Gal.
 intelligit, quando phlegmone magna est, uel
 in principio, uel in ascensu, uel in uigore. Co-
 gnoscimus autem in principio phlegmonem
 esse magnam, quando cum magnis inuadit ac-
 cidentibus. Addidit quoq; Gal. in comm. x. se-
 cundi, de acu. uictu, Si uirtus id ferre possit, qđ
 in quauis euacuatione subintelligi debet. Sunt
 , , qui tex. illum decimum Hippoc. ita legant: In-
 , , terna cubiti uena secanda est, neq; dubites co-
 , , piofum detrahare sanguinem, si rubidior mul-
 , , to, uel pro puro, rubidoq; liuidus effluxerit.
 Cuius erit intellectus, Secta uena, si magna
 fiet sanguinis mutatio, copiosum esse sangui-
 nem detrahendum: magna uerò mutatio fieri
 solet, quando phlegmone magna est. Et hac de
 causa dixit Galenus, optimum esse in phleg-
 mone magna prope incisam uenā extante, mu-
 tationem sanguinis expectare. Quocunq; mo-
 do textus legatur, responsio patet ad id, quod
 quarto loco fuerat adductum, neque enim si
 phlegmone magna est, necesse est maiorem ma-
 teriæ partem ad eam defluxisse, neq; propterea
 quòd optimum sit in phlegmone magna, se-
 quitur

quitur quòd inutile sit in parua mutationem sanguinis expectare, in qua nunquam non expectari debet uirtute consentiente.

PRO solutione quinti, consideranda est Gal. sententia quarto methodi medendi, non longe à principio, declarantis: quod à causa externa, quæ morbum fecit, & abiit, nulla sit à medico sumenda indicatio, neque curatiua, neque præseruatiua; sed eius notitia, ad eos tantum effectus cognoscendos, qui nostram notitiam effugiunt, utilis est. Ab ea uero causa, quæ morbum adhuc facit, sumendam esse indicationem, quæ licet (exactè loquendo) præseruatiua sit partis morbi futuræ, hanc tamen omnes curatiuam uocant. Vnde præseruatio in duplici genere constituitur: in altero, quòd morbosum affectum præsentem summouet: in altero, quòd eum, qui nondum urget prohibet. Quæ in primo genere constituitur, uulgò sanatio, & curatio dicitur: quæ in secundo, præseruatio, eius autem uerba hæc sunt: Quare dicere indicationem curationis ab externa causa sumi modo est absurdum. Quoniam ergo non ab hac, perspicuum est ab ea, quæ præsens est, indicationem fore. At qualis tandem ea est indicatio? nempe ei qui exactè loquitur, quæ ad prouidentiam pertinet (prophylactricem Græci uocant) qui abuti uocabulo uellet medicinalis, quandoquidē ipsorum ulcerum, siue tantum ulcera sint, siue etiā cum

, , cum cautate, si quis diligenter æstimet ex fu-
 , , giendis , prospiciendisq̃ ijs , quæ naturæ offi-
 , , ciunt, sanatio perficitur: & in summa in quibus
 , , quid efficitur naturæ ipsius opus est, ueluti ul-
 , , ceris glutinatio, & impletio, in ijs ad eam, quæ
 , , prouidet artis partē omnis pertinet cura: cæ-
 , , terum sanatio uulgò dicitur: ideoq̃ etiam hu-
 , , ius, quæ prouidet, partis in altero genere con-
 , , stitutum est, quòd morbosum affectū iam præ-
 , , sentem summouet, in altero quòd eum, qui nō-
 , , dum uiget, prohibet: itaq̃ hic quoq̃ iuniores
 , , medici de nominibus contēdere se non intelli-
 , , gunt. Par autē erat, si de rebus studiosi essent,
 , , illud inuenisse, duas esse functionū medici pri-
 , , mas differentias: aut enim eos, qui nunc urgēt,
 , , affectus ijs, quæ moliuntur, curant: aut eos, qui
 , , non sunt, fieri prohibent: ergo præsentes iam
 , , affectus tollere, siue amouendis ijs, quæ naturæ
 , , opus impediunt, id fiat: siue per medicamentū,
 , , quod ipsi moliuntur, omnes profectò homines
 , , curare dicunt. Cauere autem ne accidāt, pro-
 , , spicere, & sanè ea, quæ succorū uitio sunt exul-
 , , cerata curāt hi, qui ratione, ac methodo artem
 , , administrant, simul illos purgantes, simul ea,
 , , quæ naturæ opus impediunt auferentes, quo-
 , , rum utraq̃, qui exactè loquitur prophylactica
 , , uocat: uetant nanq̃ (ut in proximo ostensum
 , , est libro) omnia talia, aut sordem ulceri, aut hu-
 , , miditatem nimiam uitiosam' ue nasci. Non est
 igitur

igitur de nominibus misere contendendum. Hæc Gal. Ex quibus clarè constat, quod quæ admodum purgare humores ad ulcus fluētes, omnes homines curare dicunt, licet exactè loquendo sit præseruare: ita per uenæ sectionem educere sanguinem ad phlegmonem fluētem, omnes homines curare nomināt, quamuis exactè loquendo sit præseruare. Et proinde uidemus Paulum Aeginetam, Auicennam, Rasim, & alios quoscūq;, qui de morborum cura scripserunt, in quo capite curam scribunt, in eodē causæ facientis amotionem docere, licet eius amotio exactè loquendo sit præseruatio. Fortè dicetur, quamuis plures eo modo, Hippocrates tamen aliter scripsit. Verum si diligēter animaduertant sic opinantes, inuenient Hippocratē in his, quæ scriptis reliquit, non solum quid agendū sit in parte curatiua, ac pro morbi iam facti remotione, sed etiā quæ sint agenda in parte præseruatiua, & pro causæ faciētis remotione, atq; à parte morbi futura præseruatione docere. Siquidem IIII. de acut. uictu, tex. XXVII. anginæ curam ponens dixit: Itaq; celeriter iugulat, nisi protinus iuueris, sanguinem ex brachijs detrahendo: deinde uenas sub lingua secare, medicamēto, quod trahendi uim habeat, purgare, &c. Reflectatur igitur ratio, missio sanguinis ex brachijs ī angina materiæ fluenti debet, & est præseruatiua partis phlegmones

mones futuræ, igitur in libris de acut. uictu de ipsa Hippocratem loqui non fuit conueniens: docet enim locis illis uenā incidendam in actu curatiuo, & non quæ sit incidēda in actu præseruatiuo: nempe sicut in anginæ cura posuit in primis uenæ sectionem ex brachijs, deinde sub lingua: ita, si conueniens fuisset, in pleuritide dixisset, prius esse uenam lateris non dolentis, deinde dolentis incidendam. Galenus etiam testatur in commento Hippocratis totum corpus euacuare, & per uenæ sectionem, & per medicamentum quod trahendi uim habeat, retrahendi & repellendi gratia, retractio uerò fluenti materiæ conuenit, igitur Hippocrates non tantum dat præcepta, quæ materiæ fluxæ, ac parti solum exactæ curatiuæ conueniant. Præterea uenæ sectio in pleuritide, de qua secundo, & quarto de acut. uictu scripsit Hippocrates, est prima, quæ in pleuritide fieri debet, ut suprā dixi. Non intelligit igitur aliā præmitti debere, quam, ut breuiloquus, omiserit. Rursus quum Hipp. in IIII. de acut. uictu in principio curam febris ardentis posuit, non modo ea scribit præcepta, quæ parti exactè curatiuæ, ac febrī factæ conueniant: sed & uomitum, & euacuationē cum clysteri, & cum lacte asinæ purgationem, quæ facientem causam potius respiciunt, & à parte febris futura præseruāt: cur igitur nō sic faciet in pleuritide de qua

de qua principaliter in his de uictu acut. libris
 scripsit? Amplius in tex. XIX, & XX, eiusdem
 quar. plures affectus enumerat, & phlegmo-
 nes, in quibus statim à principio ante medica-
 mentum purgans, missionem sanguinis iubet,
 quam constat non modo parti factæ, sed fluen-
 ti materiæ, ac parti affectus futuræ deberi. Di-
 cāt, quæso, cur Hippocrates hic in omni phleg-
 mone de quavis sanguinis missione ab initio
 scienda doceat, in pleuritide uerò tanquam bre-
 uiloquus unam omiserit? Ea quoque fomenta,
 quæ in principio secundi, de acut. uictu docet,
 dolorem sedando, causam facientem, & augen-
 tem phlegmonem remouent, & parti phleg-
 mones futuræ prouident, præsertim si uento-
 sitas inclusa causa doloris esset. Rursus in eo-
 dem quarto ponens curam febris, docet, quid
 à principio ad finem sit agendum. & text. XL.
 dixit: Qui uerò tenues urinas ab initio min-
 gunt, medicamento purgandi non sunt: & si
 uideatur, clysterem exhibebis. Sed quid am-
 plius in re tam clara immoror? non ne Hipp.
 in principio II. de acu. uic. docet in dolore late-
 ris fomenta in primis applicare, & ipsis dolorē
 non sedantibus immediate sanguinē mittere?
 & in IIII. lib. tex. LXXV. helleborum nigrum
 pleuritico in principio, quū incipit dolor, ex-
 hibere, dum dicit: Item pleuritico piper, uera-
 trum nigrum coquito, & in principio: Quum,,
 infestat

,, infestat iam dolor, dato. & in eodem I I I I. tex.
 ,, LXXII. Medicamento quarta die purgare, ac
 ,, tribus primis diebus clysterem exhibere: licet
 Gal. in comm. non modo clysterem, sed medi-
 camentum primis diebus exhibeat. Hippocra-
 tes etiam conuenientem in pleuritide dietam
 à principio ad usq; finem ordinauit. Enimuero
 illud maxime mirari oportet, Hippoc. in lib. de
 acut. uic. quid in cura pleuritidis agendum sit,
 quoad dietam, fomenta, & purgationes doce-
 re: omittere autem uenæ sectionem tunc con-
 uenientem. Quòd si dicta Hipp. in aph. consi-
 derare uoluerimus, inueniemus eum multa re-
 media ponere, quæ non modò parti exactè cu-
 ratiuæ, sed & parti præseruatiuæ, fluentiq; ma-
 teriæ sunt accommodata: ut in X X X I. sextæ
 ,, partic. Dolores oculorum meri potio, aut bal-
 ,, neum, aut uenæ sectio, aut medicamentũ epo-
 tum soluit. Ex his (ut Gal. inquit in cõmento)
 influentibus adhuc humoribus in oculos tria
 conueniunt, balneũ scilicet, uenæ sectio, & me-
 dicamentum purgans. & in L X V I I. quintæ
 ,, part. Dolente parte capitis posteriore in fron-
 ,, te recta uena incisa iuuat. Hanc uenæ sectio-
 ,, nem retractatiuã dicit esse Galenus cum euas-
 ,, cuatione. Plura similia possent adduci, sed hæc
 sint satis in re tam clara.

AD confirmationẽ sextæ suæ rationis dis-
 citur, Hipp. quum tex. XI. præcipit me-
 dicinam

dicinam purgantem dari, intelligere in principio, & nō in statu, neq; materia digesta: ut tex. LXXII, & LXXV. quarto de acu. uic. suprā patuit. Quo namq; tempore pharmacum Hippo. dolore descendente, eodem, uenæ sectionem ascendente dolore præcipit, quando scilicet fomentis dolor non sedat̃. Et in Anaxione pleuritico, tertio Epid. Hippocrates octaua die uenam secari iussit, quamuis digestionis notæ nō nisi die fuerint decima septima. cuius meminit Gal. I. de crisi. XVIII. & XII. cōm. primæ part. aph. Non igitur in pleuritide iubet Hippocrates medicamentum purgās, & uenæ sectionem in statu, quum materia est digesta, sed in principio, uel quando humores sunt in fluxu nondum firmati, ut abunde suprā deductū est. Ad tex. XIX. & XX. quarti de acu. uic. dicitur, Hippocratem eos reprehendere, qui inter initia morbi, non præmissa uenæ sectione, phlegmones medicamento soluere conantur, & contra uidelicet naturæ uergentiā trahentes, quoniam quum aliquis affectus sanguinis quidem missione, & purgante indiget medicamento, prius uena secari debet: tunc enim dempta uenarum plenitudine medicamēti uirtus per uenas facilius penetrat, & minore negotio humores trahuntur. Et quia quæ ducere oportet, quò maxime natura uergit, eò ducere, non contra motum naturæ, sic enim facile sine conatu
d fiunt

fiunt euacuationes. Quare quum in pleuritide, dolore descendente natura repat inferius, iubet Hippocrates dari medicamentum purgans inferius, in principio antequam firmetur humores, & non præmissa sanguinis missione.

AD sextum dicitur, ut suprâ dictum est, eandem uenæ sectionem esse retractiuā, uel diuersiuam, & deriuatiuam: nam lateris dolore dextram partem occupante sectio uenæ, quæ intus in dextrî cubiti flexu, retractiua & deriuatiua dicitur: Eò enim quòd materia, quæ à uenis magnis ad paruas, & à paruis ad phlegmonē mouebatur post factam uenæ sectionē, è contrario mouet à phlegmone ad uenas paruas, & à paruis ad magnas, retractiua dicitur, quòd materiam ad contrariū sui motus trahat, & hæc est retractio. Eo uerò quòd materia, quæ per uenam cauam ascendens ad partem dextrâ pectoris mouetur, ad dextrî cubiti flexum trahitur, deriuatiua uocatur, quòd sui motus proportionem materiā ad latus trahat. Sic ad mentē *here.* Hipp. & Gal. suprâ dicebatur, quòd retrahere *care.* est ad contrarium motus materiæ, & deriuare ad latus eiusdem motus ducere. Quum itaque quæritur, de qua uacuatione loquatur Hip. dicitur, quòd de sectione uenæ in flexu cubiti lateris patientis, quæ & retractiua est, & deriuatiua. Quum dicitur, non potest esse retractiua, quia non trahit ad cōtrarium membrū: respondetur,

detur, ut sit diuersiua satis esse quod ad cōtra-
rium motus materiā trahat, ut sæpe dictū est.
Ex his satis constare arbitror primos quinque
modos interpretandi dicta Hippocratis falsos
esse. Sextus uerò modus, qui de materia fluxa
quarto de acu. uic. Hipp. interpretatur, satis est
ex dictis reprobatus. Quum uerò dicitur XI.
secundi Hip. loqui de uenæ sectione lateris nō
patiētis, hoc abunde reprobatū est ex his, quæ
in prima Hipp. autoritate dicta sunt, neq; uerū
est quod Gal. in quar. de acu. uic. LXIX. tantū
uelit Hipp. in quarto distinctius q̃ in secundo
loquutum esse: Quinimò clare dicit eum ad-
iunxisse in quarto, quod omiserat dicere in se-
cundo: quod tamen ex dictis in eodem secūdo
fuerat intelligendū. addit autem in quarto se-
candam esse uenā, ex ea qua dolor afficit parte:
igitur istud idem subintelligi debet in secūdo,
ut suprā multipliciter est ostensum. Autoritas
Galenī secundum antiquam translationem, su-
per qua hic modus fundatur, nihil sibi suffraga-
tur, quia tex. Græcus sic habet: φλέβα χρὴ τέμνειν, ,
ἐν ἀγκῶνι πρὸς μᾶλλον τε καὶ θᾶττον ἀπὸ τοῦ πεπονθό- , ,
τος μορίου, δυναμδύην ἀντιπαραλαβεῖν τε καὶ κενῶσαι τὸ αἷ- , ,
μα. Id est, Venā oportet secare in brachiī flexu,
plus & citius à laborante particula potentem
diuertere, & euacuare sanguinē. Quod sectio
uenæ lateris patientis diuertat sanguinē fluen-
tem ad phlegmonē, suprā ostēsum est in sextæ

rationis responsione. Quòd uerò plus euacuet à parte læsa, quàm sectio uenæ lateris non patientis, pro confesso habetur. Antiqua traductio loco huius dictionis diuertere, habet ad re. contrarium partis ad quam declinat: quia diuertere, est ad contrarium sui motus trahere, ut suprà probatum est. Hæc itaque traductio, quum dicit, ad contrarium partis, ad quam declinat, nihil aliud intelligit, nisi ad contrarium sui motus. Patet autem ex dictis uenæ sectionem affecti lateris influentem ad phlegmonem sanguinem, ad contrarium sui motus trahere; quia fluentem à maximis uenis ad magnas sanguinem, à magnis ad paruas, à paruis ad phlegmonē retrofluere facit, à phlegmone ad uenas paruas, & à paruis ad magnas. Quòd per uenæ sectionē sanguis retro trahatur, nemo est qui dubitet: & proinde morbillis apparentibus, missio sanguinis est suspecta, timentibus nobis, ne malæ materiæ per cutim exeūtes retrocedāt: Quòd uerò materia, quæ uenas exiuit, in uenas retrocedere possit, clarè scripsit Gal. in quar. de Tuēda sanitate, in cura lassitudinis, quæ ueluti phlegmone fatigat, ubi post factam primam sanguinis missionem, reddens rationem, cur secundo loco sit sanguis mittendus, dicit: Quoniam igitur in hac, quæ ueluti phlegmone fatigat, lassitudine, uis calidi sanguinis congesta in corporis mole est, uenæ autem

tem

tem sectio succos è uasis emittit, utile est post priorem detractiōem tantisper intermittere, dum aliquid eorum, qui in corpore sunt, humorum remigret ad uenas: quod tamen quoniam committēdum non est, ut in ijs maneat, utpote ex dimidio corruptum, sed potius plurimum eius expellatur, idcirco detractiōē sanguinis etiam secunda die iteramus. Propterea Gal. in princip. huius X. cōmenti dicit, Hipp. euacuare humores phlegmonem facientes secundum eorum inclinationē, iuxta illud, quò maxime natura uergit per loca conferentia, eò ducere: & proinde, dolore descendente, quia natura repit inferius, medicamētum iussit exhiberi per inferius purgans; dolore uerò ascendente, quia tunc natura superius repit, iussit uenæ sectionem in brachio, quæ sanguinē superius educit. Si igitur secundum inclinationē humorū uacuatiōē facit, cur natura uersus dextrū mouente non est secanda uena in cubito dextro? & ea uergente ad sinistrum, in cubito sinistro? Nempe si uoluisset Hipp. ad longinquum retractionē facere dolore ascendente, medicamētum inferius trahens, & dolore descēdente uenæ sectionē in brachio quæ sursum trahit, præcepisset: melior enim & longinquior retractiō fit à sursum deorsum, & è contrario. Relinquitur ex his perspicuū uoluisse Hipp. II. de acut. uic. text. X. secandam esse uenā in cubito late-

ris patientis, quæ & plus, & uelocius alijs uen-
 nis à loco læso retrahat & euacuet. Tertius di-
 cendi modus tollitur, quia licet Gal. in proœ-
 mio quarti, de acu. uic. totum librũ non esse le-
 gitimum Hipp. asseueret, pollicetur tamen in
 expositione sua se declaraturũ qui ueri, & qui
 non ueri sint Hippocratis textus, & LXIX. di-
 xit esse legitimum: In X. uerò secũdi libri tex.
 quamuis non expresserit, ex qua parte sit inci-
 denda uena: ex dictis tamen suis incidendã esse
 in cubito lateris patientis intelligere oportet:
 ut abundè suprã declaratum est: De his qui in
 octauo, & ultimo dicendi modo Hippocrati,
 Galenoq; detrahũt, ea dicenda censeo, quæ de
 Thessalo dixit Gal. in I. de morbis curandis:
 Certè uel tantam doctrinam non nouerũt, uel
 eorũ stupiditatem admirari oportet. Iis uerò,
 qui nesciẽtes quid dixerim, me calumniantur,
 nihil aliud respondendum arbitror, nisi quòd
 aliorum censores, qui neminem non lacefferũt,
 canibus æquiparandos semper esse putauĩ, qui
 pro sua cõsuetudine in bonos & malos latrãt.
 Pro eo quod de Anaxione pleuritico dicunt,
 qui est octauus ægrotus ab Hippocrate tertio
 Epid. descriptus uariæ potuerunt esse causæ,
 cur non in principio, sed octaua die missus fue-
 rit sanguis, quamuis Hip. in II. de acut. uic. re-
 gulam posuerit, quando scilicet fomentis dor-
 lor non sedatur, protinus incidendam esse ue-
 nam

nam, uel medicamentum purgans exhibendū,
 & non diu fomentis calefaciendum. Sed ut omnia
 clarius intelligātur, Hippocratis textus
 unā cum Gal. cōmento adducentur: In Abde-
 ris Anaxiona, qui iuxta portas Thracias ha-
 bitabat, febris acuta inualit, lateris dextrī do-
 lor continuus, tussis sicca, neq; primis diebus
 expuebat, sitibundus, peruigil, urinæ bene co-
 loratæ, multæ, tenues: Sexta die delirauit, neq;
 calefacientia aliquid proficiebant: Septima die
 magis laborabat, quia febris intēdebatur, neq;
 dolores cōminuebantur, & tussēs infestabant,
 & difficulter spirabat: Octaua uenam in cubi-
 to secui, sanguis multus fluxit, & qualis oportu-
 it: dolores aliqua ex parte cessarunt, uerū
 tussēs siccae subsequēbantur: Vndecima
 die febres decreuerunt, parū circa caput sudauit,
 tussēs & quæ à pulmone humidiora:
 Die decimaseptima cœpit paucum quid coctū
 expuere: Vicesima die sudauit, & desijt febris
 citare, post crisim leuatus est, & siti præmeba-
 tur, & quæ ex pulmone purgationes non erāt
 admodum bonæ: Vicesimaseptima die fe-
 bris redijt, tussijt, multa concocta educebat,
 urinis plurimum sedimen album, sitis cessauit,
 & bene spirabat: Trigesimaquarta die sudauit,
 totus, & post crisim omnino ex febre conua-
 luit. Galenus in hoc solo ægroto ex omnibus
 quos in primo, & tertio descripsit Hippocra-

tes, incisionis uenę mentionem fecit, non quod
huic soli sanguis uena secta missus fuerit, sed
quod huic soli octaua die, medicis tanquam le-
gem quandam habentibus, ut post quartam
diem sanguinem non mittant. Quandoqui-
dem igitur huic octaua die sanguis missus est,
multo magis alijs, qui hoc auxilio eguerunt
missum fuisse putandum est secunda, tertia,
quarta uel die: sed hæc, uti multa alia, præter-
misit Hippocrates. Et si in quibusdam adiu-
menta scribit, facit ut morbi malignitatem ni-
hil adiumenta, profuisse iudicet, non enim illi
propositum fuit curandi, sed præcognoscen-
di modum scribere. In quibusdam uerò neque
à principio uidetur adfuisse ægrotis, inter-
dum tamen in finem usque adscribit: Vnde
ego uidi hoc uel illud alicui perfectè euenisse.
His autem, qui horum languentium utilita-
tem nouerunt, à me in primo de iudicationi-
bus demonstrata fuit: ubi quomodo quis ma-
lum penitus indigestum dignoscat, quo ue-
modo quando digeri incipit, procedit que
digerendo, perfectè que digestum est, cona-
tus sum demonstrare. Nam hic Anaxion
quoad tussiuir, & nihil omnino expuit, do-
lorem lateris indigestissimum habebat. Die
uerò undecima, quum spuere cœpisset, mor-
bum digeri ostendit: deinde procedente tem-
pore paulatim circiter septimam, & uicesi-
mam

mam diem, sic scripsit Hippocrates, digesta
 multa emisit lotijs, alba hypostasis fuit, pro-
 pterea quarta, & tricesima perfecte iudica-
 tus est. Ex his clarum est, quod huic solo
 ægroto missus est sanguis octaua die, alijs au-
 tem indigentibus hoc auxilio secunda, tertia,
 uel quarta die: Causa cur huic ægroto missus
 fuerit sanguis octaua die, multiplex esse potest,
 tum quod à principio non fuerit Hipp. apud
 hunc ægrotum, ut innuit Gal. in commento:
 tum quod æger ipse, uel astantes à principio
 uenæ sectionem non admiserint: tum quod
 in hac pleuritide materia ualde crassa, uiscosaq;
 fuit, quæ pro sui subtiliatione multis fomen-
 tis indigebat, ut educationi fieret habilior, ma-
 ximè quum dolor ex fomētis non incretceret,
 neq; morbus ipse, cuius accidentia tātum die
 septimo uisa sunt augeri. Materiam fuisse ual-
 de crassam & uiscosam ea ratione dignosci po-
 test, quod ad undecimum usq; diem nihil ex-
 puit: quod esse nō potest, nisi ex materiæ cras-
 sitie, aut uiscositate, ac tunicæ costas subcingē-
 tis densitate, ut colligitur à Gal. in commento
 XII, aph. primæ part. His qui dicūt ingenium
 diuertendi non fuisse Hipp. & Gal. notum, dici
 potest, suum ingenium diuertēdi, quod à parte
 phlegmone laborante nihil euacuat, ab Hipp.
 atq; Gal. non esse probatum, quoniam in prin-
 cipio phlegmone intentio est non solum di-
 uertendi,

uertendi, sed à loco læso euacuandi; & ideo suprà dicebatur de mente Galeni in commento secundi de acut. uic. secundam esse uenam, quæ plus, & citius retrahat, & euacuet à loco læso. Superfluum puto hîc enumerare loca in quibus Hipp. & Gal. de retrahendi loquuntur ingenijs: Etenim contra quomodolibet afferentē contraria sollicitum esse, stultum est, ut primo Topic. ait Arist. Dicentes medicinam Hippocratis & Galeni tempore debilem & imperfectam fuisse, Galenum sexto de morbis curandis, audiant dicentem: Ego nanq; non eo consilio, ut nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus scribendum accessi: uerum quoniam is mihi primus idonea usus esse uia uidetur, nec tamē eam totam compleuisse, quum quædam minime limitata, quædam imperfecta, obscuraq; ab eo prodita inuenire liceat: idcirco ipse tum omnia ea lucide explicare, tum quæ deficiunt supplere studui. & proinde artem pulchrum, de quibus Hipp. non scripsit, in XVI. libris exactissimè perfecit. Non est tamen quod de his ualde miremur, siquidem nonnulli sunt temeritate, & quidem maxima præditi, qui ut scire multum uideantur, quod ignorant, scribunt: imò, quod deterius est, doctrinam corripunt, putantes se magni aliquid egisse, si aliorum scripta, quæ non intelligūt, perperam deprompta fuisse autument: ex quorum numero sunt

funt neoterici quidam ad nihil aliud, quàm ad latratum geniti, qui in summis os ponentes, Galenum, tanquam sibi met sèpissime contradixisse, arguunt: Sed cur tantum sibi arrogāt, ut uirum doctissimum, & in omni doctrinæ genere scientissimū taxare audeant; cuius non fuissent digni corrigiam calclamētī solueret; quidum eius imperitiā insimulant, se literarum ignaros prorsus ostendunt, adeo ut quicquid in literatorum omnium lumen iniquè moliantur, id sibi dedecori, ignominiaēq; cedat. Hæc de Hippocratis autoritatibus: nunc ad Galenum accedamus, de cuius opinione, licet apud mediocriter eruditos dubitare non contingat, ob pertinaces tamen eius mentem declarare non grauabor.

Galenus in tractatu de curandi ratione per sanguinis missionem, in principio, dicit se uelle principaliter in eo tract. considerare, quæ corporis affectiones euacuatione indigeant, quæ sanguinis missione, qui sanguinis missionem innoxie ferre possint, quæ uenæ secandæ ueniant, an nihil referat, quam quis secare uenam uelit, credens omnibus æquè affectibus prodesse, an sicut Hippocrati, ac medicorum clarissimo cuiq; uisum est, multū intersit, hanc, uel illam incidas: quibus rebus quis animum attendens, euacuationis quantitatem coniectura queat assequi, in quibus semel auferre præstet, in qui

in quibus uerò repetitam facere ablationem expediat, & in quibus demum inanire ad animi conueniat deliquium, in quibus autem id tanquam summum malum uitandum. Hæc omnia prospicere necesse esse, dicit, qui probè missione sanguinis uti uolet. Ex his quæ de uenis secandis proponit consyderanda, planè constat non ex accidenti, sed primaria intentione, quæ uena sit in quocunq; affectu potius incidenda, ipsum consyderare, & quum hanc exequitur partem, sic habet: Quæcunq; igitur de hoc schemate, siue speculatione à medicis dicta sunt, ea si scribere aggrediar, opus erit libro ñs sigillatim dicato, eoq; ingenti. Cæterū quemadmodum in alijs, quæ hætenus definita sunt effeci, ut scilicet mentem meam uobis exponerem, qui eam à rebus ipsis probari uideretis, idem nunc quoq; faciam sumpto initio ab his, quæ quotidie in laborantibus uidetur, quæ quidem Hipp. diligenter obseruata memoriæ prodidit, est uero eorum unum primariumq; caput hoc, scilicet quibuscunq; κατ' ἔξω eruptio sanguinis accidit, summum id commodum laborantibus affert (hoc autem κατ' ἔξω quòd in rectum intelligatur, omnibus confessum est, quū clarissime sæpenumero hac uoce κατ' ἔξω in hoc utatur significato) Quibus uerò cōtrà euenit, nihil iuuat, aut etiam interdum nocet, quòd uires scilicet citra morbi leuamen denūciat,

ciat, atq; exsoluat. Non enim in liene turgente ,
 ex dextra nare erumpēs sanguis, nec in iecore ,
 ex sinistra ullam fert utilitatem: sed reuulsio, ,
 quibus in directum adhibetur, euidentem uti- ,
 litatem celeriter ostendit: quibus contrā, haud ,
 etiam. Dextra igitur nare sanguis erumpens, ,
 ad dextrum hypochondrium fixa cucurbitula ,
 clarè, celeriterq; sistitur: sicut ad sinistrum, ex ,
 sinistra erumpens. Porro reuulsionis causa si ,
 uenam feces indirecte quidem oppositis san- ,
 guinis eruptionibus, citissimè conspicuam ui- ,
 debis utilitatem: at si cōtrā feces, nihil profue- ,
 rit: sic affecto liene haud æquè adiuuerit circa ,
 medium digitum sinistræ manus incisa uena, ,
 atq; si internam cubiti secueris: multum enim ,
 iuuat afflictum lienē sanguinis ex sinistro bra- ,
 chio detractio. præstat autem non semel quan- ,
 tum conueniat extraxisse, sed in duos dies id ,
 partiri satius est. Inuenire tamen nequeo, quā- ,
 obrem medici lienosis sanguinem detrahere ,
 neglexerint, siquidem ego ingentem perpetuò ,
 utilitatem prouenire cōspexi, si uel libra dun- ,
 taxat unā detracta foret, uacuationis autem ,
 mensura ex dictis scopis conijcienda est. Quin ,
 & pleuriticis, quæ è directo laborantis lateris ,
 adhibita fuit sanguinis missio, clarissimā sæpe ,
 utilitatem attulit, quæ uerò ex brachio oppo- ,
 sito, aut omnino obscuram, aut certè post tem- ,
 poris interuallum. Ad hæc oculorum persepe ,
 dolores

dolores grauissimos è directo uenæ, quam hu-
 meralem uocant, sectio intra horæ unius spa-
 tium compescuit. Conari autem in omnibus
 affectibus præstat post modicā sanguinis mis-
 sionem iterato mittere, interim eodem die, si
 ita expedire uideatur, interim postridie, nisi si
 quando(ut antè dictum est)ad animi deliquiū
 euacuationem ducere conueniat. Itaq; dolentis-
 bus oculis, humeralis uocata uena, quæq; ex
 ea deriuata est in cubito incisæ, luculētum ce-
 leriter commodum adferunt. Dolente uerò la-
 tere, aut pulmone, aut septo transuerso, aut liē-
 ne, aut iecore, aut uentriculo, ea quæ per alas
 ad cubiti iuncturam pertingit. Et nonnullis
 interiectis, subdit: Sed eas certè, quæ in rectū
 sunt affectis. Porro tam perspicuum sæpe, ce-
 lereq; remedium, quæ è directo affectis parti-
 bus uenæ secantur, afferunt, ut & qui patiun-
 tur, & familiares ipsorum sæpenumero obstu-
 pescant. Post hæc, historia curæ per sanguinis
 missionem factæ interposita, dicit: Hæc itaque
 narratio utriusq; indicationem continet, tum
 quòd in affectionibus eiusmodi uenam secare
 oporteat, quod in præsentī oratione propositū
 nobis haud erat: Tum quòd è directo laboran-
 tium partium: Prætereà humerales uenas se-
 candas, ubi superiores pectore partes laborāt.
 Porro quemadmodum prædictæ omnes par-
 tes in cubito secta uena iuuantur, uti dictum
 est,

est, sic quæ his inferiores sunt: illis quæ per poplites, & malleolos decurrunt. Sunt dictis inferiores coxendix, uterus, uesica. At renes, cui parti adscribi debeant, ambigunt: siquidem inferiores sunt his, quas prius recensuimus, superiores uerò quàm hæ, quas secundo loco. Itaq; misso ex cubito sanguini interdum auscultant, ubi uidelicet recens fuerit phlegmone, copiaq; sanguinis adfuerit. Quibus uerò affectio inest, quam propriè Nephritim nominant, eam quæ in poplite est, secare expedit, aut certe quæ in malleolis sunt. Porro uteri inflammationes magis etiam quàm renum à uenis in crure sectis iuuantur. Et quibusdam interpositis subiungit: Porro, ut summam dicam, incipientes phlegmones reuulsu euacuare oportet. Quæ uerò inueteratæ sunt, ex ipsis (si fieri potest) affectis partibus. Quod si nequeat, saltem ex uicinis. Etenim incipientibus, auertere quod influit, expedit. In inueteratis autem, ipsum tantum quod affectæ parti infixum, euacuare: Euacuabitur porro id optime per uenas deductas ab his, quæ in partibus ipsis sunt sitæ. Huic rationi experiëntia quoq; subscribit. Quocirca, qui in gutture, & arteria graui torquetur inflammatione, in principio quidē aperta in cubito uena, post principium autem, in ipsa lingua magnificè prodest, incisis uidelicet uenis, quæ in ea sunt ambabus. Sic induratæ phlegmonarum

„ gmonarū in oculis reliquiæ, secta quæ ad ma-
 „ gnum decurrit angulum uena, mirificè iuuans
 „ tur. Sicut capitis grauitates, & inueteratos in
 „ eo ex plenitudine dolores leuare manifestè so-
 „ let tusa in fronte uena. At incipientes, aut etiā
 „ uigentes per cucurbitam in ceruice procurata
 „ retractio, interim quidem solam, interim cum
 „ scarificatione. Cæterum præuacuatum esse
 „ corpus uniuersum oportet. Eadem ratione in-
 „ cipientes in occipitio dolores, aut etiam uigē-
 „ tes, incisa frontis uena, iuuat. Quippe reuul-
 „ siones cum euacuatione adhiberi magis debēt
 „ in fluxionibus incipientibus. Quæ uerò fiunt
 „ ex ipsis partibus affectis, aut illis uicinis in
 „ phlegmonis, quæ uelut scirri naturā referunt,
 „ &c. In hac parte clarè Gal. ostendit quacunque
 „ parte nostri corporis intrinseca phlegmonem
 „ contrahere incipiente, quæ uena sit incidenda,
 „ & ubi aliqua sic affecta parte uariæ uenæ sunt
 „ incidendæ, id etiam apertissimè declarauit. Nā
 „ renibus phlegmonem contrahere incipienti-
 „ bus, uena cubiti secari potest: subinde uena,
 „ quæ in poplite est, uel malleolis. Guttore, uel
 „ aspera arteria sic affectis in principio ex uena
 „ cubiti, paulò post ex uenis sub lingua dicit
 „ esse mittendum sanguinem. Oculis sic afflictis,
 „ primò uena cubiti, mox, quæ ad magnum de-
 „ currit angulum, est incidēda. Anteriore parte
 „ capitis dolente, in primis totum corpus eua-
 „ cuare

euare docet, deinde cucurbitulam in ceruice
 ponere, interim quidem solam, interim cum
 scarificatione, deinde uenam in fronte secare.
 At posteriori parte capitis dolente, totū prius
 corpus euacuare, subinde frontis uenam secare,
 demum cucurbitulam ceruici apponere.
 Quum igitur primus Galeni scopus in hac
 parte sit ostendere, in quolibet morbo missio-
 ne sanguinis indigente, quæ uena sit incidenda
 ante principium, in principio, & in successu,
 idēq; in quauis exequatur parte patiente, nemo
 sanæ mentis dicere poterit Gal. hic de missio-
 ne sanguinis in pleuriticis incidenter scribere,
 uel esse dicta sua intelligenda, quando materia
 fluxa est: imò antequàm morbus incipiat, &
 antequàm incipiat materia fluere, docet in
 quolibet affectu, quæ uena sit incidēda, ut pa-
 tet in autoritate suprà adducta, quæ sic habet:
 In quibus autem corporibus nulla dum parti-
 cula affecta est, &c. Quod hic principalis intē-
 tio sua sit declarare in quocunq; affectu, quæ
 uena sit incidēda, præter hoc quod expressius
 hic dicere non potuisset, idēq; series ipsa osten-
 dit, XIII. de morbis curandis idem lucidè re-
 petit, quum dicit: Cæterū an interna, an me-
 dia, an humeralis secanda sit, an ea, quæ iuxta
 malleolum est, an quæ in poplite: id uerò ex
 laborāte particula iudicatur, ac definitum iam
 est in ijs, quæ de incidenda uena scripsimus, de
 euacuatio

,, euacuationibus id genus omnibus : diceturq;
 ,, nunc, quantum sit ad rem propositam oppor-
 ,, tunum. Quòd autem non intelligantur dicta
 sua de materia fluxa, illud meridiana luce cla-
 rius ostenditur : quòd de phlegmone in reni-
 bus, in oculis, in gutture, & de dolore capitis,
 & de omni phlegmone tractatur ante princi-
 pium, in principio, & totius morbi successu.
 Et XIII. de morbis curandis, ubi similem sen-
 tentiam ponit (ut infrà patebit) easdem uenas,
 de quibus hic dixit, uoluit esse secandas qua-
 cunq; parte incipiente phlegmonem cōtrahe-
 re. Siquis autem ad tantum stupiditatis deue-
 nerit, ut dicere audeat, Galenum hic in omni
 alio affectu intrinseco, cui sanguinis missio sit
 opportuna docere, quæ uena ante principium,
 in principio, & successu sit incidenda: in pleu-
 riticis uerò duntaxat docere, quæ uena sit in-
 cidenda, quando materia fluxa est, meritò irri-
 dendus est, cuius stupiditatem ne Mercurius
 ipse cum Musis sanauerit. Non deerunt fortè
 sophistæ, qui dicant, Galenum hic uelle, quod
 in pleuriticis in principio secanda sit uena, se-
 cundum patiētis lateris rectitudinem: Verùm
 patiente latere dextro, uena brachij sinistri se-
 cundum rectitudinem est lateris patientis: Si-
 nistra namq; dextris opposita sunt è directo: Et
 è contrario patiente sinistro latere dextri bra-
 chij uena secundum rectitudinem erit lateris
 patientis.

patientis. Ita enim secundum lineam rectam si-
 nistris dextra sunt opposita, sicut inferioribus
 superiora. Præter hoc, quod ostendunt, sic di-
 centes, Hipp. & Gal. se non uidisse, rationem
 reddere non possunt, cur hepate phlegmone
 laborare incipiente uena brachij dextri sit se-
 cundum partis patientis rectitudinem, & non
 uena sinistri brachij: Quod clare dixit Gale-
 nus XIII. de morbis curandis, ubi posteaquam
 in phlegmone oris, gutturis, iecoris, pectoris,
 pulmonis, renum, uesicæ, pudendi, & uteri
 dixit, quæ sint incidendæ uenæ, subdit: Ac per-
 petuo quidem in omnibus, quæ è directo est,
 Vbi iecur phlegmone inuadit, quæ in dextra,
 sunt manu: ubi lienem, contrà. Porro quia re-
 ctitudo nostri corporis est secundum longitu-
 dinem, & in nobis longitudo duplex est, de-
 xtra scilicet, & sinistra: duplex quoque recti-
 tudo dextra, sinistraque erit. Et quemadmodum
 cuncta, quæ in parte sunt dextra, in eadem
 longitudine esse dicuntur: sic ea omnia in ea-
 dem, uel secundum eandem rectitudinem esse
 dici debent. Idcirco Galenus quinto de util.
 part. cap. 14. octo uentris inferioris musculos
 enumerans, dicit: Recti quidem secundum lon-
 gitudinem animalis duo nati sunt à pectore,
 usque ad ossa pubis extensi, secundum medium,
 totius uentris: Transuersi alij duo secundum
 latitudinem rectum ad prædictos operantes
 e 2 angulum:

angulum : alij uerò quatuor obliqui . Clarè
 Galenus hîc pro eodẽ habet dicere , duos pri-
 mos musculos esse rectos, & secundum longi-
 tudinem : tanquam idem sint rectitudo & lon-
 gitudò. Qui uerò secundum latitudinem pro-
 cedunt, transuersi uocantur. Vnde in pleuriti-
 de dextri lateris uena sinistri cubiti potius se-
 cundum transuersum , quàm secundum recti-
 tudinem dici debet. Cõsimiliter in secundo de
 Tuẽda sanitate distinguens frictionis modos,
 , dicit: Variæ autem quammaximè ex manuum
 , iniectu, circumactuq; frictiones esse debebũt,
 , nec supernè modò deorsum , aut infernè sur-
 , sum adhibitæ: sed etiã tum in subrectum, tum
 , in obliquum, tum in transuersum, tum in sub-
 , transuersum : Voco transuersum , quod recto
 , est contrarium . Id Græcè ἐγκάρσιον appello .
 , Subtransuersum uerò, quod paululum ab hoc
 , in utranque partem declinat, quod σίμων dico.
 , Rursus subrectum , quod à recto paululum
 , utroq; uersus recedit . Obliquum quod recti
 , transuersiq; planè est mediũ, illud πλάγιον, hoc
 , λωξόν Græcè nomino. Clarè Gal. hic habet pro
 eodem frictiones esse supernè deorsum, aut in-
 fernè sursum , quæ sunt secundum longitudi-
 nem, & eas esse rectas , tãquam idem sint recti-
 tudo & longitudo . Quare iecore patiente , si
 uena sit incidenda, quæ sit secundum rectitu-
 dinem iecoris patientis, id est, quæ sit in eadem
 rectitudine,

rectitudine, seu longitudine, in qua iecur collocatur, uena brachij dextri, & non sinistri erit incidenda. Pari ratione in pleuritide dextri lateris, uena secundum rectitudinem, id est, in eadem rectitudine, in qua latus patiens existit, est dextri brachij uena; Eodem quoque modo de phlegmone lienis, & sinistri lateris pleuritide respectu uenae sinistri brachij dicere debemus. Omnia namque in parte sinistra posita, in eadem longitudine & rectitudine esse dicuntur. Et proinde, si per loca discurremus, in quibus Hip. & Gal. utuntur hac dictione κατ' ἰξιν, uel κατ' ἐνθύν, uel secundum rectitudinem, semper inueniemus ab ipsis ea dici secundum rectitudinem alicuius membri, uel partis, quae cum ea parte sunt in eadem, uel dextra, uel sinistra longitudine, rectitudineque. In tractatu de ratione curandi per sanguinis missionem scribit Gal. Caeterum non contemnenda uenae sectio, est, tanquam sit auxilium reuulsorium, quum me saepenumero conspexeritis in ualida sanguinis ex naribus eruptione eo usu, repente fluxionem sedasse. Expedit autem, ut uidistis, non expectare, donec uires ad extremum casum deueniant; Sed quum uidetur idonea quantitas euacuata, perseverante ualida sanguinis eruptione, secare cubiti uenam, dexteri quidem brachij, sanguine de nare dextra profluente; sinistri uero, de sinistra. Item in libro de morbis

curandis quinto, eandē ob causam, quum ē nar-
ribus sanguis erumpit, id retinent magnæ in
præcordiis defixæ cucurbitæ: Infigendæ autem
sunt, si ex dextra nare profluit, super iecinore;
si ex sinistra, super liene; si ab utraq; nare, super
utroq; sunt imponendæ uiscere: quod si reso-
lutus adhuc æger non sit, etiā uena sub eo cu-
bito incidenda est, quæ profusioni ē directo res-
pondet. Ex his constat, quod naris dextra, &
cubitus dexter, nō autē sinister ē directo sunt,
id est, in eadem rectitudine. Quare Gal. II. ad
Glau. de utero loquēs: Et si quidē in parte de-
xtra locorum passio fuerit, à dextra manu, aut
crure detraxeris sanguinē: si uerò in sinistra, à
mēbris, quæ illi ē directo sunt: quod em̄ ab ipso
uēf. i. g. u. dicitur, hoc ipsum est secundū æquali-
tatē. Ex hoc loco intelligitur dextrā partē ute-
ri ē directo esse & cruri, & manui dextræ: sinis-
trā uerò, sinistræ: & quod idem est, unā partē
alteri ē directo esse, & in eadē cum ea rectitu-
dine longitudineq; esse. Nec ratio diuersitatis
assignari poterit, cur dextrū crus sit secūdum
rectitudinē dextræ partis uteri, & brachiū de-
xtrū nō sit secūdum rectitudinē dextræ partis
pectoris. Sed quid amplius in re clara labora-
mus? Gal. in quar. de acut. uictu, commento
LXIX. suprā adducto clarē uoluit hæc duo
æquipollere, in pleuriticis secare uenā secūdū
rectitudinē lateris patiētis, & secare uenam ab
ea qua

ea qua dolor afficit parte, unumq; per aliud interpretatur. Hipp. quoq; vi. epid. part. ii. & Gal. in cōmēto sæpe utūtur hac dictiōe *κατ' ἴσιν* in ea, quā diximus, significatione, quæ breuitatis causa nō adducūtur. Infrā, quū ponetur opinio Haliabbatis declarabitur, quod secare uenam secundū rectitudinē partis patientis, non modò includit quod sectio sit ex eadem parte dextra uel sinistra, sed quod in uena sit, loco lesso magis cōmunicante. Non deerunt fortē qui partē illam autoritatis adductæ, in fauorē suū capiāt, quū dicebatur: Porro ut summam dicam incipiētes phlegmones reuulsu euacuare oportet, & reliqua, dicentes in principio phlegmones secandam esse uenā cubiti lateris non dolentis ad reuellēdum quando materia fluit. Fluxa uerò materia lateris affecti, uenā secandā esse, quæ parti uicinior est patiēti. Nō aduertūt isti q̄ uenę, quas incidi phibet Gal. in prin. materia fluēte, non uenæ cubiti, sed uenæ sunt parti patiēti ualde uicinæ; sicut in angina uenę sub lingua; ī ophthalmia uenæ quæ sunt ī angulis oculorū. Simile foret in pleuritide in principio lateri dolēti cucurbitulas apponere cū scarificationē, ac iecore, & liene patiētibus parī modo cucurbitulas applicare. Hāc planē similitudinē ponit Gal. in ii. de arte curatiua ad Glau. quū dicit: Igit̄ in synāchicis eas, quę sub lingua sunt incidimus uenas, & reliqua, quæ suprā sunt adducta.

adducta. Nam licet in dolore lateris cucurbitula cum scarificatione lateri dolenti superposita reuelleret, quod ab intus ad extra traheret; quia tamen loco ualde uicina patienti foret in principio, quum materia fluit, eius usus prohibetur. Suprà declaratum est uenæ sectionem in cubito secundū rectitudinē lateris patientis euacuare, & à loco læso reuellere. Id quod

⁹⁹ dicit Gal. quū ait: Incipientes phlegmones re-

⁹⁹ uulsu euacuare, id est, & reuellere, & euacuare.

⁹⁹ Quæ uerò inueteratæ sunt, ex ipsis, si fieri poss-

⁹⁹ test, affectis partibus: quod si nequeat, saltem

⁹⁹ ex uicinis. Quare quū in angina non liceat in gutture, aut trachea arteria uenā incidere, uenas sub lingua secamus. Et in oculorum phlegmone, quia nō licet ex oculo, uenā incidimus in angulis. Et in passionibus iecoris, aut lienis, quum non liceat in ipsis, in eorum regionibus cucurbitulas applicamus cum scarificatione. Sic in dolore lateris, quum non liceat ex tunica subcingente costas educere, lateri dolenti cucurbitulas applicamus cum scarificatione, quando passio est inueterata. In principio autem secta uena in cubito lateris dolentis, & retrahimus, & euacuamus. Non enim in hoc casu tantum retrahere intendimus, quod etiam si intenderemus, per uenæ sectionem eiusdem lateris retrahere debemus. Suprà enim dicebat Galen. Sed reuulsio,

fio, quibus in directum adhibetur, euidentem,,
utilitatem celeriter ostendit: Quibus contrà,,
haud etiam. Et parum post dicit: Porro reuul-,,
sionis causa, si uenam feces indirecte quidem,,
oppositis sanguinis eruptionibus, citissime,,
conspiciuā uidebis utilitatem. At si contrà fe-,,
ces, nihil profuerit. Non modo igitur quum
uacuare: sed quum reuellere intendimus, se-
cundæ sunt uenę secundum rectitudinem par-
tis patientis. Alia est Gal. autoritas XIII. de
morbis curandis, ubi quærēs per quæ loca san-
guis mitti debeat, incipientibus mēbris phleg-
monem pati, dicit: Proponatur itaq; iecur iam,,
phlegmonem cōtrahere cœpisse: tum quænam,,
mali eius commodissima sit curatio quæratur.,,
Et parum post subdit: Ergo pariter tum reuel-,,
lendus, tum educendus, qui ad iecur fluit san-,,
guis est, interna in dextro cubito secta uena,,
propterea quod est secundum rectitudinem,,
& ampla uia cum uena, quę caua dicitur, locie-,,
tatem habet. Hac non comparente, media se-,,
cunda est. Et multis interpolitis, subdit: Satius,,
igitur sit, ubi partes, quæ in ore sunt, phlegmo-,,
nem accersere cœperint, deriuare ad nares: pari-,,
modo uenam quoq; , ubi eæ partes sic laborāt,,
incidere humeralem in manu: Si ea non cerni-,,
tur, mediam. Vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor,,
sic afficiuntur, internam. In angina, quam sy-,,
nanchen Græci uocant, primas in manibus,,
e s secundas

Secundas eas, quæ sub lingua habentur. At hæc, quæ in occipite sunt sic afflictiis etiã eam, quæ in cubito est, necnon eam, quæ habetur in fronte. Renibus uerò, & uesica, pudendo, & utero sic habentibus, eas quæ in cruribus sunt sitæ, ac potissimum, quæ circa poplitem sunt: minus, eas quæ iuxta malleolum, ac perpetuo quidem in omnibus, quæ κατ' ἴξιν, id est, secundum rectitudinem sunt. Vbi iecur phlegmone inuadit, quæ in dextra sunt manu: Vbi lienem, contrà. Hic apertè Galen. uult ostendere quacunque parte nostri corporis intrinseca phlegmonē contrahere incipiente, quæ uena sit incidenda. Incipiēte iecore sic affici uult esse non modò reuellendum, sed euacuandum sanguinem ad iecur tum fluentem, tum etiam phlegmonem circumstantem, interna in dextro cubito secta uena. Vbi uerò partes, quæ in ore sunt, phlegmonem admittere cœperint, incidere docet humeralem in manu. Non dicit ex quo latere, ne dictionem illam secundum rectitudinē de membro quouis replicet. Verum posteaquam enumerauit membra omnia, quæ phlegmonem contrahere incipiunt, uniuersalem, uidelicet clausulam subdit, ac perpetuò quidem in omnibus, quæ ē directo est. Partibus igitur oris sic affectis, incidenda est humeralis secundum patientis partis rectitudinē. Vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor sic afficiuntur, id est, phlegmonem

gmonem pati cœperint (neq; enim aliter interpretari possumus) dicit internā, supple in manu, esse secandam. Et secundum rectitudinem ex dicto illo uidelicet, Ac perpetuo quidem in omnibus, &c. Ex his planè sequitur, quòd incipiente lateris dolore secanda sit uena, quæ intus secundum rectitudinem affecti lateris, quia incipiēte pleuritide, pectus incipit phlegmonem cōtrahere. Par siquidem est incipere lateris dolorem, & incipere pectus inflammari. Quòd si duas in dolore lateris uenas, primā, scilicet non affecti, secundam affecti lateris secare fuisset opportunum, id dixisset, ut in Angina dixit, primas in manibus, secundas quæ sub lingua. Renibus autem phlegmonem habere incipientibus, etsi in tractatu de ratione curandi per sanguinis missionem uisus sit ambigere, an uena cubiti, an poplitis sit incidenda, dixeritq; renes interdum (quum phlegmone recens est, & sanguinis multitudo) sectioni uenæ in cubito ascultare: hic tamen eligit uenæ sectionem in cruribus forte tanquam potiore, & ab Hippocrate magis laudatam, ut ait in sexta par. aph. comm. XXXVI. Quod autem dicitur, secare uerò interiores: si de uenis manus dicitur, caret ueritate, neq; confessum, Hip. uidetur. Siquidem in omnibus libris suis, in partibus, quæ supra iecur sunt, ex manibus, sanguinem mittere; in inferioribus, eas quæ in genu,

,, genu, uel talo sunt, secari iubet. Tam clara sunt, quæ X I I I. de morbis curandis adducta sunt, ut nullam pro aduersa opinione glosam recipere posse uideantur, eò quòd de cura per sanguinis missionem, cuiuscunq; phlegmones in principio cum plenitudine corporis apertissime dicantur. Non defuerunt tamen, qui dixerint textum illum: Proponatur itaque iecur phlegmonem contrahere cœpisse, sic esse intelligendum: Proponatur itaq; iecur cœpisse habere phlegmonem factam, & iam cœpisse totam materiam fluxam esse: & similiter dicitur de alijs membris phlegmonem patientibus loqui Galenum, in principio, id est, quando incipit phlegmone facta esse, & materia tota fluxa esse, quo tempore concedunt secandam esse uenam secundum rectitudinem lateris patientis. Textus Græcus ita habet: Proponatur iecur incipiens φλεγμαίνειν. Et parum infra: lecore incipiente φλεγμαίνειν, id est, phlegminare (si ita loqui liceat). Idē sanē est, iecur incipere phlegminare, & qd, in hepate fieri phlegmone incipiat: ueluti idē est incipere scribere, & quod scriptura fieri incipiat: incipere currere, & qd cursus fieri incipiat: oportet igitur sic dicentes interpretari phlegmone in iecore incipit fieri, id est, incipit facta esse. Et licet phlegmone, quantūcunq; parua, sit eiusdem speciei cum phlegmone magna, iuxta Galeni sententiam

primo

primo de locis affectis, dicentis: Haud aliter,,
inflammatio quoque in quacunque animalis par,,
te constiterit, siue maxima, siue minima fuerit,,
unus atque idem erit affectus: non specie quidem,,
sed magnitudine uariius: & ex consequenti fa,,
cile concedi possit, quodocunque phlegmone,,
fit, phlegmonem factam esse: sicut, quicquid mor,,
uetur, mutatum esse. In principio enim cuius,,
cumque phlegmone semper aliqua parua phleg,,
mone facta est. Hic tamen sensus eis non suffra,,
gatur, qui uolunt Galen. loqui quando incipit
phlegmone facta esse, ita quod non amplius
fiat, sed materia tota sit fluxa. Quod apertissi,,
me Gal. dictis contradicit: & præter hoc, quod
multa in eos dicta, qui uerba Hipp. interpreta,,
bantur de materia fluxa, sint etiam aduersus
istos, hic Galenus dixit euacuandum & reuel,,
lendum esse, qui ad iecur fluit, sanguinem: aper,,
tissime loquens, quum sanguis fluit, non quan,,
do totus est fluxus. Loquitur etiam de prima
uenæ sectione fienda, quæ non est differenda,
donec tota fluxerit materia, quum dicit: In an,,
gina primas in manibus, secundas eas, quæ sub,,
lingua. Eodem etiam loco ait: Non enim ratio,,
solum, uerum etiam usus ipse indicat, aliam alij,,
parti uacuationem congruere: siquidem ex his,,
quibus oculi tentari phlegmone coeperant,,
nonnullos sola purgatione per aluum uno die,,
sanatos uidisti. Quam rem si quis in iecinore,,
quum

,, quum phlegmone laborare incepit, tentet, ma
,, ximam excitabit phlegmonem: æquè si quum
,, in renibus, aut uesica incipit, quæ urinas cient,
,, exhibeat, aut si quum uterus phlegmone labo
,, rat, menses deuocet. Siquidẽ longissimè à ten
,, tata fluxione parte auellere, nequaquã ad eam
,, trahere conuenit. Et parum infrà dicit: Sed nec
,, refrigerare inter initia, aut astringere citra la
,, borantis particulæ indicationem utilitatis ma
,, gis quàm noxæ sunt causæ. Nam in particulis,
,, quæ circa artus sunt, sat fuerit etiam spongiã,
,, uel ex frigida aqua, cui paululum aceti sit im
,, mixtum, uel aqua sola imponere: Sicut etiã ex
,, uino aliquo austero. In iecinore uerò, si phle
,, gmone laborare cœpit, nemo compos rationis
,, ijs utatur: imò nec si mæliño infundas, aut mir
,, teo, aut mastichino, aut nardino, aut aliquo o
,, leo quod astringat, aut etiã alio quopiam, cui
,, absinthium sit incoctũ, ne horũ quidem ullum
,, conueniet frigidum: sicut nec ullum cataplas
,, ma frigidum. Sed si mala, præcipuè cotonea
,, uino incoquens cataplasma ex eo præparaue
,, ris. Si iecur phlegmone laborare cœpit, ne id
,, quidem admouebis frigidum. Quid clarius; q̃
,, quòd loquatur, fluente materia, ac phlegmo
,, nem facere incipiente? Sed in hac ridicula in
,, terpretatione diutius fortasse, quàm par erat,
,, immorati sumus. Ex his duabus Galeni au
,, toritatibus planè constat: ubi superiores pe
ctore

ctore partes phlegmone, ac fluxione tentari incipiunt, humeralem cubiti uenam secundum partis affectæ rectitudinem in primis secādam esse. Pectore uerò, pulmone, corde, septo transuerso, uentre, iecore, liene, phlegmone, ac fluxione incipiētibus occupari, secandam esse uenam, quæ intus in cubito, secundum lateris affecti rectitudinem. Renibus autem, uesica, utero, pudendis, coxendice tale quid incipiētibus ægreferre, uenam cruris è directo partis patiētis aperiendam esse, ac potissimum, quæ circa poplitem est: sin minus, eam, quæ iuxta malleolum. Clarè quoq; constat partibus pectore superioribus sic affectis, secta primum humerali uena, secandas esse, subinde (si morbus exigat) in angina uenas sub lingua: in occipitis dolore, uenam frontis: in oculorum phlegmone, uenas in angulis oculorum. Reliquis uerò omnibus enumeratis partibus sic affectis, & primo & secundo, si opus sit, eadem semper uena secanda est, præterquàm quum morbo inueterato à membro ipso patiente uacuare intendimus: tunc enim parti læsæ cucurbitulas applicamus cum scarificatione. Incipientibus uerò membris extremis, brachijs scilicet & cruribus phlegmone fluxioneq; laborare, dextro brachio sic affecto, uena, quæ intus in cubito sinistro, secanda est, aut in crure dextro. Altero uerò crure sic affecto, alterius uena secanda est.

Dixit

80 M A T T H. C V R I T V S P A P.
Dixit enim Gal. II. ad Glauc. Patientibus uerò
membris extremis, à cōuinctis ἀπὸ τῶν ὁμῶν
ζύγων: id est, coniugatis euacuatio fienda, siue
retrahere uelis, siue deriuare: præterquàm ubi
passio sit inueterata, tunc enim à membro ipso
patientē detrahimus. Et XIII. de morbis curandis:
Cogimur ergo aliàs sanguinem mittere: id est aut uena incisa, aut membris ijs, quæ
læsa non sunt scarificatis: manu enim laborante, scarificabis crura: altero crurū malè habente, reliquum. Siquidē in membris ipsis phlegmone
laborare incipientibus, non est incidenda uena, prout scilicet in ea Hippocratis auctoritate. Dolorum causa proximū uentrem purgare, & sanguinis uentrem incidere, declarauimus. Tertia Galeni est autoritas secundo ar.
curat. ad Glauc. At ex posito indicatio neque ipsa contemnenda est, nam per quæ euacuare oporteat, atque quomodo, ipsa præcipue demonstrat. Fluentium igitur humorum, retractio (sic enim Hippocrates nominat) eorum autem, qui iam membrū obsederunt, deriuatio medela est. Vtrunq; autem euacuationis genus per communes uenas fieri præcipit, ueluti in locis muliebribus in cōtrarium trahes, si eas quæ in cubito sunt, secueris uenas, aut mammillis cucurbitulas applicueris, uel manus concalefeceris, & fricueris, atque alligaueris: Deriuabis autē, si eas quæ in genibus, aut talis uenas diuiseris, & cuc

& cucurbitas coxis applicueris, & crura cale-
 feceris, ac perfricueris, atque alligaueris: & si-
 quidem in parte dextra locorum passio fuerit,
 à dextra manu, aut crure detraxeris sanguinē:
 si uerò in sinistra, à membris, quæ illi è directo
 sunt. Quod enim ab ipso *κατ' ἴξιν* dicitur, hoc
 ipsum est secundū rectitudinem. Interiores au-
 tem uenas incidere oportet: etenim uiciniores,
 magisq; è directo sunt patientibus membris.
 Nam si splene inflammationē patiente, sangui-
 nem uis euacuare, interiores in manu sinistra
 uenas secato: & si hepate, eadem ratione in de-
 xtra. Siquid uerò superioribus inflammationē
 habuerit, ueluti in his affectibus, quos Græci
synanchas, & *ophthalmias* uocāt, & quicunq;
 aliū capiti aduenerit, eas quæ extrinsecus sunt
 directo. Patientibus uerò membris extremis, à
 coniunctis, id est, à coniugatis euacuatio fiēda
 est, siue retrahere uelis, siue deriuare, præterq;
 ubi passio sit inueterata: tunc enim à membro
 ipso patiente detrahimus. Sic igitur in *synan-*
chis eas, quæ sub lingua sunt, uenas incidimus,
 quando iam totum corpus uacuū se nobis ob-
 tulerit, passio uerò sit diuturna, sic & hepati, &
 spleni cucurbitulas applicamus, sic & aliud
 quodlibet patiens membrum incidimus, si non
 amplius humores influāt, tunc enim magis ir-
 ritaueris, ac malum duplicaueris. Sed quando
 iam totum corpus expurgatū fuerit, neq; iam
 f   aliquid

, aliquid influat, aliquid uerò quod pridem influ-
 xerat, in membro continetur. Clarè uult hîc
 Gal. tam retractionem, quàm deriuationē fieri
 debere secundum rectitudinē lateris patiētis,
 & per uenas, quę uiciniores sunt, & magis è di-
 recto parti læsæ. Quare partibus capitis affe-
 ctis humeralis uena secari debet, quoniā uici-
 nior est, & magis è directo. Laborantibus uerò
 membris pectoris, aut uentris inferioris, secan-
 dæ sunt uenæ quæ intus, tum in cubito, si su-
 pra renes, tum in poplite uel malleolis, si sub
 renibus sit affectio, quoniam uiciniores, & ma-
 gis è directo sunt partibus læsis. Quod etiā su-
 præ in illa Hipp. autoritate, Dolorū causa pro-
 ximum uentrem purgare, &c. declaratum est:
 Clarè quoq; patet, quod fluentiū humorum,
 quando nondum partē aliquam obsident, aut
 quando nondum in aliqua parte corporis fir-
 mantur, aut nondū phlegmonem facere inci-
 piunt, sicut in superfluo sanguinis narium flu-
 xu, uel menstruorū, uel hemorrhoidarū, retra-
 ctio medela est. Quando uerò in aliquo mem-
 bro firmari, & ipsum obsidere, ac phlegmonem
 facere incipiunt, deriuatio medela est, ut supra
 satis declarauimus, ubi tota ferè hæc autoritas
 adducta fuit. Ex his tollitur apparens contra-
 dictio in dictis Galeni. Dixit XIII. de morbis
 curandis, quòd utero phlegmonem contrahe-
 re incipiente, secanda uena est in poplite, aut
 malleolis.

malleolis. Hic uerò dicit: In locis muliebribus, quum retrahere intendimus, secundam esse uenam, quæ intus cubiti. Nempe tunc retrahere intendimus, quum materia fluit, & in utero non firmatur, nec phlegmonem facere incipit, quo fluxu superfluo stante, reuellere desideramus: In XII. uerò de morbis curandis loquitur, quum uterus phlegmonem contrahere cœpit, & tunc deriuatio medela est, & uena in poplite uel malleolis est secunda. Quarta Galeni est autoritas in de constitutione artis medic. c. 17. ubi modum curandi tradidit, à situ & plasmate particulæ patiētis indicatione sumpta, & post exemplum obstructionis hepatis dicit: Similiter autem quæ phlegmone urgentur particularum sanatio à positione & plasmate accipitur: etenim & harum prima intentio euacuatio est humoris, qui fluendo firmatur, aut incubit in particulam phlegmone laborantē: qualiter autem oportet ipsam euacuare, particularum natura indicat. Ab ipsa enim edocti fluxiones quidem, quæ in coxam decumbunt, per uenas, quæ sunt in poplite, aut malleolis, euacuabimus: sicut & eas, quæ secundum uterum retinentur: Quæ uerò secundum thoracem & pulmonem, per eas, quæ intus in cubito: Quæ uerò secundum caput & collum, per numeralem: fit enim ex proximioribus, & magis communicantibus patienti particulæ uenis

nis euacuatio optima & facilis. Clarè uult hîc Galenus idē quod in alijs autoritatibus suprà positis persæpe dictum est, quod scilicet phlegmonem contrahere incipientibus partibus capitis, aut colli secunda uena sit humeralis: patientibus pulmone & pectore, uena quæ intus in cubito: patientibus autem coxa & utero, ea quæ in poplite aut malleolis: in omnibus autem ea semper, quæ proximior est, ac magis communicans parti læsæ, iuxta sententiā Hippocratis explicatam in ea parte, Dolorum causa proximū uentrem purgare, &c. Dicent fortè aliqui Gal. hîc intelligere, quando defluentes humores in aliquo membro firmanantur, & tunc firmanantur, quando materia fluxa est, quo casu concedunt omnes euacuationes ex proximioribus uenis, & secundum lateris affecti rectitudinem. Non aduertunt sic dicentes, duplicem in nobis humorum fieri defluxum, tum per quem fluentes humores extra corpus feruntur, ut in sanguinis nariū fluxu, menstruorum, hemorrhoidarum & huiusmodi, tum per quē fluentes humores, in aliqua corporis parte firmanantur, etiam phlegmonem facere incipiunt. Qui propterea dicuntur in aliqua parte firmari, non quod ex toto sint fluxi, sed quia non extra corpus defluant. Et sicut à remotis aqua defluens firmatur, aut alicubi retinetur, quamuis fluere non desinat: & eo loco firmari dicitur,

dicitur, quia non ultrà procedit: sic humores
 fluentes in aliqua parte corporis, firmari & re-
 tineri dicuntur, non quia fluere desinant, sed
 quia ultra partem illam, aut extra corpus non
 defluunt. Quum dicimus humores fluentes fir-
 mari, duo dicimus, & humores fluere, & eos
 firmari, aut in aliqua parte retineri. De hoc
 humorum defluxu Galenus intelligit, & non
 quando tota materia fluxa est: quia si loqueretur
 quando materia non amplius fluit, utilem
 curandi modum non doceret, indicatione à si-
 tu & partis patientis formatione sumpta: quo-
 niam non doceret fluente materia & phlegmo-
 nem iam facere incipiente, qua uena sanguis
 esset educendus: quum tamen hic locus sit,
 ubi totam artem medicatiuam constituere do-
 cet. Rursus non simpliciter dixisset, laboran-
 tibus capitis & colli partibus, humeralem se-
 candam esse, quum nonnunquam uenæ sub
 lingua in angina, & in oculorum phlegmone,
 in angulis oculorum, & uena frontis in dolore
 capitis secari debeant, ubi materia fluxerit.
 Quum igitur humeralem secandam esse solum
 dicat, id quod uerum semper sit, quando fluens ma-
 teria phlegmonem facit: quis dubitat hic Ga-
 lenum de materia fluente, ac alicubi phlegmo-
 nem faciente, loqui? Quare sententia prorsus
 eadem hinc habetur à Galeno & alijs locis eui-
 denter suprà declaratis. Quod etiam manife-

ite concluditur, quoniam Galenus ut in præ-
 senti parte dicit in textu Græco, τὰ μὲν εἰς ἰχίον
 κατὰ σκήπτρα ῥεύματα. id est, Quæ in coxa flux-
 xiones decumbunt, aut firmantur, aut ueniūt.
 Ita in tractatu de pharmacorum compositione
 secundum loca patientia dicit: Εἴρηται πρόδεον
 ἐν τῷ περὶ τῆς ἰχίωσιδος λόγῳ, ῥευμάτων ἐκγονα, τὰ
 ποιεῦντα ὑπάρχειν πάθη, κατὰ σκήπτρων εἰς τὰς χώ-
 ρας τῶν διαρθρώσεων. id est, Dictum est prius in
 sermone de coxæ morbo, quod hi affectus pos-
 dagra scilicet, & arthritidis fiunt, &c. ῥευμάτων
 κατὰ σκήπτρων, id est, fluxionibus deuenientia-
 bus, decumbentibus, aut firmatis in loca iun-
 cturarum, subdit ergo curam esse uacuare
 quod deuenit, aut decumbit, aut firmatur in
 locis illis, & subiungit: τὸ κατὰ σκήπτρον, id est,
 quod deuenit, decumbit, aut firmatur, uel ad-
 huc fluit, uel non: planè indicans, quòd hac di-
 ctione κατὰ σκήπτρον, uel κατὰ σκήπτρον utitur, quū
 humores in aliqua parte firmantur, licet adhuc
 fluant. Quare quum dicimus humores in ali-
 qua parte firmari, non excludimus eos fluere.
 Quinta Galeni est autoritas tertio artis medi-
 cinalis, c. 95. secundum Leonicieni diuisionem,
 , ubi sic habetur: Supponatur cuipiam particu-
 , læ multitudinem sanguinis influi, adeò ut in-
 , tendantur in ea uenæ, non maiores tantum, sed
 , etiam paruæ, quæ prius sensum effugiebant:
 , nunc uerò iam plenæ uisui comprehenduntur,
 sicut

sicut plerunq; in oculis ob tunicæ albedinem manifestissimè patet: par siquidem est quòd & alia uasa, quæ latent sensum, iam plena distendantur, nondum & ipsa ob paruitatem uisui manifesta, & iam periculum imminet, ne quod ex uasis exudat ad spatia uacua, quæ in medio sunt, effundatur, aut ne iam parum aliquid sit effusum. Huius quidem affectus sanatio intentionem habebit, euacuationem, aut (ut manifestiori uocabulo utar) abuacuationem: siquidem morbus erat immoderata partis repletio. Necessarium igitur est, ut aut superfluitas retrocedens euacuetur, aut per ipsam patientem particulam: retrocedet autem uel impulsæ, uel attractæ, uel transmissæ, uel horum uno aliquo modorum, uel omnibus. Per locum uerò patientem euacuabitur, partim quidem manifestè & sensibiliter, partim uerò in uapores resoluta. Si igitur uniuersum corpus plus æquo plenum fuerit, per patientem locum minime euacuandum: nam si scarificationibus, aut sectionibus sensibiliter euacuabimus, plus ratione excitati doloris attrahemus: si uerò calefacientibus dispergere tentabimus, plus erit id quod uis caloris ad partem attrahetur, quàm dispersum. Quòd si in eo elaborabimus, ut quod influxit retrocedat, corpus plenum non admittit: ad hæc igitur ambo totum corpus euacuare oportet, aut omnino ad con-

, traria loca retrahere, quod patienti particulæ
, influit, quo perfectò opere prius à parte repel-
, lendum, mox dispergendum; quantò enim per
, maiora, tantò expeditior est euacuatio. Hic lo-
, quitur Gal. quando sanguis fluēs incipit exu-
dando à uenis phlegmonem facere, & si cor-
pus est plenum, præcipit euacuandum non es-
se scarificationibus, aut calefactoriis à parte
læsa, non tamen iubet non esse per uenam pro-
ximam deriuandum; quod parì modo præci-
pere debuisset, si tam noxia fieret euacuatio ta-
lis. Nec uult semper esse fiendam retractiuam
à longinquo uacuationē, sed disiunctiuē dixit,
totū corpus euacuare oportet, aut omnino ad
contraria loca retrahere; cuius ratio potest esse
quia totius euacuatio, præsertim per uenā pro-
ximam facta, materiæ fluxum ad partem phle-
gmone laborantē magis aufert, quàm sine to-
tius euacuatione retractio quæuis ad loca con-
traria; siquidem fluxus sanguinis ad locū do-
lentē causæ duæ sunt præcipuæ, dolor scilicet,
& aliquarū partiū plenitudo, quæ se cupientes
exonerare, sanguinē transmittunt ad debilio-
res. Per totius euacuationē tollitur plenitudo,
qua cessante, partes repletæ, ac grauatae trans-
mittere cessant. Per euacuationem à toto, sed
magis à parte dolente, quàm ab alijs partibus
factam, cessat dolor, unde materiæ fluxus ad
partem dolentem tollitur, quo dempto, non
est

est alia retractio necessaria. Quare luce clarius infertur, eam in principio phlegmones uenam secandam esse, quæ à toto, sed magis ab affecta parte, quàm ab alijs, euacuet, per cuiusq; euacuationem dolor remittitur. Et quum omnis uena uacuet à toto, quæ parti læsæ proximior est, à toto, & ab affecta parte magis quàm ab alijs euacuat. Constat igitur secandam esse uenam, quæ proxima est affectæ particulæ, quod uult Hippo, quum ait, Dolorum causa proximum uentrem purgare, & sanguinis uentrem incidere. Dices fortè hæc habere ueritatem, quando dolorem sedare intendimus, quod est accidenti attendere, & non morbo. Verum quando morbum curare intendimus, uena potius oppositi lateris erit incidenda. Tollitur hæc obiectio ex sententia Gal, XII, de morbis curandis in principio, quum dixit: Quòd si uno remedio tum symptoma leniri, tum morbus curari queat, id utiq; non fuerit symptoma respicere, aut symptomatis causa remedia sumere; sed omnis eiusmodi auxiliorum species planè morbi curatio est. Neq; enim quum lateris dolorem in pleuritide, misso sanguine, uel corpore purgato sanamus, nec quum abscessum distentum cum dolore pulsans diuidimus, ac pus remittimus, eiusmodi curatio symptomatis est.

HAec de Hippocratis Galeniq; autoritatibus, nunc ad Arabum opinionem accedamus,

damus, quod secundum propositum erat, declaramusq; Auic. & Auenzor idem uoluisse, quod Hipp. & Gal. uoluerunt. Rasim uerò uel idem sensisse, uel ab eis parum deuiasse. Et si fortassis hæc interpretatio non erit aliquibus accepta iam cōsuetis aliter Arabes intelligere (magna nanque uis est consuetudinis) id saltem nobis concedant, esse Hipp. & Gal. (quicquid Arabes uoluerint) adhærendum. Scio non defuturos, qui dictorum Arabum corticē tantum, & non medullam, inspicientes, hanc interpretationem meam damnabunt: sed qui recta ratione uti uoluerint, aliter fortè sentiēt, & si uidebitur alijs omnino, quòd Arabum mentem non attigerimus, cum eis in hoc non contēdemus. Nec dubitamus fore quàm plurimos, qui nostrum hunc laborem ad amicorū gratiam, & mortalium utilitatem desumptum calumnientur: utpote, qui facile damnent absentes, & infantes, atq; omni præsidio destitutos licenter mordeant. Tanta est hominum inscitia, & temeritas, ut in propriæ uitæ iactura, tuendæ falsitatis desyderio, etiam consentiant. Eorum tamen causa uerba facere non grauabimur, qui synceras aures, & mentem habent sanā, ad quos iam nostra uertatur oratio: æquo tamen animo uelim paterentur hæc me scripsisse, ut alijs occasio consyderandi detur, an fortè melius Arabes cum Græcis ualeant cōciliari,

ciliari, & in primis Auic. mentem uideamus, qui prope finem suæ canticæ de Gal. loquens dixit: Fiat ergo phlebotomia in his, quæ intellexit in hoc tract. & in morbis illis etiã, in quibus ipse fecit eam: paulò post enumerãdo morbos, in quibus talis est uenæ sectio fiẽda, pleuritidẽ enumerat, duo uolens, unũ quidẽ, quod in illis morbis uenę sectio fiat, in quibus eã Gal. fecit: Alterũ, qđ fiat in his, quę Gal. intellexit in hoc tractatu, id est, his modis & cõditionibus à Galeno i trac. de sectione uenę positis: neq; em uerba illa possũt aliter i terptari, etiã si fingẽd licẽtia detur. Est alius Auic. locus quarta primi, c. i. qđ sic habet: Et hoc quidẽ est in eo qđ facere debemus, quũ fuerit iam materia tota in mēbro effusa: & in eo qđ facere debemus, quũ materia adhuc effũdit: quoniã quũ sciuerimus qđ materia fuerit adhuc in descensu, à suo loco materiã extrahemus, postq̃ quatuor cõditionũ curam habuerimus: Vna est partis diuersitas, quemadmodum à dextra ad sinistram trahimus à superioribus ad inferiora. Secunda ut societatis curã habeamus, sicut menstrua uentosis retinemus, quas mammillis supponimus, ad membrum associatum attrahẽtes. Et tertia rectitudinis curã habere, quẽadmodum oportet in ægritudinibus hepatis, in dextra minutionem faciemus basilica, & in ægritudinibus splenis in basilica sinistra. Et quarta quidẽ est cum

, cum solitudine elongationis, ne membrum ad quòd attrahitur, ualde sit propinquũ ei, ex quo extrahitur. Non posset Auic. mentẽ Hip. & Gal. suprà declaratam clarius explicare, nec se illis magis conformem reddere. Siquidem quando materia non ex toto fluxa est ad aliquod mēbrum, sed adhuc pro parte fluit, uult eam esse uacuandam, quatuor conditionibus seruatis, quas etiam seruari debere clarissimè uolunt Hippo. & Gal. Prima est quòd non à læso mēbro fiat eductio, sed à diuerso: Et proinde in pleuritide non sunt apponēdæ uentosæ super loco dolente, ut antiquorum nonnulli faciebant: Et dextro brachio phlegmone laborare incipiente, secanda est uena in sinistro, & è contrà: pari modo crure dextro sic affecto, secanda est uena in sinistro, & è contrà, & sic à dextro in sinistrum & è contrà quandoq; trahimus: Nonnunquam à superioribus ad inferiora: sicut in oculorum phlegmone uenam humeralem secantes. Quæ omnia de mente Hip. & Gal. suprà declarauimus. Secunda est, societatis curam habere. Quare in phlegmone dextri oculi, non secamus uenam in sinistro brachio, sed in dextro: non uenam, quæ intus, sed humeralem: quia cum læso oculo maiorem communicantiam & directionem, uel societatem habet. Et iecore phlegmonem contrahere incipiente, uenam non in brachio sinistro, sed dextro

dextro secamus, non humeralem, sed eam, quæ intus, quæ cum iecore maiorem societatem habet, & pari modo patientibus alijs partibus, prout suprâ in tertia Gal. autoritate, & in illa Hippo. Dolorum causa, &c. abundè declaratū est. Tertia est rectitudinis curam habere, quod est euacuationes secundum lateris patiētis rectitudinem facere. Id autem est ab eodem latere, ut ipse se declarat. Vult igitur Auic. secandam esse uenam secundum partis affectæ rectitudinem, & cum ea maiorem societatē, & cōmunicantiam habentē, quæ est expressa mens Hippo. & Gal. ut satis ex dictis est euīdens. Quarta est debitæ longitudinis curam habere, ita quod secta uena parti affectæ propinqua nimis nō sit: Vnde in angina uenas sub lingua primum non incidimus, quū sint affectæ parti nimis propinquæ, nec in oculi phlegmone, uenam in fronte, aut angulis oculorum, eadē ratione. Nec incidimus uenas in poplite, aut malleolis, quia nimis distantes, & cum parte læsa societatem non habent. Sed uenas in brachio secamus, quæ è directo sunt, & affectæ parti magis propinquæ, ac communicantes: quod Hippo. & Gal. uoluisse constat apertissimè. Si itaque uult hic Auic. seruādam esse diuersitatem, & societatē, & rectitudinem, quandoquē dicet Auic. secandam esse uenam ex opposito, nulla posita limitatione, intelligēdus erit

erit ex opposito, secundum rectitudinem, id est, seruata rectitudine, ac societate, uel communica-
cantia : quod nihil aliud est, quam id, quod su-
pra de mente Hippocratis, & Galeni sæpenu-
mero dictum fuit, non esse uacuandum à parte
læsa, cum materia adhuc fluit, sed esse uenam
magnam proximam, & quæ parti læsæ magis
è directo, & magis communicans est, inciden-
dam. Opponet forsan aliquis primam & secun-
dam conditiones inuicem pugnare : quia quæn-
doque, ut seruetur diuersitas, à dextro ad sinis-
trum trahimus, aut è contrario : cui repugnat
rectitudinem seruare. Idem est enim euacuare
secundum rectitudinem, & ex eadem parte dex-
tra uel sinistra. Vnde sequetur, Auicennam
docere seruandas esse cōditiones inuicem pu-
gnantes, quæ obseruari minime possunt, licet
ex dicendis ostendetur, hæc ad inuicem nō pu-
gnare, trahere à dextris ad sinistrum, uel econ-
trario, & secundum lateris patientis rectitudi-
nem trahere, seu ducere. Pro nunc tamen ad-
misso, quòd inuicem pugnent, dicitur, Auicē-
nam iubere quatuor conditiones obseruandas
esse, quæ magna ex parte simul omnes obser-
uari possunt, ut quū in dextri oculi phlegmo-
ne humeralem dextri cubiti uenam secamus :
tunc enim seruatur diuersitas à superioribus
ad inferiora trahendo : Rectitudo quum ab ea-
dem parte dextra fiat eductio : Communicātia,
quum

quū partibus capitis humeralis uena, magis,
quā quæ intus communicet, seruatur & de-
bita longitudo, & pari modo, quum fienda sit
attractio à superioribus ad inferiora, uel econ-
trario, semper omnes illæ cōditiones obseruari
possunt. Si uerò quandoq; contingat pro ser-
uanda prima cōditione trahere à dextro in si-
nistrum, uel econtrario, impossibile est condi-
tiones omnes quatuor adesse, tuncq; quantò
plures erunt, tātò melius. Et sic Auic. quatuor
ponit conditiones seruandas, quas omnes quū
possumus, seruare debemus: quum uerò non
possumus omnes, saltem plures ex eis, quoad
fieri potest, obseruandæ sunt. Quare phlegmo-
ne dextrum brachium inuadente, si uena in
crure dextro incidatur, seruatur quidem diuer-
sitas, & rectitudo, longitudo uerò nimia uide-
tur, ideo debita non adest cōmunicantia, corde
præsertim medio stante. Si autem uena in bras-
chio sinistro secetur, seruatur quoq; diuersitas,
& debita longitudo, rectitudo uerò non serua-
tur, neq; debita communicantia. Proinde dex-
tro brachio phlegmone laborare incipiente,
secanda uena est, aut in brachio sinistro, aut in
eiusdē lateris crure, prout suprà declarauimus.
Quomodo aut debita lōgitudo sit obseruāda,
declarat Auicē, quarta primi, c. 3. ubi habet: Et
scias q; materiei euacuatio, & de suo loco era-
dicatio, est secūdum unum duorum modorū:
unus

unus eorum est, qui fit propter attractionem,
quæ fit ad longinquam diuersitatē: alter pro-
pter eam, quæ fit ad propinquam: Et suarum
quidem horarū dignior est, quum in corpore
non fuerit repletio superflua, neq; materia de-
clinans ad ipsum membrum, ad quod fit attra-
ctio. Ponamus itaq; quòd ab ore uiri superius
multus fluat sanguis, & ab hæmorrhoidibus
mulieris superfluis fluat sanguis, unum duo-
rum faciemus, aut trahemus per declinationē,
quæ fit ad propinquam diuersitatem, & oport-
tebit tunc, ut materiam ad nares declinemus,
faciendo sanguinem è naribus fluere, & in al-
tero ad matricem, prouocando menstrua: aut si
uoluerimus ad longinquam trahere diuersita-
tem, euacuabimus in primo sanguinem è ue-
nis, & locis quæ sunt in inferiori parte corpo-
ris: & in secundo à uenis & locis, quæ sunt in
suprema parte corporis: & in attractione, quæ
fit ad diuersitatem longinquam: non oportet
quidem ut in duos diametros prolōgationem
facias, sed in uno tantum, qui sit diameter ma-
gis longinquus. Nam si materia fuerit in su-
premo dextræ partis, non erit trahenda ad in-
fimum sinistræ, imò ad infimum ipsius dextræ:
Et hoc quidem est illud, quod est magis neces-
sarium. Aut ad sinistram à supremo, si fuerit
tantum longinqua, quantum est ab humero ad
humerum, & non fuerit dispositio eius, sicut
dispositio

dispositio duorum laterum capitis : materia,
 nāq; si in dextra capitis fuerit, eam ad inferio-
 ra, & non ad sinistrum trahes capitis. Quumq;
 materiam ad longinquū trahere uolueris, loci,
 dolorem prius sedabis, ut ipsius minuatur cō-
 pressio per attractionē. Vuult hīc Auicenna
 quòd materiam ad propinquam diuersitatem
 aliquando trahamus, quod praeipue facimus,
 quando corporis repletio non adest: quandoq;
 uerò trahemus ad longinquam diuersitatem,
 quod facimus stante corporis repletione. Et
 quia longinquitas hāc, non paruum habet la-
 titudinem à supremo partis dextræ ad infimū
 eiusdem maximam esse distātiā determinat,
 uel à supremo partis sinistræ ad infimum eius-
 dem: Et quòd minor longinquitas sit, quanta
 ab humero ad humerum reperitur, Maximam
 illam longinquitatem obseruamus, quum uo-
 luerimus attrahere materiam, anteq; morbus
 incipiat: Vt si quis quotannis in æstate phle-
 gmonem in oculo dextro habere cōsueuisset,
 uellemusq; ineunte uere ipsum à futuro mor-
 bo præseruare, uena in crure dextro foret inci-
 denda, ut suprā declarauimus. Nonnunquam
 etiam ea maxima longinquitas obseruari pos-
 set, quando morbus capitis sine dolore foret,
 quia dolorum causa proximus sanguinis uen-
 ter est incidendus. Quando uerò sumus in ini-
 tio phlegmones cum magno dolore, minorem

illam longinquitatem obseruare satis est. Et
 proinde dixit Auic. Quumq; ad longinquum
 trahere uolueris, loci dolorem prius sedabis.
 Et quoniam in dextri lateris pleuritide, uena
 quæ intus dextri cubiti à loco læso tātum di-
 stat, quantum humerus ab humero, ut euidēs
 est, sequitur stante dextri, lateris pleuritide, per
 uenæ sectionem, quæ intus in flexu cubiti dex-
 xtri, partis diuersitatem seruari (quia non à
 membro læso fit eductio, quandoquidē pectus
 & brachium membra sint diuersa) & commu-
 nicantiam, & rectitudinem, & debitam distan-
 tiam; & proinde quod ad mentem Auic. ea sit
 ipsa uena secanda. Neque repugnat prædictæ
 sententiæ Aphorismus: Posteriora capitis do-
 lentia, recta uena frontis incisa iuuat, eò quòd
 inter posteriorem, & anteriorem capitis par-
 tem minor, atq; inter humerum & humerum
 sit distantia. Quia in Aph. corpus esse uacua-
 tum intelligitur, ut Gal. circa finem tracta. de
 ratione curandi per sanguinis missionem, do-
 cet. Hic. autem loquitur Auic. corpore pleno
 stante. Rursus Auicenna decima tertij trac. v.
 , , cap. i. dicit: Inquit Gal. Si febris fuerit uehe-
 , , mens ualde, tunc time solutiuum, & sis contē-
 , , tus phlebotomia: In ipsa nanq; non est timor,
 , , aut timor eius est minor. In solutiuo uerò est ti-
 , , mor magnus: ipsum enim quandoq; mouet, &
 , , quandoq; non soluit, & quandoq; superfluit.
 Postea

Postea subdit: Et oportet quidem ne narcotica, eis approximes, in quantum potes: Ipsa enim, prohibet maturationem, & sputum. Et in cap. 2. eiusdem trac. inquit: Et Gal. quidē praecepit, in principio utendū esse speciebus de iacur, quoniam prohibet materiā, & maturant, & faciunt dormire. Et dico, quod necessariae sunt, quū nō est excusatio propter uehementiam uigiliarū. Et si non fuerit illud, tunc fortasse cōgelat pauer materiā, & prohibet sputum, nisi, &c. Ponit hic Auic. duas Gal. autoritates, primam quidem quae habetur II. de ratione uictus in acutis, cōmento XI. nō acceptat, secundā uerō de narcoticorū in pleuritide usu, quē VII. de cōpositione pharmacorū secūdum loca patiētia cōcedere uidetur Gal. interpretatur, in quo sensu sint cōcedēda: quod scilicet usus narcoticorum in pleuritide non sit admittēdus, nisi maxima stante necessitate, quādo propter uigilias, aut dolorē uirtus resoluitur: Quemadmodum igitur hic Auic. citat autoritates Gal. & eas ob rationes, quas adducit non admittit, nisi uel hoc, uel illo modo interpretentur, pari modo, si pro uenae sectione in pleuritide dissentiret à Gal. dixisset, Gal. ita uoluit: Ego uerō propter hanc, aut illā rationē aliter sentio: quod in quāmpluribus difficultatibus obseruat, quādo aliter q̃ Gal. sentit: Quēadmodum prima quarti trac. II. c. 43. de febre sanguinis, &

nis : & quarta primi, c. 4. de uirtute medicinæ
 attractiuæ, & secūda primi, cap. de causis doloris;
 & prima primi, c. 1. de neutralitate : & prima
 primi, doct. v. c. 1. de membrorū principalitate;
 & secūdo canonis, de coriādri cōplexione uidere licet.
 Rursus in eodē, c. 2. dicit Auic.
 , , Dicamus ergo, quòd cura eius est phlebotomia,
 , , si sanguis ferit, uinces secundum modum
 , , prædictum in c. quod est ante ipsum, & extrahatur
 , , sanguis donec alteretur color eius. Significat enim
 , , quòd nocibilior sanguis iam euacuatus est; Et scias
 , , quòd sanguis corporis uehementioris nigredinis
 , , est ille, qui est propinquus huiusmodi apostemati.
 In pleuritide, & alijs inflammationibus, quicquid sanguinis in
 phlegmone & locis proximis cōtinetur, id caloris
 abūdantia colore permutatur, reliquo in partibus
 omnibus simili colore manēte. Quare sanguine,
 qui per totum spargitur corpus, pituitosiore
 existente, rubidior est qui in phlegmone & locis
 proximis continetur. Quòd si sanguis in totū
 corpus diffusus rubidus fuerit, is procul dubio,
 qui phlegmonē facit, adustus affatusq; in nigrum
 permutabitur. Coloris igitur mutatio sanguinis
 euacuationem ex particula inflammata
 sufficienter ostendit. Et quum duæ fiant in
 sectione uenæ coloris sanguinis mutatiōes;
 quippe primò sanguis exit, qualis in toto
 continetur : secundo rubidior educitur,

educitur, aut nigrior, qualis in phlegmone, uel
propè continetur: quo perseverante exitu, mu-
tatur iterum color, & minus rubidus, aut ni-
ger educitur. Auicenna hic illam censet colo-
ris sanguinis mutationem expectandam, ex
qua significari possit, quòd nocibilior sanguis
iam sit euacuatus: quod de secunda duntaxat
dici potest, quum in prima sanguinis mutatio-
ne nocibilior tunc primum incipiat euacuari,
& quia secta uena ex latere non dolente, secun-
dam hanc coloris sanguinis mutationem ex-
pectare, foret egrum interficere, clarè sequitur,
quòd secunda uena sit ex latere dolente, in cu-
ius sectione, secunda sanguinis mutatio sit ex-
pectanda, inquantū tamen uires ferre possunt,
ut si non totus, pro magna tamen parte noci-
bilior sanguis sit euacuatus. Clarior intelle-
ctus præsentis tex. Auic. ponitur infrà, quum
Rasis & Auicen. concordantur. Eodem cap. 2.
postquam posuit Auic. sententiam Gal. 11. de
ratione uictus in acutis commento XI. quòd
tutius est euacuare sanguinis missione, quàm
medicina purgante, præsertim quum febris est
uehemens ualde, subdit: Quamuis oporteat ut
feruetur pars declinationis doloris, & lésionis:
nam si declaratio fuerit ascendēs ad furculam
& thoracē, & quod est super eam, tūc phlebo-
tomia est melior, & si dolor declinat ad partem
hypochōdriorū, tūc necessaria est solutio sola,

aut cum phlebotomia, secundū quod necessa-
 riū facit illud, quod testificatur: & illud ideo,
 quoniā phlebotomia sola ex basilica nō trahit
 de hoc loco aliquid, de quo sit curandū, dolore
 descendente, licet Gal. in adducto cōmento 11.
 uoluerit uti quādoq; sola uenę sectione: hic ta-
 men Auic. id nō admittit, sed uult necessariā
 esse purgationē, quia (ut inquit) dolore descen-
 dēte phlebotomia sola ex basilica nō trahit ex
 affecto loco aliquid de quo sit curandū, uel in-
 telligit Auicē. de phlebotomia basilicę lateris
 dolentis, uel alterius. Si lateris dolentis, tunc
 Auic. mens est, q̄ in pleuritide secāda sit basi-
 lica lateris dolētis: si alterius, tūc ratio sua nul-
 la prorsus erit, quia etsi basilicę sectio lateris
 nō dolētis, nō euacuet ex affecto loco aliquid,
 de quo sit curandum, sectio tamē uenę lateris
 dolētis (dicet aduersarius) ex affecto loco quā-
 tum sufficiet euacuabit, nec exhibere medica-
 mentū purgās oportebit. Amplius eodē cap. 2.
 dicit Auic. Quūq; phlebotomas, & euacuas, &
 nō sedātur accidētia, &c. non iteres phleboto-
 miā. Et ī fine eiusdē c. dicit: Si aut indiges phle-
 botomia ī speciebus pleurisis, & nō est matu-
 ratio, tunc rectius est ut sis contētus quātitate
 xxx. pōderū, & præpara ad secūdationē, cum
 sale & oleo super uulnus. Clarē constat ex his
 dictis Auic. uel tantū unā uoluisse uenę sectio-
 nem ī pleuritide: uel si duas, eas fieri ī eadem
 uena,

uena. Nā si secūda mīssio sanguinis in alia ue-
 na fieri deberet, q̄ prima, nō oporteret oleo &
 sale uulnus primæ præparari, ut secūda fieret:
 Et quum secūda uenæ sectio fienda sit, in uena
 quę intus lateris dolētis, relinquitur, quod etiā
 prima de mēte Auic. in eadē uena fieri debeat.
 Qui enim uolunt primā sanguinis mīssionē in
 latere fieri nō dolete, secundā faciunt in latere
 dolente, Gal. quoque in trac. de sectione uenæ
 doct̄r. 11. summa 11. c. 2. In omni affectu mīssio-
 ne sanguinis indigente iteratā uenæ sectionem
 laudat, nisi cum ad animi defectū uacuationem
 ducere cōueniat, non tamen ex uarijs uenis in
 pleuritide, sicut in angina mīssionē sanguinis
 facit. Rursus quādo materia maximē fluit, tūc
 maximē retractio cōuenit, ut ex sentētia Hip-
 pocratis in libro de Humoribus, quam ponit
 Gal. 4. de morbis curandis, dicēs: Cuius etiam
 ipsius rei discrimē in libro de Succis nos edo-
 cuit, auertere nos iubens ad cōtraria, deriuare
 uerò ad latus: quin etiā quū maximē fluit, tum
 ad diuersa reuellere. Dictum uerò & de hoc in
 eo libro, quare nunc quoq̄ si etiā tantū fluxio
 ualēter irruat, reuellere ad contraria studebi-
 mus. Vtiq̄ si ulcus in superioribus consistat,
 inferna purgātes: si autē in inferioribus sit, su-
 periores uentrem uacuantes. At si iam fluxio
 restitit atque in membro inhæsit, deriuare per
 uicina magis expedit, quum in propinquiora

translatio fit, & purganti medicamento promptior tum accessus, tum attractus è uicino datur. Sententia partis huius est, Quòd si fluxio ualenter irruat, expedit retrahere: si uerò fluxio cessauit, & humor membro inhæsit, conuenit deriuare. Ex quibus extremis medium datur intelligi, quòd scilicet ubi fluxio remissior est, & humor pro parte membro inhæsit, licet etiam pro parte remissius fluat, tunc partim retrahere, & partim deriuare conueniat. De hac etiam Gal. autoritate dicetur infra in solutione secundę rationis pro cōtraria parte. Et quum humores in nostro corpore fluentes, extra corpus quandoq; ferantur, ut in fluxu sanguinis è naribus, aut per sedis, uel matricis uenas, in nulla parte corporis firmati uel retenti, sed liberum habentis ac uelocem decursum, & exitum. Quādoq; uerò in aliqua parte corporis nostri firmantur ad phlegmonem faciendam, & non extra corpus feruntur, & tūc propter impedimentū repertum lentè fluant, uelut aqua uelocius defluit, quando liberum habet decursum, & exitū, quàm si aliquod sibi obijciatur impedimentū. Conspicuū est, quòd maior est intentio retrahendi, quādo uelociter extra corpus fluūt, q̃ si in aliqua parte corporis firmentur, quia tunc non modo retrahere, sed à loco læso educere oportet. His cognitis quū Auic. quinta tertij, c. 9. in uehemēti fluxu sanguinis

sanguinis è naribus, in quo maximè conuenit retractio, missione sanguinis ex opposito latere non faciat, sed ex eodem, multo magis ubi phlegmone cœperit, & proinde minor sit intentio retrahendi, non ex opposito, sed ab eodem latere sanguinem mittet: sunt hæc uerba sua: In eo autem fluxu, qui prauior est eo, & factus est propter feruorem & caliditatem uehementem, aut eruptionem arteriarum, necessaria est phlebotomia cephalicæ, quæ sequitur illam narem. Et subiungit: Et quâdoq; oportet, ut extrahat sanguis per phlebotomiam usq; ad syncopim ex cephalica, aut uena spatulæ, &c. Et subdit: Et illud in fluxu sanguinis narium, uehementis uelocitatis. Et subdit: Sed si non fuerit uelox uehemēter, sed fuerit guttatim, & fuerit cum paroxysmo, oportebit tunc ut fiat phlebotomia paulatim uicibus continuis, &c. Item cum Auic. in angina sanguinē mittat ex humerali uena partis affectæ, parī modo sanguinē mittet in pleuritide ex uena, quæ intus partis affectæ, neq; enim ratio diuersitatis assignari potest, quum tanta sit ab axilla brachij ad aliquas partes pectoris distantia, quanta est ad partes gutturis ab humero. Dices fortè, Auic. nona tertij, c. 10. & 11. nō dixit ex qua uena in angina sit fiēda sanguinis missio. Respondetur, quod ex quo nō expressit, quæ uena sit incidenda, reliquit hoc intelligendum ex uni-

uerfali regula fuprà declarata, quæ feruata dif-
ftantia tanta, quāta eft ab humero ad humerū,
feruari iubet communicantiam, & rectitudinē,
quæ feruari nō poffunt in angina, nifi uena hu-
meralis eiuſdem partis incidatur. In cuius inci-
ſione debitam feruari diftantiam ex eo patet,
quòd maior à cubito ad guttur fit diftantia, q̃
ab humero ad humerum. Præterea poſt uenæ
ſectiōē, quam præcipit in angina, paulò poſt
eadem die uenas incidit ſub lingua. Verū ſi
in angina ſecaret primam uenam lateris oppo-
ſiti, priuſquam ad ſectiōem uenarum ſub lin-
gua deueniret, humeralem eiuſdem lateris in-
cideret: pari modo quando multis in locis non
exprefſe dixit Auic. quæ uena fit incidenda, id
intelligēdum ex uniuerſali regula ſua reliquit,
alioqui ualde diminutus fuiſſet. Veniendum
nunc eſt ad Auic. uerba, decima tertij, tract. v.
c. i. ubi loquens de cura comuni apoſtematū
,, partium pectoris & pulmonis, ſic habet: Ex
,, rebus cōmunibus eſt phlebotomia, ſed in prin-
,, cipio ex latere diuerſo, & magis feſtina de ſa-
,, phena oppoſita in longitudine: Et poſt ipſam
,, de basilica oppoſita in latitudine: & poſt ipſam
,, de nigra oppoſita in latitudine. Si autem non
,, appareat, tunc non oportet ut dimittatur phle-
,, botomia cephalicæ, quamuis ſit eius iuuamē-
,, tū minus & tardius. Deinde poſt aliquot dies
,, ex latere conueniente in latitudine, & quan-
doq̃

doq; ponuntur uentosa super pectus cum scarificatione, etiā ut attrahatur materia ad exteriora, & minoretur, & proprie quum praemissa fuerit phlebotomia, &c. Hæc ferē omnes clarissima iudicant in fauorem contrariæ positionis. Ergo uerò nonnullis ante declaratis, Auicennam & Galenum fuisse concordēs ostendā. Præmittatur itaq; quod Auicenna multis in locis, quum de cura pertractat aduersæ ualitudinis, ostendit etiā quid ante sui principium in præseruatione sit agendum, ut uidere licet tertia tertij, c. 9. de cura ophthalmiæ, quū dicit: Et oportet quidem ut uisus patientis ophthalmiam non cadat super albedinem, & super radios, imò sit quod substernitur ei, & quo ipse circundatur nigrum & uiride, & super faciem eius suspendatur pannus penitus niger appa-rens oculo eius: Et niger quidem sit in dispositione ægritudinis, & cœlestis in dispositione sanitatis, quando scilicet intēdimus ab ophthalmia præseruare. Quam sententiam accepit à Gal. in primo de causis symptomatum, quum dicit: Igitur non ab re cæruleus color ut uisioni iucundissimus est, ita maximam quoq; præbet utilitatem, sed non illi, quæ à sole discussa est; huic enim utpote iam ægrotanti contrarium adhibendum est remedium (color scilicet niger, ut supra dixerat) Ei uerò quæ sana est, sed fatigata, color cæruleus fuscusq; saluberrima sunt

ma sunt spectacula : neq; enim discriminant, ut
splendor candorq; : neq; atri coloris exemplo
ipsam cogūt & extinguūt. Idem uideri potest
nona tertij, c. ii. quum dicit: Et illum quidem
qui assuetus est incurrere synanches, oportet
ut phlebotometur, antequam accidant, quan-
do uidetur repletio, & quum est uer. Neq; id
mirum cuiquam uideri debet, quum eius intē-
tio sit tertio canonis, non de cura solum, sed de
sanitatis particularium membrorum conser-
uatione, ac præseruatione pertractare: ut clarè
dixit primo canonis, c. i. quum dicit: Deinde
loquar de ægritudinibus, quæ in unoquoque
contingunt membro: prius tamen incipiam ab
anatomia illius mēbri, & eius iuuamento. Pōst
subdit: Quum autem membri anatomiam con-
summauero, in quàm pluribus locis demon-
strare incipiam, quomodo eius conseruetur sa-
nitas, &c. Quamobrem non absq; ratione dici
potest, Auicennam hic loqui de missione san-
guinis in pleuritide in eius principio, ante prin-
cipium, & post principium per aliquot dies, ut
clariùs dicetur. Premittatur etiam, quum Auic.
dicit: Et post ipsam de basilica opposita in lati-
tudine, & post ipsam de nigra opposita in lati-
tudine: non intendit, quòd tam multæ semper
fiant phlebotomiæ, sed intendit, quòd si una
non inuenitur, alia secetur. Et ideo subiungit:
Si autem non appareat, tunc non oportet, ut
dimittatur

dimittatur phlebotomia cephalicæ: Namq̃ in-
 uenta uena interna, nullus est, qui in pleuritide
 sanguinem mittat ex media. Quare quū dicit,
 & post ipsam: exponi debet, Et si ipsa non in-
 ueniatur. Præmittatur insuper fuisse apud an-
 tiquos, qui in cura pleuritidis non præcedente
 uenæ sectione cucurbitulas cum scarificatione
 super loco dolēte ponebant: ut uidere licet ab
 Alexandro Tralliano in c. proprio, quum di-
 cit: Scire autem oportet quòd multi, & maxi-
 mè in quibus plenitudo sanguinis non satis in-
 esse uidetur, scarificatione usi sunt, & cucurbi-
 tulas mox post incisionem superposuerunt, ut
 nocius humor, qui in profundo continetur,
 exiret. Hoc enim facientes, mirati sunt, quo-
 modo tam confestim dolores amputati sunt, ut
 non amplius opus haberent fomentatione, uel
 alio adiutorio. Optimum igitur, & ualde uti-
 lissimū, in quibus parua plenitudo fuerit, hoc
 uti adiutorio. Nec dici potest, quòd intelligat
 Alexander, præcessisse uenæ sectiones oppor-
 tunas: quia non dixisset, in quibus plenitudo
 sanguinis non satis inesse uidetur: sed indiffe-
 renter in omnibus: Nempe his, quibus pleni-
 tudo sanguinis inest (factis prius uenæ sectio-
 nibus opportunis) cucurbitulas cum scarifica-
 tione superponendas esse scripserūt quàm plu-
 res. Ille etiam loquendi modus, Et maximè in
 quibus plenitudo sanguinis nō satis inesse ui-
 detur,

detur, indicat, quòd etiam stante sanguinis plenitudine cucurbitulas applicabant loco dolenti cum scarificatione : licet magis id facerent, ubi sanguinis plenitudo nō aderat. Id ex simili modo loquendi Auic. colligitur decima tertij, tract.

» v. c. i. quum dicit: Et quandoq; ponuntur uen-

» tofæ super pectus cum scarificatione, etiam ita

» ut attrahatur materia ad exteriora, & minores-

» tur: & propriè quum præmissa fuerit phlebotomia. Ille modus loquendi, Et propriè quum præmissa fuerit phlebotomia, indicat quòd etiam non præmissa phlebotomia, nonnunquā uentofæ cum scarificatione super loco dolente ponuntur. Præmittatur quoq; , quum Auic. dicit esse mittendum sanguinem, & uenam determinatam non exprimit, uult illam esse intelligendam ex uniuersali sua regula quarta primi posita, supraq; declarata: alioquin ualde diminutus fuisset. His habitis, dico quòd Auic. in præsentī autoritate uult nobis ostendere, quæ uena in principio pleuritidis, & quæ ante principium, & post aliquot dies sit incidenda, si à principio uel neglecta, uel diminue facta fuerit uenæ sectio. Quamobrem dicit: Ex rebus communibus est phlebotomia, sed in principio ex latere diuerso, id est, ex parte diuersa à parte læsa: ut ostenderet non esse ducendum sanguinem ex loco læso, prout aliqui ex antiquis faciebant. Quæ uena in quo brachio sit incidenda

incidenda, reliquit intelligendum ex uniuersa-
li regula sua, in qua uult ultra diuersitatem,
seruandam esse communicantiam, & rectitu-
dinem, & debitam distantiam: Quæ omnia ser-
uari suprâ declaratum est, incisa uena, quæ in-
tus lateris dolentis. Deinde subiungit: Et ma-
gis festina de saphena opposita in longitudine:
id est, & magis festina, q̃ in principio: id est, an-
te principium in præseruatione secanda est sa-
phena opposita in eadem longitudine, in qua
consueuit pleuritis uenire, quod suprâ dictum
est esse de mente Galeni. Subiungit: Et post
ipsam de basilica opposita in latitudine: id est,
si non inueniatur saphena, in præseruatione
basilica lateris oppositi secanda est: Et si non
secetur, nigra: quæ si etiam non appareat, non
dimittatur sectio cephalicæ. Totum hoc dicit
Auicenna in præseruatione, in qua non inten-
dimus ab affecto loco euacuare, sed tantum re-
trahere: quia uel saphena secanda est, uel ea nō
apparente, secandæ sunt uenæ brachij oppositi
loco dolenti. Ex quibus omnibus à loco pati
consueto materia retrahetur: id est, à loco, in
quo pleuritis esse consueuit. Subiungit dein-
de: Post aliquot dies ex latere conueniente in
latitudine: id est, si occurras ægrotanti post ali-
quot dies à principio morbi, & indigeat mis-
sione sanguinis, uel quia à principio facta non
fuerit copiosa, sicut oportebat, uel quia fuerit
neglecta,

neglecta, fiat tunc ex latere conuenienti in latitudine. Dixit, Conueniēte in latitudine; quia prius dixerat in præseruatione ex latere opposito in latitudine, ne idem intelligeres in cura. Quæ uena in eo latere conueniente in latitudine sit incidenda, reliquit intelligendum ex communi regula, quòd sit uena magis communicans, & è directo parti læsæ. Proinde si interna sit apparens, ea secabit; si non, media; si non, humeralis, ut prius dixerat in præseruatione. Subiungit: Et quandoq; ponūtur uentosæ super pectus cum scarificatione, etiam ita ut attrahatur materia ad exteriora, & minoret. Et propriè cū præmissa fuerit phlebotomia: id est, aliquādo post aliquot dies à principio morbi, quum plenitudo sanguinis non satis inesse uidetur, ut dixit Alexander Trallianus, ponūtur uentosæ, &c. Et propriè quū præmissa est phlebotomia: id est, melius est tum, ut phlebotomia præmittatur. Hæc interpretatio nullam dictionem textus extorquet, sententiamq; facit Auicennæ cū Galeno prorsus concordem. Quare clarum satis arbitror esse his, qui diligenter omnia considerabunt, Auicennam & Galenum in hac quæstione fuisse concordem. Si quis tamen credere uoluerit Auicennā Galeno contradicere, saltem negare non deberet Hippocratis, Galeniq; sententiam cæteris omnibus esse præferendā. Nunc ad Auenzoar opinionem

opinionem accedamus, quam ferè omnes cla-
 rissimam esse ponunt, pro communi recentio-
 rum opinione, quum I. lib. tract. XVI. ca. 3. lo-
 quens de pleuritide, sic habet: Et cura huius est,
 phlebotomare infirmum ex basilica brachij op-
 positi, quamuis quibusdam nouis medicis no-
 stri temporis uideatur, quòd sit minuendus ex
 eadem parte ægritudinis, inducendo super hoc
 uerba logicalia, & sophistica, quod mihi nulla-
 tenus uidetur esse rationabile, neq; uerū: imò
 credo certissimè, quòd facere illud, sit omnino
 mors infirmi. Pro huius textus expositione,
 uidebimus primū, quid per minutionem sit
 intelligendum, subinde stante pleuritide late-
 ris dextri, quæ apud Auēzoar sit oppositi bra-
 chij basilica, unde clarus erit huius textus in-
 tellectus: Minutionē sic describit Auic. quar-
 ta primi, c. 3. Minutio quoq; est euacuatio hu-
 moribus æqualiter augmētatis propria: Eua-
 cuatio uerò humori, qui in quātitate solus au-
 gmentatur, aut in qualitate corrumpitur, pro-
 pria est, alia à minutione: & est quam Hippo-
 crates, & Galenus purgationem appellāt. Erit
 ergo minutio illa, quæ non determinatum hu-
 morē, sed omnes indifferenter minuit, & quasi
 æqualiter. Purgatio uerò quæ determinatos
 humores educit, sicut ea, quæ cum medicamē-
 tis fit purgātibus. Quæ indifferēter omnes hu-
 mores minuūt, enumerat Gal. in comm. XVII.
 h aph.

aph. secundę part. ponens eandem sententiam,
 quam in prædicto textu posuit Auic. quū di-
 io. cit: Quòd autem euacuationē simpliciter Hip-
 , , pocrates dicere consueuerit, quando humores
 , , omnes æqualiter euacuantur: purgationem au-
 , , tem, quando supple, non omnes, sed praua affe-
 , , cti qualitate, supple, educunt, meminisse oportet:
 , , & quod præsens sanatio, non à purgatione
 , , facta, sed euacuatione, attestatur illi, quæ fuit
 , , de multitudine existimationi: Euacuatio autē
 , , omnium humorū æqualiter, quæ quidem ex-
 , , quisitissima est, fit per uenæ sectionem. Proxi-
 , , ma autem huic est, quæ per tiliarum scarifica-
 , , tionem, ut nos facere consueuimus, & quæ per
 , , exercitia, & frictiones, & balnea, & præterea ex-
 , , accidente per inediā. Id quod dicit Galenus
 Hippocratem consueuisse nominare simplici-
 ter euacuationem, nominat Auic. minutionē:
 id autem quod purgationem Gale. appellat,
 Auicenna nominat euacuationem, aliam à mi-
 nutione. Idem clarè dixit Gal. in cōm. II. aph.
 , , quartæ part. quum dicit: Melius igitur for-
 , , tasse fuerit de omnibus euacuationibus, quas
 , , medici moliuntur circa ægrotantium corpora
 , , sermonem repetere. Postea subdit: Clysterem
 , , quoque ex hoc genere feceris, & quodcunque
 , , aliud, quod non totum corpus æqualiter euac-
 , , uat, quemadmodū uenæ sectio creditur euac-
 , , cuare, & omnino sanguinis missio quæcunq;
 & quouis

& quouis modo facta. Ex talibus autē est euacuationibus, & quæ per uterum fit, & per orauenarum sedis, siue per exercitia & frictiones, & omnem motum, atq; calorem, & balneas calidas, præsertim nitrofas, sulphureas, & bituminosas, & ex accidenti inedia. Hæc siquidem omnia uidentur totum æqualiter corpus euacuare. Si quis tamen exactius perquirat, non æqualiter inueniemus euacuari, uerū in his, quum sit paruus excessus alterius ad alterum, secundum eorum quæ euacuātur qualitatem, & quantitatem, ideo æqualis euacuatio uidetur. Attamen quæ pharmaca purgantia nominantur, speciem faciunt euacuationis manifestè differentem: de quibus (ut dixi) nunc ipsi docere propositum, &c. Ex his clarè constat, quòd eductio sanguinis facta cucurbitulis cū scarificatione adhibitis, minutio nominatur, quia quemlibet humorem indifferenter in uenis contentum educit, & non aliquem determinatum, sicut in purgatione cum medicamento purgante fieri uidemus. Quod uerò spectat ad id declarandum, quæ oppositi lateris sit basilica: Quum triplex in nobis sit dimensio, longitudo, latitudo, & profunditas, triplex quoq; ponetur oppositio, in longitudine, & latitudine, ac profunditate: oppositorum quædam sunt extremè opposita, quædam non extremè, sed medij ad extremum, uel medij ad medium oppositio

positione. Quare extremè quidem opposita in longitudine sunt, quæ in eadem longitudine posita, maximè distāt: opposita uerò nō extremè sunt, quæ in eadem longitudine posita distant, sed non maximè. Et quæ in longitudine sunt opposita, suprā declarauimus opposita dici in rectitudine, idemq; esse longitudinem, & rectitudinem. Extremè opposita in latitudine sunt, quæ in tota nostra latitudine posita, maximè distant: opposita non extremè sunt, quæ in latitudine distant, licet non extremè. Dixi in tota latitudine, & non in eadem latitudine posita, quemadmodum de oppositis in longitudine dixi in eadem longitudine posita, quia licet duplex sit latitudo dextra, sinistraq; sicut duplex est longitudo, dextra & sinistra: quælibet tamen longitudo tam dextra, q̃ sinistra tanta est, quanta longitudo totius: sed latitudo siue dextra, siue sinistra, non est tanta, quanta latitudo totius. Pari modo de oppositis in profunditate dicendum est. Inter has tres oppositiones, ea quæ secūdam longitudinem, aut rectitudinem maior est & potior in remedijs, & est, quam Hippocrates & Galenus tantum laudant in suis antè declaratis autoritatibus. Idcirco quum dicūt autores ex opposito, nisi limitent se de qua intelligāt, de oppositione secundum rectitudinē, tanquam de potiori sunt intelligendi. Quare quum Auenzoar II. lib.

lib. tract. III. cap. de apostematibus testiculo-
rum, dicit: Stude ergo phlebotomare patiētem
ex basilica, si fuerit ægritudo ex abundantia
sanguinis ex opposita parte ægritudinis, intel-
ligendus est ex opposita parte secūdum recti-
tudinē. Magnæ nanq; foret inscitia, phlegmo-
ne stante in dextro testiculo, uenam secare ba-
silicam in brachio sinistro, & non modo contra
Hippocratis & Galeni mentem, sed etiam con-
tra mentem Auic. qui uicesima tertij, c. 2. de ca-
lidis testiculorū apostematibus loquens, dicit:
Et quandoq; post phlebotomiam uenæ manus
secundò fiat phlebotomia de saphena. Et oportet
ut attendatur latus doloris, & fiat phlebo-
tomia ex latere eius, & si fuerit in utrisq; testi-
culis simul, accipiatur quod necesse est accipe-
re de sanguine ex utrisq; manibus simul. Eui-
denter hic ostendens in phlegmone testiculorū
in primis secandam esse uenam in manu, id est,
in brachio eius partis, in qua dolor existat: de-
inde in pede similiter eius partis in qua dolor
habetur. Nam si in phlegmone iecoris interna
uena dextri brachij secatur, ut ab omnibus fe-
rè conceditur, multo magis in phlegmone dex-
tri testiculi, ex interna dextri brachij. Et in
phlegmone testiculi sinistri, ex interna sinistra
sanguis mittetur. Vnde constat, quando uice-
sima tertij, trac. IIII. c. 12. in phlegmone matris-
cis dicit esse basilicam & saphenam secandas,

intelligit in ea parte, in qua dolor habet. Tum quia eadem ratio est de testiculis in uiris, & de matrice in mulieribus; tum quia, quum non determinat ex qua parte, intelligitur ex uniuersali regula sua, quod seruetur communicantia, & rectitudo, quæ seruari nequeunt, nisi uena eiusdem partis, in qua est dolor, incidatur. In quibus pluribus etiam locis Auic. quum dicit simpliciter oppositum, intelligit oppositum secundum rectitudinem uicesima prima tertij, tract. IIII. c. 9. loquens de cura declinationis matricis, dicit:

” Oportet ergo ut phlebotometur saphena, par-

” tis, cui opposita est pars declinationis. Si sentit repletio, certum est, quod in dispositionibus matricis & testiculorum Gal. & Auic. uolunt sectionem uenæ fieri in eadem parte, in qua est læsio; igitur intelligit incidendam esse saphenam partis cui opposita est secundum rectitudinem pars declinationis. Rursus nona tertij, c. 10. de uitijis gutturis, & angina, dicit: Oportet ut euacuetur in principio uniuscuiusque illorum materia faciens illud cum phlebotomia, & solutione uentris, & ut trahatur materia ad partem diuersam, saltem cum uentosis positis super loca longinqua opposita ei, & ligatione extrematum dolorosa. Certum est, quod Auicenna seruat regulam suam quarta primi, c. 3. positam. Non oportet ut in duos diametros prolongationem facias; igitur quum dicit, super loca

loca longinqua opposita ei, intelligit opposita secundum rectitudinem. Amplius Auicenna prima tertij, tract. 1, c. 29, loquens de cura mæ dispositionis capitis, dicit: Et si fuerit propter communitatem membri phlebotoma uenam utrisque communem. Si uis euacuare ex ambobus simul, & materia est quieta: & si uis trahere ad partem cum euacuatione membri communicantis, phlebotoma uenam communicantem membro antecedenti cum ægritudine, & cadat in contrario partis capitis. Exposuit Iacobus de Partibus, in cōtrario partis capitis, secundum superius & inferius, quod est contrarium secundum rectitudinem: Nam dolente dextra parte capitis ob communitatem dextræ partis matricis: si intēdis à matrīce uacuare, secanda erit ad mentem Auic. uel saphena dextra, uel basilica dextra, quæ sunt in contrario partis capitis læsæ secundum rectitudinem, & non saphena sinistra: quia tūc retractio per duas fieret diametros. Itē quinto de morbis curandis, c. 3. secundū antiquam traductionem, quæ facta creditur ex Arabico in Latinū: Dicit Gal. Similiter, sanguine è naribus multo exeunte, uentosa in latere inducenda est: Sed tamen si fluxus de nare dextra manauerit, ponenda est super hepar: si uerò è sinistra, super splenem imponatur: si autem de utrisq; & in hepate, & in splene uentosa magna imponatur.

Quòd si æger adhuc non defecerit, & uirtus
 adhuc custodiatur, sanguis minuatur de uena
 brachij, quod nari unde fluit, oppositum est; san-
 guis tamen paulatim extrahatur. Vbi enim in
 noua traductione & textu Græco dicit, Vena
 sub eo cubito incidenda est, qui profusioni è di-
 recto respondet, habet antiqua uersio, quod
 nari unde fluit, oppositum est: & sic oppositum
 intelligitur secundum rectitudinem. Hæc satis
 sint ad ostendendum apud Arabes oppositum
 multoties capi pro è directo: id est, pro opposi-
 to secundum rectitudinem. His exploratis di-
 co quòd mens Auenzoar fuit, eos reprobare,
 qui in principio pleuritidis cucurbitulas cum
 scarificatione loco dolenti superponebant: &
 ostendere, quòd basilica, quæ è directo est par-
 ti læsæ, sit incidenda. Quamobrem dixit, Cura
 huius est phlebotomare infirmum ex basilica
 brachij oppositi: id est, secundum rectitudinem
 oppositi, & est quod parti læsæ respondet è di-
 recto: quamuis quibusdam nouis medicis no-
 stri temporis uideatur, quòd sit minuendus ex
 eadem parte ægritudinis, id est, quòd uentosa
 cum scarificatione parti læsæ sint apponendæ,
 per quas (ut ex dictis patet) minutio fit ex ea-
 dem parte ægritudinis: quod facere, dixit esse
 certissimè mortem infirmi. Si nanque uoluisset
 eos reprobare, qui basilicam incidunt, ex
 ea qua dolor afficit parte, dixisset, quamuis
 quibusd

quibusdam nouis medicis nostri temporis uideatur, quòd sit mittendus sanguis ex brachio eiusdem partis ægritudinis. Neque enim uerisimile est Auenzoar Galeno contradicere, de quo primo lib. tract. XI. cap. 2. loquens de decoctione ex cancris fluuialibus facta, dixit: Et postquam Galenus hoc affirmat, credendum est certissimè quòd sic sit, quum sit talis ac tantus in hac arte. Præterea lib. I. tract. XV. cap. 6. de pleuritide mediastini loquens, dicit: Vnde in huius curatione phlebotomia est necessaria ualde in principio, & non determino in hac ægritudine, ex qua parte fieri debeat: quia ex quacuncq; parte fiat, confert ualde, dummodo fiat ex basilica. Clare uolens non esse minendum cucurbitulis cum scarificatione super loco doloris, nec ex alia brachij uena, quàm ex basilica: quumq; in pleuritide dextri lateris phlegmone possit esse propè mediastinum panniculum ac ipsum tangere, non uideo quomodo basilicæ dextræ sectio sit eo casu mors infirmi. Et in phlegmone mediastini eiusdem basilicæ sectio ualde iuuat, quū phlegmonē ambē sint propinquissimæ. Quinimò phlegmone mediastini, aliquid dextri ac sinistri occupat. Idem dicas de sinistri lateris pleuritide, mediastinum tangēte respectu basilicæ sinistræ. Restat igitur ut dicamus, Auenzoar uelle duntaxat illos reprobare, qui cucurbitulas cum scarificatione

h s rificatione

rificatione loco dolenti superponebant, aut
 apparente basilica, uenam aliam secabant: nec
 solum inchoante phlegmone uult Auenzoar
 secare uenam ex opposito secundum rectitu-
 dinem, sed etiam uenam magis communican-
 tem, sicut in passionibus capitis cephalicam, &
 in passionibus pectoris basilicam, ut apparet
 libro I. tract. II. cap. unico, de ægritudinibus
 capitis, accidentibus ab extrinseco, sicut à per-
 cussione, quum dicit: Si incisio facta tēdit usq̃
 ad panniculum, qui craneum exterius tegit,
 dolorem fortem habet generare, & inde febrē
 procreare: Conuenit ergo in hoc casu corpus
 euacuare cum phlebotomia cephalicæ partis
 oppositæ, quoniam in hoc casu semper intēdo
 phlebotomare de opposito. Moderni uerò
 medici innituntur dictis cuiusdam medici se-
 nis, qui in Sibilia morabatur, nomine Bensfon
 sages, quia uidebatur sibi sufficiens inclinatio
 facta à superiori ad inferius, & in hoc casu phle-
 botomabat medianam, dicens, quod hæc con-
 trarietas sibi sufficere uidebatur. Sed pater
 meus minime hoc asserebat, imò iubebat am-
 bas opiniones seruari, qui pater meus seruus
 Regis nominabatur. Et hæc est mea opinio, &
 eam seruauī, & seruo, & seruabo temporibus
 uitæ meæ. Vult hic Auenzoar in uulneribus
 capitis non modo mittere sanguinem ex bra-
 chio opposito secundum rectitudinem, sed etiā

ex cephalica eiusdem brachij, quæ uena est magis cõmunicans, & magis è directo parti læsæ. Medici uerò qui sequebātur senem illum, sanguinem mittebant ex opposito brachio secundum rectitudinem, sed non ex cephalica, quare damnat eos. Et quum dicit, quòd pater suus iubebat ambas opiniones seruari, intellige ambas illas conditiones, rectitudinem scilicet, & communicantiā, quæ includuntur in illa dictione, è directo, ut infra patebit. Et quum dicit, Quoniam in hoc casu semper intendo phlebotomare de opposito, supple è directo, & ex cephalica, sicut prædixerat. Ex his patet quòd Auenzoar dicta non repugnant, sed omnino sunt ad mentem Hippocratis & Galeni quoniam quum dixit, partis oppositæ simpliciter, intelligit oppositæ secundū rectitudinē, ut supra dictū est. Nunc ad Haliabbatē accedamus, qui v. pract. c. i. sic habet: Hæc significatio in euacuatione pdest materiei, & eius attractiōe, uiaq; & semita, qm̃ si ad mēbrū aliquod materia defluit inspiciamus, & si adhuc in fluxu posita est materia, abstrahimus illam à mēbro ab illo remoto, in loco illi æquali, quēadmodum si mēbrū in superioribus corporis patiens sit, ab inferioribus euacuamus corpus. Si uerò mēbrū patiēs in inferioribus est positū, materia à superioribus euacuāda est. Euacuamus aut̃ eā à latere patiēte, scilicet si latere sit in dextro passio,

, , fio, materiā materiā exinanimus à membro à
 , , dextris; & si in sinistro mēbro, euacuatur à sini-
 , , stro. Verbi gratia, quū materia mēbroꝝ ad ali-
 , , quod qđ super furculas est defluit, phleboto-
 , , mia euacuat cephalicę uenę, ab eo quod infir-
 , , matur latere; & si quę sub furculis sunt in mē-
 , , bris, aut corporis in medio, mediastinę euacuamus uenę phlebotomo; & si in corporis inferioribus, basilicę exinanitur uenę minutione à latere patiente. Volens hic Haliabbas declarare, quum materia fluit ad aliquod mēbrum, licet pro parte membro inhæreat, quę uena sit incidēda, uel per quem locum sit educenda, dixit à membro remoto ab affecta parte, id est, habente debitam distantiam ab affecto loco, quia non est à membro læso euacuatio fienda; subiunxit, & in loco illi æquali, id est, in loco, qui è directo est affectę parti. Nam Galenus II. de arte curatiua ad Glauc. parte illa, At ex positu, secūdm Leonici traductionem, pro eodem habet rectitudinem & æqualitatē, quū dicit: Quod enim ab Hippocrate κατ' ἰσιν, id est, secūdm rectitudinem dicitur, hoc ipsum est secundum æqualitatem. Dixi secundum traductionem Leonici, quia ubi Leonicus habet secundum æqualitatem, textus Græcus habet κατ' ἰσότητα, quod rectius fortè interpretabitur, secundum amicitiam, aut communicatiam, ita ut secundum rectitudinē, non modò
 apud

apud Hippocratem significet ex eadem parte, sed etiam ex uena magis communicāte. Quare subiungebat Galenus, quòd in passionibus matricis uenæ interiores tam in cubito quàm in crure magis è directo sunt affectæ parti, qd' ob aliud dici non potest, nisi quia magis parti læsæ sunt communicātes, & affines. Nam læsa matricis dextra parte, si secundum rectitudinem nil aliud includeret, quàm ex eadem parte dextra, non magis è directo parti læsæ foret basilica, quàm cephalica dextri cubiti. Galenus tamen dixit, uenam quæ interior est esse magis è directo, nō alia de causa, nisi quia parti læsæ magis communicat. Vnde clarè cognoscitur apud Hippocratem idem esse secari uenam κατ' ἰξιν, id est, secundum rectitudinem, & secari uenam ex eodē latere, ac magis affectæ parti communicantem. Quod etiam clarè Hasliabbas hic expressit, quum stante læsione supra furculas, uenam secari iubeat cephalicam ex parte patiente: & stante læsione in partibus inferioribus, basilicam ex latere patiēte. Quæ uerò de sectione uenæ mediæ, seu communis dicit, intellige secūdum opinionem suam, quia IX. pract. cap. 3. uult medianam uenam magis euacuare à partibus, quæ sunt à furcula ad hypochondria, basilicam à partibus, quæ sunt ab hypochondrijs infrà: quamuis in læsione pulmonis, aut pectoris basilicæ sectionem semper iubeat,

iubeat. Alij uerò medianam secant, quando simul partes suprà furculam, & infrà patiuntur. In hac sua generali regula, uult semper esse secandam uenam quæ è directio est, & magis cōmunicans affectæ parti, modo debita distantia seruetur, ut in opinione Auicennæ dictū fuit. Et quum hîc regula ponatur generalis, si alijs in locis dicet Haliabbas esse uenā incidendam, non exprimendo, quæ determinate secanda sit, id ex hac generali regula intelligitur. Idem clarè dixit III. pract. cap. 27. loquens de cura phlegmones, quum inquit: Cuius autē ortus est ex materiæ decursu, primum euacuatione utendum cum phlebotomo ex competentī illi loco uena, hoc est, si fuerit membrum in superioribus corporis apostematum, cephalica incidatur: si autem in his, quæ in medio sunt corporis, minuatur aquehela. i. mediana. Quod si inferioribus mēbris, basilica minuetur à latere patiēte: quæ ita intelligatur, quoad uenam mediā, siue aquehelam, ut prædictum est, v. etiam pract. cap. 5. de cephalicæ medela, dixit: Cephalicamq; minue, quò materia in cōtrarium trahatur eius loci, quo morbus laborat, id est, in quo est morbus. Quum dicit in cōtrarium trahatur, intelligit in contrariū secundum rectitudinem, quum in uniuersali regula dixerit esse secandam partis affectæ cephalicam. Ex his apparet, quomodo intelligendus

us sit VI. pract. ca. de pleuritide, quum dicit:
Quod quum ita sit, opus nos in huius dominū,,
passionis in principijs, si dolor ad furculas,,
ascendat, phlebotomo uti basilicæ manus late,,
ri oppositæ passionis, quo passionis materia in,,
contrarium distrahatur, partem ad quam su,,
perfluitas coepit declinare: & si passio diutur,,
na sit, & materia iam roborata est, tunc passio,,
nis latere phlebotomo utaris, multumq; ex,,
trahe sanguinē, idēq; secundo facere, &c. Quum,,
dicitur basilicæ manus oppositæ lateri passio,,
nis, intelligit oppositæ secundum rectitudinē,
quæ basilica est lateris patientis, ex cuius inci,,
sione materia trahitur in contrarium sui mo,,
tus, ut suprā in dictis Hippocratis amplē fuit
declaratum: & quum ulterius dicit: Et si passio
diuturna sit, &c. tunc passionis latere phlebo,,
tomo utaris, intelligit quando passio est diu,,
turna, & à principio fuit neglecta, uel diminuz,,
tē facta phlebotomia, utaris phlebotomo ex
latere passionis; uel scilicet phlebotomando
medianam eiusdem lateris, quæ apud ipsum
magis à partibus pectoris educit, quàm basili,,
ca, uel partem læsam scarificando, & cucurbi,,
tulas applicando, ut se declarauit V. pract. cap.
I. postquàm de phlebotomia fienda dixit: &
quando in principio, & quando diuturnæ pas,,
sioni medicus occurrit subiungit, de utraque
intelligēs: Multumq; extrahe sanguinem, idēq;
secundo

secundo facere adiñcias : si uirtus, &c. Volens siue in principio, siue diuturnę passioni occurratur, duplicare phlebotomiam, & extrahere sanguinem ad coloris mutationē : quum itaq; uelit ex eadē uena duas facere phlebotomias, non faciet primam ex latere non dolēte, quum secunda semper sit ex latere dolente fienda, neque etiam in sectione basilicę lateris non dolentis mutatio coloris sanguinis est expectanda, ut suprā dictum est. Alia ipsius est auctoritas IX. pract. c. 3. ubi postquā de uenis omnibus, ex quibus sanguis mittitur, declarauit à quo loco magis euacuatur, sic habet : Oportet autem harum cuiusq; imminutionem à competentī fieri latere, quodq; passioni oppositum est, scilicet si passio fuerit in latere dextro, & imminutionem fieri in sinistro expediat, sin, e contra. Textus hic manifestam habet corruptionem, quem si ad mentem communis opinionis aptare uelimus, sic dicemus, scilicet si passio fuerit in latere dextro, imminutionem fieri in sinistro, & e contra, quomodo duę dictiōes auferūtur, & scilicet ac expediat, & alia dictiō mutatur in aliā, scilicet sin, in & : si uero ad mētem Hippocratis & Galeni aptare uelimus, sic dicemus : si in dextro passio fuerit, in latere dextro, & imminutionem fieri in sinistro expediet, si e contra. Quomodo duntaxat additur hic dictiō in dextro : nihil autem diminuitur,

nuitur, aut permutatur: & Haliabbas à contradictione defenditur, secundum aliam litteram nullo modo saluari poterit, quin hæc sententia regulæ suæ v. pract. cap. i. positæ manifestè contradicat. Et quum dicit, Quodq; passioni oppositum est: intelligit oppositum secundum rectitudinem, ut sæpe diximus, sicut Haliabbatis dicta ad mentem Hippocratis & Gal. exposuimus. Pari modo Serapionis dicta liceret interpretari: uerum quia tot textus in eis, sicut in Haliabbate sunt deprauati, ut eorum sensus uix intelligi possit, omisso Serapione, Rasis opinionem declaremus, in IX. ad Almamorem cap. i. sic habet: Quando rubedo & tensio, & grauedo in facie & oculis cū istis affuerint: & tactus calidus sentitur, & pulsus fuerit magnus, ex cephalica fienda est phlebotomia in parte in qua est dolor, uel in qua dolor magis infestat. In hac parte clarè Hippocrati & Galeno cōsentit. Et quemadmodum in dolore capitis, sic in ophthalmia faciendum, quū nulla sit ratio diuersitatis. Et proinde in cap. de ophthalmia dicit: In principio uerò curationis ophthalmiæ cephalica est phlebotomāda ex manu uel brachio partis contrariæ, in qua est oculus infirmus, nisi leuis fuerit ophthalmia: ut si dexter oculus ophthalmia laboret, cephalica est phlebotomanda ex brachio partis dextræ, ubi stat oculus infirmus. Dicitur autem pars de-

xtra pectoris oculo dextro contraria, uel opposita secundum superius & inferius, id est, secundum rectitudinem. Dixit, Nisi leuis fuerit ophthalmia: quia in leui, non est sanguinis missio necessaria. Qui uolunt textum Rasis aliter intelligere, duas addunt dictiones, sic intelligentes: In principio uero curationis ophthalmiae cephalica est phlebotomanda ex manu uel brachio partis contrariae illi parti, in qua est oculus infirmus. Et praeter id quod tex. addunt has duas dictiones illi parti, rationem reddere nequeunt, cur in dolore capitis in parte in qua est dolor, & in ophthalmia in parte contraria cephalica sit incidenda. Constat ex his, quando Rasis in ulceribus oculorum, in dolore auris, in narium dispositionibus, in dolore dentium, in angina, dicit esse secandam cephalicam, non determinando, in qua parte, quod debet intelligi ex ea, qua dolor afficit parte, ut in dolore capitis aperte dixit. Quum postea Rasis accedit ad aegritudines, quae sub collo fiunt, de pleuritide dixit: Fiat minutio ex basilica eius partis, in qua est dolor, nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit: tunc enim ex latere contrario sanguinis detractio facienda est. Aegritudo quoque si iam per aliquot dies a sui principio aegrum infestauerit, phlebotomia similiter a parte dolente facienda est. In libro quoque Diuisionum, c. 54. loquens de pleuritide sanguinea

sanguinea dixit: Et cura eius est phlebotomia,
 basilicæ ex latere opposito, deinde iteratio phle-
 botomiæ ex latere doloris in die tertia. De
 pleuritide uerò colerica dixit: Et cura eius est
 phlebotomia, sed ex latere doloris de basilica.
 Loquens uerò de pleuritide melancholica, &
 phlegmatica dixit, fiendam esse phlebotomiā,
 non exprimens ex quo latere, quia iam in IX.
 ad Almanforem posuerat uniuersalem regulā,
 quod scilicet semper secanda basilica sit, ex la-
 tere dolente in pleuritide, nisi corpus multo
 sanguine repletum fuerit. Ex his clarè constat
 Rasim uoluisse in omni pleuritide non sangui-
 nea, & etiam in sanguinea (nisi corpus multo
 sanguine repletum fuerit) secandam esse basili-
 cam lateris dolentis. Quòd si corpus multo
 sanguine repletum fuerit, & medicus non oc-
 currat ægro à principio, sed post aliquot dies,
 uel ob aliquam causam sit omissa uenæ sectio
 in principio, uult etiam secādam esse basilicam
 lateris dolentis. In eo duntaxat casu, quo pleu-
 ritis est sanguinea, & corpus multo sanguine
 repletum, sectionem basilicæ facit in principio
 ex latere non dolente. Vnde satis euidentis est
 Rasim ab Hippocrate & Galeno non differre,
 præterq̃ in casu dicto multæ repletionis san-
 guinis, in quo etiam casu iubent ipsi uenæ que
 intus sectionem ex latere dolēte. Quum uerò
 pleuritidis ut plurimum sit biliosa, uel de san-
 guine

guine bilioso, ut dicit Gal, XXXIII, apho, VI, part. & Auic, X, tertij, trac. IIII, c. I, relinquitur qd ut plurimum apud Rasim in pleuritide secunda uena sit ex latere dolente: quã uenæ sectionem, nõ deriuatiuam tantum, sed etiã diuersiuã esse declarauimus. Adducitur alia Rasii autoritas VII, ad Almanforẽ, quæ sic habet: Quũ in aliqua corporis parte calidũ exoritur apostema, cuius tactus calidus sentit̃, eius curatio à phlebotomia est incipienda, ut si in parte uidelicet fuerit dextra, in sinistra de uena mediana fiat phlebotomia, & è conuerso, si in sinistra, in dextra phlebotomia erit faciẽda: phlebotomia autẽ ex uena basilica, aut media est faciẽda. Clarè loquit̃ Rasius hoc loco de apostematibus, quæ in partibus corporis extrinsecis fiũt, de quibus aliter dicendũ est, q̃ de intrinsecis, ut de his diximus, quę in cruribus aut brachijs fiũt. Alia est Rasii autoritas IIII, Cõtinẽtis, c. 5. quę sic habet: Dico qd si uisum fuerit uestigiũ apostematis in latere, minutio fiat in manu opposita, & sanguis inde emittat̃: pluries etiã minutio fiat in pede, qui erit sublatus dolẽs, & apponenda est uentosa super ipsum pedem: deinde fiat minutio in manu partis læsæ. Licet opinio Rasii certius habeatur in libris ad Almanforem, & in diuisionibus, quàm in Cõtinẽte. In quo prima sua fuit intentio aliorum dicta cõgregare: tamen dicẽdum est, quòd ibi loquitur de pleuritide

ritide sanguinea : neque credendum est , quòd
uelit in eadem pleuritide plures facere phle-
botomias in manu opposita , & unam in pe-
de, & alteram in manu partis læsæ: sed intelli-
gendum est, quòd , ut plurimum in pleuritide
sanguinea in primis secanda est uena lateris
non patientis, deinceps uena lateris affecti, et si
aliquando secari possit in primis uenæ pedis,
subinde basilica lateris affecti. Et licet (ut supra
declaratum est) Auicenna cum Hippocrate,
& Galeno facile concordari possit, facilius est
tamen eum cum Rasi conciliare, ita ut eandem
præcise teneat opinionem, quam de mēte Ra-
sī esse declarauimus, & proinde x. tertij, tract.
v. cap. 2, quum dicit Auicenna: Dicamus ergo ,
qd' cura eius est phlebotomia, si sanguis fuerit ,
uincēs, secundum modum prædictum in cap. ,
quod est ante ipsum , & extrahatur sanguis ,
donec alteretur color eius: significat enim, &c. ,
Intelligitur quum pleuritis est sanguinea, uin-
cente sanguine, secādam esse uenam, ut dictum
est in cap. præcedenti , in primis basilicam op-
positam in latitudine, partis scilicet non dolē-
tis : Postea basilicam in latitudine conuenien-
tem, scilicet lateris affecti (quod enim dicitur
de saphena , intelligitur in præseruatione, ut
deklarauimus) Et extrahatur sanguis donec
alteretur color eius, &c. Intellige q̄ ex duabus
uenæ sectionibus extrahatur sanguis , donec

alteretur color eius, & non ex prima uenæ sectione tantum. Quinimò mutatio coloris sanguinis fiet ex sectione secunda, quæ de basilica lateris dolentis fieri debet. Ibidem quū loquutus est de pleuritide sanguinea, subdit: Et si est humor alius, euacua, &c. id est, in alia pleuritide, quæ sanguinea conuenit euacuatio uel sola, dolore descendente, uel cum phlebotomia, quā oportet intelligere de basilica lateris dolentis, ut ex his, quæ in concordia Auic. cum Hipp. & Gal. diximus apertè constat. Conueniunt igitur Rasis & Auicē, quòd in omni pleuritide (præter quæ in sanguinem, in qua corpus est multo sanguine repletum) quando conuenit uenam incidere, secunda sit in primis interna lateris dolentis uena: Id quod Hip. & Galenus uniuersaliter, ac semper fieri iubent: Rasis & Auic. uerificāt in pluribus, adeo ut apud ipsos ferè in omni pleuritide, secunda primum sit lateris dolentis basilica, neque remotum, aut incōsuetum est, ut absolute dicta Hip. in pluribus uerificētur. Nam Gal. v. 1. part. aph. in cōmento aph. Si omentū excidat, necessario putrescit, aperte dicit commune esse illi aphorismo ad alios aphorismos Hip. quod licet ex figura dictionis, aut uerborū perpetuū aliquid ostēdat: satis tamē est, quod magna ex parte soleat sic accidere, quous raro aliquādo aliter accidat. In libro Diuisionū, c. 63. loquens Rasis de ca-

lidi

lidi apostematis in hepate curatione, dicit:
Cura eius, quum est incipiens, & usque ad he-
bdomadam unam est phlebotomia cephalicæ,
in latere dextro; dicere debet, basilicæ. Nam in
IX. Almanforis in curatione apostematis he-
patis & stomachi, dicit esse secādam basilicam.
In passionibus etiam renum, matricis, & testi-
culorum, basilicā uult secari, & quamuis non
dicat, ex quo latere, debet intelligi ex affecto
latere, quia si basilicæ sectio lateris dolentis
conuenit passionibus iecoris, longe magis re-
num, matricis, & testiculorū passionibus con-
ueniet, quum plus distent ea membra, quā
iecur à cubito. Mesue quoque eiusdem opi-
nionis esse uidetur cum Rasi. Postquā enim
septem posuit intentiones habendas ad facien-
dum lateris dolorem per resolutionem termi-
nari, in exequutione tertiæ & quartæ iubet
in pleuritide sanguinea basilicæ sectionem in
primis ex latere non dolente, deinceps ex la-
tere dolente, addendo saphenæ sectionem, ubi
multa sit plenitudo, & quod in prima sectio-
ne basilicæ lateris non dolentis educatur san-
guis usque ad coloris mutationem. Posita sen-
tentia sua de sanguinea, subiungit: si autem
materia cholericā fuerit, tunc phlebotomia,
& uentris solutio necessaria est: & similiter si
phlegmatica, aut melancholica fuerit. In do-
lore igitur lateris ab alijs humoribus, quā

à sanguine factò, unam tantum uenæ sectionem præcipit : Nam si plures uoluisset uenæ sectiones, quemadmodum in sanguinea pleuritide dixit, ita dixisset in alijs, in primis secundam esse uenam lateris non dolentis, deinde lateris dolentis : aut dixisset, necessariae sunt phlebotomiae, & solutio uentris. Quum autem in curatione doloris lateris, una tantum uenæ sectio fienda est, illa ex latere dolente fieri debet : nullus enim est, qui tantum missionem sanguinis diuersuam in curatione pleuritidis ex latere non dolente faciat. Relinquitur opinionem Mesue concordem esse cum Rasi & Auicenna duobus exceptis, in quibus errat, tum quòd credidit secundam esse saphenam in curatione doloris lateris, quum tamen Auicenna, & Galenus sectione saphenæ utantur in præseruatione, ut suprà diximus : tum quòd dicit sectionem basilicæ lateris non dolentis fiendam esse ad coloris sanguinis mutationem, quum tamen alij uelint hanc mutationem coloris expectari, quādo basilica lateris dolentis inciditur. Non modò, quæ recitatae sunt opiniones omnes, uerum etiam Auerrois opinio (licet sit contra Hippocratē & Galenum) cōmuni practici modi aduersatur. Vult enim VII. Collic. c. 29. q̃ tam in phlegmone splenis & hepatis, q̃ in pleuritide, primò secāda sit uena, quæ intus
lateris

lateris non dolentis, secundo lateris dolentis. Communis autem practicandi modus in curatione pleuritidis, opinionem Auerrois obseruat. In curatione uero phlegmones hepatis aut splenis, & primo & secundo (si opus sit) uenam internam incidit lateris patientis. Contra mentem Auerrois, mentem Hippocratis & Galeni posuit Rabi Moyse in uicesimaquinta particula suorum apho. ubi sic habet: Galenus probauit in pluribus locis, quod materiae apostematum calidorum in principio sui fluxus, & tempore augmenti, & status sui sunt extrahendae per oppositum & diuersum: Et statu completo, & humore non fluente in membro inueterato ibi, & in lapidem conuerso extrahendae sunt per idem membrum repletum, si fuerit possibile, uel per membra proxima magis sibi: Et de hac radice satis Galenus & Hippocrates sunt loquuti. Et hoc sanum est, & super hanc radicem ars medicinae totaliter est fundata, & ipsius utilitas experimento monstratur: Et super hanc radicem ualde utilem praecipit Galenus phlebotomiam in fortibus aegritudinibus oculorum, squinantia, & similibus, uenam cephalicam in principio, & ipsis aegritudinibus prolongatis, & apostematibus in lapidem conuersis, seu retentis cum membro & confirmatis, Galenus praecipit in aegritudinibus oculorum phlebotomari uenam superioris

,, anguli oculi, uel uenam frontis, seu uenas, quæ
 ,, post aures sunt; Et in apostematibus gutturis,
 ,, & uuularū phlebotomari uenas quæ sunt sub
 ,, lingua; & hoc manifestè sanum est. Ex suprà
 declaratis luce clarius est Galenū in forti ocu-
 lorum ægritudine & squinātia uelle secandam
 esse humeralem lateris patientis. Et hoc est
 quod Rabi Moyses dicit extrahere per diuer-
 sum & oppositum secundum rectitudinē. Hęc
 omnia clara erūt, uidenti quæ suprà dicta sunt
 aduersus illos, qui dicta Hippocratis intelli-
 genda esse dicebāt, quādo materia pro magna
 parte fluxa est. Subiungit postea Rabi Moy-
 ses contradictionem in dictis Galeni apparen-
 tem, quam relinquit insolutam (etsi ex supra-
 ,, dictis solutio clarissima sit) dicens: Et in expo-
 ,, sitione sua in sexto aph. dicit hoc dictum pro-
 ,, prium (scilicet in commento XXXV I, aph.) in
 ,, ægritudinibus positis supra hepar ad attractio-
 ,, nem sanguinis per oppositū necessaria est phle-
 ,, botomia in manibus; Et in ægritudinibus po-
 ,, sitis infra hepar, necessaria est phlebotomia in
 ,, uenis inferioribus genuū, aut quæ sunt supra
 calcaneum. Et in particula de phlebotomia, re-
 ,, citauit illud idem dicens: In epilepsia, uertigi-
 ,, ne, siue uigilia est necessaria phlebotomia, spe-
 ,, cialiter in pede. Solutio est, quòd in tractatu de
 phlebotomia loquitur in præseruatione; & in
 sexta apho. in cura. Et proinde diximus Aui-
 cennam

cennā in præservatione à pleuritide secare sa-
phenam, non in cura. Mentem quoq; Hippo-
cratis & Galeni sequutus est Cornelius Cel-
sus, inter Latinos non parvæ autoritatis, qui
libro II. cap. 9. de sanguinis missione loquens,
dixit: Mitti uerò is debet, si totius corporis
causa, sit ex brachio: si partis alicuius, ex ea
parte, aut certè quàm proxima: quia non ubiq;
mitti potest, sed in temporibus, in brachijs, iux-
ta talos: neq; ignoro quosdam dicere, quàm
longissime sanguinem inde ubi lædit, esse mit-
tendum: sic enim auerti materiæ cursum. At
illo modo in idipsum quod grauat euocari, sed
idipsum falsum est: proximum enim locū pri-
mò exhaurit. Ex ulterioribus autem eatenus
sanguis sequitur, quatenus emittit, ubi is sup-
pressus est, quia non trahitur, nec uenit quidē.
Videtur tamen usus ipse docuisse, si caput fra-
ctum est, ex brachio potius sanguinem mittē-
dum esse, si quod in humero uitium est, ex al-
tero brachio: credo, quia si quid parū cesserit,
opportuniore hæ partes iniuriæ sunt, quæ
iam malè habent. Hæc Celsus. In quibus aper-
tè uoluit: Si uitio totius corporis sanguis mit-
tendus sit, quòd ex brachio mitti debeat: Si
uerò partis alicuius uitio, quæ uel phlegmone
laboret, uel aliter lædatur, mittendus sit ex ea
ipsa parte, aut quàm proxima mittendum esse:
quia non semper licet ex ipsa parte sanguinem
mittere.

mittere. Nam phlegmone laborante hepate, ex eo sanguinem mittere nō licet, quare ex uena proxima, magisq; communicante mitti debet, ex interna scilicet dextra. Et quia obiici solebat, quod mittere sanguinem ex parte læsa, aut sibi proxima, est ad locum læsum sanguinē trahere, id ipsum falsum esse dicit, quia quū uena secatur, proximus locus primo exhauritur, ex ulterioribus autē partibus sanguis non trahitur, quum uena suppressa, nulla sit ibi uacui necessitas. Et quia ratio hæc probare uideatur, quod incipiēte phlegmone liceat ex membro læso sanguinem mittere, quod in præcedētib; est reprobatum, subiungit: Experientia tamen docuit, Si caput fractum est, non ex eo membro læso, sed ex proximo brachio, scilicet sanguinem esse mittēdum; parī modo, Si quod in humero uel brachio uitium est, non ex eo ipso, sed ex altero brachio mitti debet; quia si quid parum cesserit, id est, si quid parum mouetur ad membrum læsum maius fieret nocumentum. Quod totum ad mentem Hippocratis, & Galeni suprā fuit euidenter declaratum. Hæc de Arabum & Celsi opinione. Nunc ad rationes me conuerto, quod tertium propositum erat.

Prima ratio sit aduersus eos, qui in pleuritide, dolore descendente sanguinis missionem faciūt ex uena, quæ intus lateris non patientis.

tientis. Ex eadem uena in phlegmone iecoris & pleuritide dextri lateris, quando dolor descendit, sanguis est mittendus, quum nulla ratio diuersitatis assignari possit. In iecoris autem phlegmone apud omnes ferè, mittendus est sanguis ex interna uena dextri brachij. Idcirco in pleuritide dextri lateris dolore descēdente sanguis mittendus erit ex interna uena lateris patientis: Et proinde Galenus XIII, de morbis curandis dicebat: Vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor sic afficiuntur, internam incidere. Et parum infra subiungebat: Perpetuo autem in omnibus è directo. clarè docens, ex eadem uena, ac semper è directo lateris patientis mittendum esse sanguinem in passionibus iecoris & pectoris. Nam si in uno in parte iecoris gibba phlegmone incipiat, in altero pleuritis in ultimis costis partis dextræ pectoris: quemadmodum uenæ internæ dextræ sectio in iecoris phlegmone à deorsum sursum diuertit, ita & magis eiusdem uenæ sectio in dicta pleuritide diuertet, quum gibba parte iecoris inferiores sint infimæ costæ. Diuidebat enim Galenus VI, Epidimiorum, partic. II, de mente Hippocratis totum corpus humanum in sursum & deorsum, & quæcunq; supra iecur sunt, sursum appellat, & quæ infra iecur, deorsum: Ipsum quoq; iecur, quo ad gibbum eius, sursum: quoad concauum, deorsum: sicut & os stomachi

stomachi sursum, fundū uerò deorsum. Quòd
 si quæ omnia sursum sunt inter se comparen-
 tur, id quod magis sursum est, sursum dicitur;
 quod uerò minus, deorsum. Quare cor respec-
 ctu cerebri deorsum dicitur, & cerebrum sur-
 sum. Eodem modo dextrum & sinistrum sub-
 diuidi debent: Eo enim quod sursum & deor-
 sum ita subdiuiduntur, non uideo cur dextrū
 & sinistrum non ita subdiuidi debeant. Idcirco
 cum dicit Hippocrates crīsim fieri de sursum
 in deorsum, intelligi debet de partibus supra
 iecur, ad partes sub iecore. Dicebatq; ibi Gale-
 nus phlegmonas sursum periculosiores, &
 quæ deorsum sunt, minus periculosas. Vnde
 phlegmonæ cerebri, gutturis, pulmonis, cor-
 dis periculosiores: renum uerò & pudendo-
 rum minus periculosæ: & quæ in gibbo he-
 patis periculosiores his quæ in cōcauo: & quæ
 in ore stomachi, his quæ in fundo. Clarum ex
 his relinquitur, quòd infimæ costæ ita & ma-
 gis deorsum sunt, sicut gibba pars hepatis: Et
 quod quemadmodum in phlegmone gibbæ
 partes hepatis sectio uenæ dextræ diuertit ex
 deorsum sursum, pari modo in pleuritide dex-
 tri lateris in ultimis costis facta, eiusdem ue-
 næ sectio ex deorsum sursum diuertet. Et quā-
 uis apud Galenum & omnes anatomicos, hu-
 manum corpus in tres uentres diuidatur, su-
 premum capitis, medium pectoris, & tertium
 in quo

in quo membra naturalia continentur : quia tamen tertius uenter, & medius inuicem communicant, quoad situm, non tollitur, quin os stomachi, & gibba pars hepatis non magis sint sursum costis infimis, si comparentur inuicem, neque curandum est, quod Auer. Platearius, aut alius ex neotericis, uelint in iecoris phlegmone uenam internam sinistri lateris incidere, quum celebres antiqui omnes in contraria sint opinione. Dicunt aliqui rationem diuersitatis, Cur in iecoris phlegmone basilica dextra, in phlegmone uero dextrae partis pleurae basilica sinistra sit incidenda, quia iecoris phlegmone magis quam pleurae sanguinem trahit ex toto. Proinde uenam illam incidere debemus, quae uehementius à toto sanguinem ducat: aut quia non tanta sit distantia in secundo uenam ex opposito in pleuritide, quanta foret in iecoris phlegmone: si ex opposito, uenae fieret incisio. Quod haec ultima diuersitatis ratio nulla, falsaque sit, euidentis est ex dictis. Prima etiam stare non potest, tum quia in pleuritide dolor est ualde maior, quam in iecoris phlegmone: & in maiori dolore, maior fit attractio: Nam de maxime materiam trahentibus est dolor: Tum quia potest phlegmone pleurae longe maior esse phlegmone iecoris: & in maiori phlegmone, maior fit attractio, quum praesertim locus pectoris calidus sit: Tum quia si magis flueret materia

materia ad phlegmonem iecoris, tum maior
conueniret diuersio. Dicebat enim Hippocra-
tes in textu de humoribus, ut supra dictū est:
Quum materia maximè fluīt, tunc maximè di-
uersio conuenit. Maior autem diuersio fieret
secta uena interna sinistra in phlegmone ieco-
ris, quàm si ex dextra sanguis mittatur: Vnde
ratio illa concludit oppositū eius, quod inten-
dit. Fortè dicetur alia diuersitatis ratio, quòd
scilicet iecur est fons sanguinis & uenarum, &
ab eo uenæ omnes oriuntur, unde uena quæ-
libet euacuat ab eo, neque respectu iecoris est
dare uenā, quæ plus ab eo diuertat, quàm eua-
cuet: secus autem uidetur esse de uenis in re-
spectu pectoris. Sed audiant Galenum I I. de
ratione uictus in acutis commento decimo, di-
centem, quamlibet euacuationem ex sectione
uenæ factam, ab uniuerso animalium corpore
sanguinem ducere, nō tamen ita celeriter, neq;
æqualiter ex omni uena. Quis enim nesciat ue-
nam quamlibet educere à capite, à pectore, à
stomacho, à renibus, & deniq; à toto, uerū hu-
meralem plus & celerius à capite, quàm ab he-
pate, & internam celerius, & plus à iecore, q̃ à
capite? Quis est qui nesciat uenam poplitis,
aut tali à iecore, & superioribus diuvertere, non
tamen ab ipsis educere, nisi copiosa admodum
fiat euacuatio. Quare idem dicendum est de ue-
nis respectu pectoris, & respectu iecoris: siue
iecur,

iecur, siue cor fons & origo sit uenarum. Dicitur fortè non esse eandem rationem sectionis uenæ in phlegmone iecoris & pleuritide dextri lateris dolore descendente, quia si sic esset, eadem etiam ratio deberet esse medicinæ solutiuæ exhibendæ. Sed in pleuritide in principio dolore descendente conuenit medicina soluens, igitur in principio phlegmones hepatis medicina solutiua cōueniret, quod totī medicorum scholæ aduersatur, eò quòd materia ad phlegmonem duceretur. Verùm non tenet illa sequela, eadem uena in phlegmone iecoris & dicta pleuritide secari debet, igitur in utrisq; eodem modo medicina debet exhiberi solutiua: quia de uenæ sectione nulla ratio diuersitatis assignari potest, de medicina uerò solutiua, satis euidēs est diuersitatis ratio. Quia in phlegmone iecoris ex medicina soluente trahitur materia ad locum læsum, & phlegmone augeatur, secus autē in pleuritide. Pro præsentī ratione, & alijs adducendis aduertenda est Galeni sententia, secundo de ratione uictus in acutis commentī decimi, quum loquens de pleuritide dicit: Quòd uerò purgationis necessitas sit, si redundantes humores deorsum repant, est quoq; ratione scitū, animaduersumq; sed id testimonium, ratamq; fidem ab experientis habet. Pariter dicendum est, quòd una uena magis alia secari debeat in pleuritide, ratione

k tione

tionē scitum est, sed id certam fidem ab experimentis habet. Et ideo prima hæc ratio fundatur super eo experimento, quod in phlegmone iecoris incisio uenæ internæ brachij dextrius iuuat, quàm alterius uenæ sectio. Vnde infertur eadē ratione, quod plus iuuat in pleuritide dextrius lateris dolore descendente. Pari modo rationes adducendæ procedent, uel ex concessis ab alijs, uel ex his quæ experimentis nota sunt; neq; aliter in præsentī materia rationes adduci possunt.

Secunda ratio præsupponit modum generationis phlegmones à Galeno positum in tract. de tumoribus præter naturam: Et tertio artis medicinalis, cap. 95. secundum Leonici diuisionem: Et in tract. de inæquali temperatura, ubi sic habet: Statim enim defluxione calida ad musculum decumbente, primum arteriæ maiores, & uenæ implentur, atque extenduntur: post has uerò minores: fitq; istud continuò, donec ad minimas fluctio pertingat: quæ quando fortiter intensa fuerit, & amplius contineri non potest, pars eius exit per orificia, pars per foramina uenarū percolatur ad exteriora, atque exinde fluctione implentur spatia intermedia primorum corporum. Et paulò post subiungit: Atq; hic morbus phlegmone nominatur. aperte docens, quod anteq; phlegmone incipiat, arteriæ & uenæ omnes, maiores,
res,

res, minores, paruae & minimae implentur instantum, ut non amplius possint continere. Stantibus his, ratio sic format. Apud omnes, quando materia fluxit, sectio basilicae lateris patientis est facienda: In principio pleuritidis materia fluxa est, si non ad phlegmonem, saltem pro magna parte ad loca circumstantia: Idcirco quum idem debeat esse iudiciu de materia ad phlegmonem, & ad loca circumstantia fluxa, in principio pleuritidis basilica lateris patientis erit incidenda. Adde quod fieri potest, ut tota materia pleuritidem factura fluxa sit ad phlegmonem, uel loca circumstantia, neque magna ex parte certe sciri potest a remotis partibus post principium pleuritidis materiam fluere, quia & si post principium dolor augeatur, id fieri potest ex materia in locis circumstantibus, quae uenas exit phlegmones augmentum futura. Quare qui uenam internam lateris non patientis incidunt, id faciunt, ut materiam a remotis fluentem diuertant, quam tamen fluere nesciunt. Praeterea dato, quod post principium materia pro parte flueret a remotis, ex eo quod fluere potest, in eadem semper parte sursum deorsum, uel e contrario: ante retro, uel e contrario intus, extra, uel e contrario: nonnunquam uero ex alia parte, a dextro scilicet in sinistru, uel e contrario: & huiusmodi fluxus, aut unde fluat, magna ex parte, certa non possit haberi

notitia. Non inuenies enim doctores posuisse signa, quibus unde materia fluat, cognoscere ualeamus. Et quum fluit, uel deorsum sursum, uel antè retrò, uel intus extrà, uel econtrario, in eadem semper parte, sectio uenæ quæ intus lateris non patientis, non diuertat materiam, sic à remotis fluentem. Declaratum nanq; est suprà, quòd diuersio est materiæ ad sui motus contrarium fluentis attractio, ut si deorsum fluat, trahatur sursum, uel contrà: Et si intus, extrà; uel si antè fluit, trahatur retrò uel contrà. Nam si sursum fluit, trahere ad dextrum aut sinistrum, non est diuertere. Licet enim trahatur ad partem contrariam, non tamen ad contrarium sui motus trahitur. Relinquitur ex his, perperam poni regulam illam uniuersalem, Quòd in principio pleuritidis ad diuertendam materiam à remotis fluentem semper interna uena lateris non patientis sit incidenda. Præsupponunt isti, quòd semper in principio pleuritidis materia fluat à remotis, quod tamen scire non possunt: & si fluit, minus scire possunt, unde fluat: & ita tentant diuertere materiam fluentem à remotis, quæ fortè non fluit: & si fluit, nesciunt unde: Et proinde nesciunt, quomodo sit diuertenda. Nos autem certò scimus materiam in locis phlegmonem circumstantibus contentam ad phlegmonem fluere, quam & diuertimus, & euacuamus per uenæ

uenæ sectionem, quæ intus lateris patientis. Quòd si etiam ipsis concederetur ex sectione uenæ internæ lateris non patientis, aliquam fieri diuersionem, quia sanguis lateris non patientis primò educitur, cui ne detur uacuum, sanguis lateris patientis succedit: adhuc illud sequeretur inconueniens, quòd sanguinem lateris non patientis bonum educunt, & sanguinem lateris patientis alteratum, & semicorruptum in corpore relinquunt. Dixi nonnunquam, seu rarò ex dextro in sinistrum, uel contrà, materiam fluere: quia natura corpus animalis in duas diuisit partes, dextram & sinistram, ut una læsa, integra sit altera, qua possit animal uti, & quantum possibile fuit, prouidit sollicitè, ut una pars alteri nocumentum non communicet. Vnde Galenus decimo, de usu parti, in fine aduersus illos, qui neruos uisuos uniri dicebant, ut secum inuicem affectus communicent, malumq; alterius in utrosque diuidant, ita dicebat: Secundum hæc autem, existimare, quòd ut diuidantur passionēs, cōueniant ad inuicem nerui, contra naturæ prouidentiam dictum est, quum ipsius contrarium, ipsa machinetur, uti iam prius in multis ostendimus. Melius est (si possibile esset) nequaquam aliquid alteri condolere.

Tertia ratio præsupponit experientia constare, quòd natura nūquam bene euacuat,

nisi secundum rectitudinē, siue ab eadem parte, & præsertim quando per superiores partes facit euacuationes. Vnde dicit Galenus tertio, de crisi, cap. 3. Soluit autem lienis & hepatis inflammationes sanguis ē naribus profluens, quum hæc uiscera unā cum acutis febribus habent inflammationes, & omnes quæ sub præcordiis fiunt calidæ atq; acutæ inflānationes, fluxu sanguinis finiuntur. Oportet autem per directum fluere sanguinem, ex dextra quidem nare hepate patiente, uel locis sub dextris præcordiis positis. In tractatu quoq; de missione sanguinis, sic habet: Sumpto initio ab his quæ quotidie in laborantibus uidentur: quæ quidem Hippocrates diligenter obseruata memorie prodidit. Est uero eorum unum, primumq; caput hoc scilicet, quibusque κατ' ἴξιν eruptio sanguinis accidit, summum id commodum laborantibus affert. Hoc autē κατ' ἴξιν quod in rectum intelligatur, omnibus confesum est, quum clarissimè sæpenuero hac uoce, κατ' ἴξιν in hoc utatur significato. Quibus uero contrā euenit, nihil iuuat, aut etiam interdum nocet, quod uires scilicet citra morbi leuamen deiciat, atque exoluat. Non enim in liene turgente ex dextra nare erumpens sanguis, neq; in iecore ex sinistra, ullam fert utilitatem. In cōm. etiam XX. primæ part. aph. dicebat, Illam esse bonam crisin quæ recto fit tramite,

mite, &c. Quum uerò medicus naturam rectè
 facientem debeat imitari: consequens est, ut in
 pleuritide in principio sanguinis missionē fa-
 ciat, secundum lateris patientis rectitudinem.
 Dicetur fortè, quum natura bene operatur, &
 euacuationem materiæ secundū affectæ recti-
 tudinem facit, id agit non in principio, sed con-
 cocta materia: quo casu concedūt etiam aduer-
 sarī fiendam esse materiæ educationem secun-
 dum rectitudinem partis patientis. Non uides-
 runt ita dicētes, quid de Pericle languēte III.
 Epid. scripsit Hipp. ubi sic habet: Periclem in
 Abderis febris acuta continua cū labore, mul-
 ta siti, æstuationeꝑ cepit, potū non continuī,
 sublienofus autē, capiteꝑ grauatus erat. Pri-
 mo die sanguis de sinistra nare prorupit, mul-
 tum superfebriuit, multū turbidum albū min-
 xit, quod in matellis iacēs non subsedit: secun-
 do cuncta grauarunt: Lotia quidem crassa fue-
 rant, sed quæ magis subsiderent, quæꝑ circa
 æstuationem erāt, leuata sunt, dormiuit: tertio
 febris mollita est: lotiorum copia matura, mul-
 tam subsistentiā habentia, nocte quieuit: quar-
 to circa meridiem multo calido per totū suda-
 uit, febre caruit, decreuit, nō reuenit celeriter.
 In hoc ægrotante, & secundū splenem patiēte,
 primo die natura bene operās, sanguinis multi
 fecit eruptionē ex nare sinistra, quum materia
 concocta non esset: Lotium nanꝑ multum, &

turbidū erat, neq; subsistētiā habebat. De Me-
tone quoq; septimo languente, i. Epid. ita scri-
psit idē Hipp. Metonē febris cepit, lumborum
grauedo dolorifica; secūdo quū aquā multā po-
tasset, uenter optimē demisit; tertio capitis gra-
uedo, tenuia, biliosa, subrubea demisit: quarto
cūcta grauarūt, dextra nare sanguis paulatim
bis defluxit, noctē difficulter tulit, deiectioni-
bus tertiq; diei similia demisit, lotia subatra, quę
subatrū qd fluitās, sparsum, nō subsistēs habue-
rūt; nō sudauit: qnto dextra nare multū purū
abūde fluxit, sudauit, decreuit, post decretoriū
puigilauit, delirauit; lotia tenuia, subatra min-
xit, caput pluit, q̄euit, cognouit, morbus huic
nō reuenit, sed crebrō sanguis naribus erupit,
& post decretoriū. Clarē cōstat ī hoc ægrotāte
naturā sanguinis eruptionē ex naribus crebro
fecisse, licet materia cōcocta nō esset, quū lotia
subnigra forēt, nec subsistētiā haberēt. Et q̄a cū
natura iudicat ægritudines, & materia non est
cōcocta, fieri solēt reuersiones, dixit Gal. ī cō. q̄
huic ægroto loco reuersionis, aut abscessus na-
tura crebrō post iudicationē sanguinē misit ē
naribus. Ex his dictis Hipp. clarē colligitur, ut
quēadmodū natura ī eruptione sanguinis ē na-
ribus cōcoctionē materiæ nō expectat, ita nec
à medicis in sanguinis missione cōcoctio uenit
expectāda. Dato autē, & aduersarijs cōcesso, q̄
natura non bene euacuet ex eadē parte, nisi sit
materia

materia concocta, quæreda ratio tunc ab eis est,
 cur ita eueniat, ut quum materia cōcocta est, na-
 tura nō bene possit euacuationē facere per op-
 positam partē. Nulla alia reddi posse uidetur,
 nisi q̃ quæ debet educi materia, melius & faci-
 lius ex eadem parte, quàm ex opposita potest
 educi, ex uicinioribus scilicet, & communiori-
 bus affectæ particulæ uenis: ut enim suprà di-
 ctum est, natura diuisit animal in dextrum &
 sinistrum, fecitq̃ quantum potuit, ne partes
 istæ communicarent inuicem, ut una læsa, non
 pateretur altera, sed ea possit animal uti. Quum
 itaque in principio pleuritidis (ut Galenus di-
 xit commento x. secundi de ratione uictus in
 acutis) intendat medicus plus euacuare à loco
 læso, quàm ab alijs partibus, ex eadem parte
 sanguinem mittet, non ex opposita. Dicere ue-
 rò Galenum in eadem parte loqui de missione
 sanguinis in statu fienda, quum materia fluxa
 est, aut concocta, uanum & chimericum est, ac
 (ut ex suprà declaratis patet) euidentissimè
 falsum. Dicebat ita Galenus: Nos uerò partē
 eam, quæ phlegmone obsidetur, tum celeriter,
 tum q̃ cæteras partes magis (in acutis præ-
 fertim morbis) uacuare contēdimus. Si de stata
 morbi, & materia fluxa intelligunt, dicant, cur
 ea sententia in acutis magis, quàm in chronicis
 uerificetur. Certè ratio nulla poterit assignari:
 quandoquidem tam in diuturnis, q̃ in acutis,

k s quum

quum materia fluxa est, à parte læsa, non ab alijs euacuare contendimus. Præterea quomodo celeriter euacuabimus, si materiæ totus fluxus, aut morbi status sit expectandus? Sed hæc aduersariorum dicta tanquam uana, & ex supradictis reprobata, missa faciamus.

Quartaratio, sectio uenæ intus lateris patientis in principio pleuritidis, & amplius euacuat, & æqualiter, aut amplius diuertit à loco læso, quàm sectio basilicæ lateris non patientis: ea igitur secari debet. Quod plus euacuet, aduersarij concedunt, ac satis euidens est. Quod æqualiter, aut amplius diuertat, ostenditur, si prius Galeni sententia consideretur, quàm in quarto de Tuenda sanitate, curam ponens lassitudinis phlegmones similitudinem repræsentantis adduxit, & quæ suprà contra sextum modum interpretandi dicta Hippocratis posita fuit. Vult enim quod in lassitudine, quæ ueluti phlegmone fatigat, sanguis expellatur à uena caua ad minores, & ab illis ad minores; & ita continuo, donec ad minimas deuentum sit, & à minimis ad membrorum uacuitatē. Quum uerò interna uena secatur, reuerti sanguinem à membris ad uenas minimas, à minimis ad minores, donec ad maximas deuentum sit, & à maximis extra corpus. Quare per sanguinis missionem mouetur materia ad contrarium motus eius, quē primò

primò faciebat, & ita diuertitur. At quum ex magno flumine riuuli fluunt à dextris & sinistris, si uis quòd à dextris fluentes in flumen refluant, uacuadum flumen est ex eamet parte dextra, qua riuuli defluunt: & parí modo defluentibus à sinistris: semper enim ex ea parte qua flumen minuitur, riuuli retrocedunt. Idcirco quum uena caua sit, ut flumen, unde uenæ paruae tanquam riuuli fiunt, ad costas sanguinem deferentes, si uolumus in pleuritide dextrí lateris uenas paruas eiusdem lateris in flumen refluere, uenam cauam uacuare debemus ex parte dextra, quare interna uena dextrí lateris erit incidenda: & in pleuritide lateris alterius, interna uena sinistra. Verum licet quæcūq; uena interna secetur in uena magna, sanguis ex omni parte, tam dextra quam sinistra minuatur: Ex sectione tamē uenæ dextræ, citius & plus uena magna uacuatur in parte dextra, quam sinistra, & e contrario in sectione uenæ sinistrae. Proinde uel æqualiter, uel plus diuertit uenæ sectio lateris patientis, quam lateris oppositi, quod erat declarandum.

Quinta ratio, ubi materia fluat ex dextra parte capitis, & in uenam cauam redeat, & fluens ad dextram pectoris partē, phlegmonem faciat, constat quòd longe melius diuertet uenæ dextrí lateris incisio, quam sinistra: imò sinistra lateris uenę sectio, nihil ferè diuertet;

tet;fluente nanque materia per uenam cauam
 deorsum ad dextram partem,per eandem par-
 tem sursum retrahi debet, quod non nisi per
 incisionem uenæ lateris eiusdem fieri poterit.
 Et similiter si fluat ex deorsum sursum per dex-
 tram uenæ cauæ partem,euidens est,quòd si
 sursum trahatur per eandem partem,impedie-
 tur ne fluat à uena caua ad ramulos paruos,ad
 dextram pectoris partem tendentes,ubi phle-
 gmone fieri cœpit, nec potest à sinistra parte
 pectoris ad dextram fluere materia,nisi redie-
 rit in uenam cauā,quod ualde rarò contingere
 potest; quum uenæ cauæ fortior sit uirtus, q̃
 uenarum paruarum,uenæq̃ fortes ad debiles
 mittant.Præterea stante plenitudine partis si-
 nistræ,fieri potius pleuritis in ea ipsa parte de-
 beret,quàm quòd ex illa materia fluat ad par-
 tem dextram phlegmonem factura. Fortè di-
 cetur quòd in casu rationis huius,si medici fo-
 ret intētio,quòd ad locum à quo fluere cœpit,
 materia reflueret,humeralis potius, quàm ue-
 næ quæ intus incisionem cōuenire, propterea
 quòd materiam illam magis ad superiora tra-
 heret. Verùm non esse illam medici intentio-
 nem,sed eum tantum medici fore scopum, ut
 materia trahatur ad partem contrariam parti-
 culæ patienti; quare si locus læsus sit dexter,
 satis est medico,quòd fluens humor ad sinistrū
 diuertatur. Hæc responsio satis est euidentem
 repro

reprobata, quando de mente Hippocratis, & Galeni suprà fuit declaratum, quòd diuertere sit, materiam ad contrarium sui motus attrahere, & non ad contrariam partem particulæ patienti. Neque nos in hoc casu secamus humeralem, neque materiam à remotis fluentem diuertere contendimus: sed id præcipue curamus, ut materia phlegmonem circumstās apta de proximo fluxu suo phlegmones augmentum facere, retrocedat, & ad contrarium sui motus attrahatur, quod per uenæ sectionem quæ intus lateris patientis, abunde consequimur: quumq; materia illa proxima retrocedit, fieri nō potest, ut à remotis alia materia locum læsum attingat: neque enim contrarij motus, retrocessus, & in eodem tempore per easdem vias fieri solent.

Sexta ratio probat, incipiente phlegmone corpore pleno, medici non esse semper intentionem ut à remotis fluētem materiam diuertat: Nā si materia in supremo dextræ partis capitis ad sinistram flueret partem, dolorē uel phlegmonem faciens (etsi raro contingat ex dextris ad sinistra, uel è cōtrario materiam fluere) certè Galenus, Rasis, & alij plures, humeralē sinistri lateris inciderent: Id tamen fieri non deberet, si materia fluens à remotis esset diuertenda: Quæ quum fluat à dextris ad sinistra, necesse foret apud aduersantes (si trahi deberet

deberet ad partem contrariam particulæ patienti) ut ad dextrum traheretur, & non ad sinistrum. Quamuis enim trahere ad sinistrum inferius, sit apud eos diuertere à parte sinistra superiori, non tamen est materiam illam diuertere, quæ fluit à remotis à dextro in sinistrum: Quo casu coguntur aduersarij concedere, quod medicus intendat materiam circumstantem phlegmonem diuertere, uel potius deriuare, & non diuertere materiam quæ fluit à remotis. In hoc enim casu materia illa fluens à remotis per humeralis sinistrae uenæ sectionem trahi non potest inferius, nisi prius ad locum læsum deducatur, & quum deinde trahitur inferius, ex loco phlegmonem circumstante trahitur.

SEptima ratio sic inducitur: Quæ ducere oportet quò maxime natura uergit, per loca conferentia eò ducere: In pleuritide dextræ lateris natura uergit ad partem extrà, igitur ex ea ipsa parte sanguis est mittendus. Fortè dicetur illius apho. sententia intelligi de uacuatione fieri consueta quando iam fluxit, & est digesta materia, quam natura uacuare tentat, & non de diuersione: Quinimò uidentur hæc inuicem pugnare, diuertere, & quò uergit natura ducere, quum diuertere sit in contrarium trahere: sed id ipsum falsum est, eò quòd Hip. in tract. de humoribus in principio dicit: Humores esse quò uergunt per loca conferentia ducen

ducendos: nisi longinqua maturitas præcesserit, quæ foras, uel intro, uel aliò quàm expediat, tendat: excipiens ab aphorismi sententiâ quâdo longinqua maturitas præcesserit, indicat intelligendum esse aphorismum, in principio, priusquàm materia digeratur: Gal. etiam II. de ratione uictus in acutis commento X. uerificat illam sententiâ de diuersione, quâdo scilicet ab affecta parte reuellere uolumus & euacuare: nec pugnant hæc inuicem, diuertere, & quò natura uergit ducere: quia stante pleuritide dextri lateris, ea materia, quæ uenas phlegmonem circumstantes replet, à loco læso diuertere potest, eam superius aut inferius trahendo: uerùm naturæ motus in hoc est animaduertendus: Idcirco dicebat Hippo. Dolore uersus furculas ascendente secari debet in flexu cubiti uena quæ intus, eò quòd tunc natura uidetur materiam superius mouere. Dolore uerò descendente pharmacum dari iussit, ut materia trahatur inferius, quò natura uergit. Eò his modis perpetuo materia quæ uenas phlegmonem circumstantes implet à loco læso diuertitur, & eò semper ducitur, quò natura uergit. Instabit fortassis alter ob Galeni dicta in commento eiusdem aphorismi: Quæ ducere oportet, &c. ubi sic habet: Oportet medicum naturæ motum animaduvertere, & si quidem idoneus fuerit, ei conuenit adminiculari: si uerò con

166 M A T T H. C V R T V S P A P.
,, rō contrarius atque noxius, hunc prohibere,
,, transferre, atque diuertere oportet. Humor
autem motus ad pleuritidem faciendam, uel
augendam, non est idoneus cui conueniat ad-
ministrari: sed incommodus, & noxius: quem
prohibere diuertereq; debemus. Huic igitur:
noxio naturæ motui non debet medicus aus-
xiliari: neque, quò maximè natura uergit, hu-
mores ducere: uerùm potius inhibere. Dici-
mus nos, quòd humor qui ad pleuritidem fa-
ciendam, uel augendam, mouetur retrahi, ac
diuerti debet: Et proinde humores in uenis
paruis phlegmonem circunſtātibus ad uenam
magnam sunt attrahēdi, & à uena magna post-
modum extra corpus ducēdi. Sed quia uarijs
modis id fieri potest, per pharmacum scilicet,
& uenæ quæ intus sectionem patientis, uel nō
patientis lateris, in hoc est naturæ motus ani-
maduertendus, & eò, quò natura uergit, hu-
mores ducendi. Quare si dolor descendit, phar-
macum: si ascendit, uenæ sectionem iubet Hip-
pocrates. Pari modo si ad dextrā partē moue-
tur materia, uenæ dextræ: si ad sinistram, uenæ
sinistræ sectio conuenit. Nam sectionem uenæ,
quæ intus lateris patientis amplius euacuare,
& æqualiter, aut amplius à loco læso diuertere
declarauimus, q̃ uenæ sectio lateris alterius.
Admittimus itaque materiæ motum ad faciē-
dam uel augendam phlegmonem prohiben-
dum,

dum, diuertendum, & auocandum esse: sed id fieri debet humores educēdo per eam partem, qua natura uergit, sicut diximus. Neque sunt audiendi, qui uolunt Hippocratis sententiam, quum dicit, ascendente dolore, uenæ sectio, descendente, pharmacum debet adhiberi, uerificari tempore status, & non in principio.

Octaua ratio, stante dolore diuersio fieri non debet ad remota, nisi prius dolor sedatur: eò quòd attrahit dolor, & non permittit, ut materia locum doloris circumstās diuertatur. Quare phlegmones augmentum non prohibetur, id quod dicebat Auicen. iiii. primi, cap. 1. Quumq; ad diuersum trahere uolueris, membri à quo protrahis dolorem prius sedas, & cap. 3. Quumq; materiam ad lōginquum trahere uolueris, loci dolorem prius sedabis. Idem dicitur à Gal. in commento tex. Hippo. vi. epid. part. ii. superius adducti; deriuare cedentem, diuvertere statim, &c. Dolor autem tripliciter amoueri, uel sedari potest: tum stupefacientibus, tum fomentis, tum causæ remotione. Stupefacientiā non conueniunt in hac cura: proinde primum iubet Hippo. applicari fomenta, quæ quando dolorem non sedant, id solum restat, ut materia, quæ sui multitudine ac caliditate dolorem causat, ex loco læso remoueatur, & educatur: Igitur in pleuritide quando fomētis dolor non sedatur, antequàm

1 diuersio

diuersio fiat ad remota, uel ad contrariam partem, uacuari materia debet à loco dolente, uel uenæ sectione, uel pharmaco. Sectio uerò uenæ, quæ locum læsum, dolentemq; uacuat, est sectio uenæ, quæ intus lateris patientis: ea igitur incidenda uenit, quādo sanguinem mittere cōuenit. Fortè dicetur, in principio pleuritidis dolor paruus est, in statu uerò magnus: & tunc sedari debet uenæ sectione lateris patientis: quod aduersantibus minime repugnat. Ad hoc dicimus in principio pleuritidis sæpenumero dolorem esse magnum. Et licet in statu accidentium dolor uehemens & maior sit, statum tamen accidentiū in pleuritide cum principio quantum ad materiæ digestionem sæpissime coniungi, satisq; nobis esse probare, quod stante notabili dolore, qui fomentis non sedatur, antequam ad diuersum materia trahatur, incidendam esse uenam, quæ intus lateris patiētis: adeo tamē remissus posset dolor esse, quod uenæ sectione non indigeremus: ut uoluit Gal. vi. part. apho. commento vii. Nunc ad rationes pro contraria parte me conuerto, quod quartum & ultimum propositum erat.

PRima ratio præsupponit, in omni phlegmone per defluxum fiēte, duplicem dari materiam: Alteram, quæ fluens est: Alteram quoque, quæ fluxit: Et quod medicus duplicem similiter habeat intentionem, Alteram quidem

quidem circa fluentem materiam, quam præuifiuam nominat: Alteram circa eam quæ fluxit, quam curatiuam appellat: Id quod habetur à Galeno XIII. de morbis curandis, quum dicit: Phlegmones uerò, quæ adhuc in generatione est, duplex indicatio est, ueluti in reliquis morbis omnibus quicumque in gignendo adhuc sunt, necdum absolutionem sunt nati: Nam quod eorum genitum iam est, id medicinae artis parti, quæ morbos curat, subiicitur: Quod in generatione adhuc est, parti quæ futurum morbum præcauet. Atque idcirco diximus, non simplicem, sed compositam esse totam de his ægritudinibus, quæ in generatione adhuc sunt, medentis sollicitudinem: ex ea scilicet quæ prouidet, & ea quæ curat: & quòd duplici existente hac tota medici sollicitudine, ea quæ præuifiua est, quæ fluentem materiam intuetur, prior est ea quæ humorem qui fluxit suspicit, dicente Galeno eodem XIII. lib. Nunc ad sermonem de phlegmone reuerſi dicamus communem omnium phlegmonarum curationis indicationem esse uacuationem: Quæ uerò adhuc in generatione sunt, prior uacuatione est confluentis ad affectum, locum sanguinis inhibiti. Postea subiungit: His igitur omnibus æſtimatis quæ phlegmonæ adhuc in generatione sunt, earum causas prius abscindes: quæ uerò iam factæ sunt, has

, utique curabis solas, Ex his sequitur, quòd in pleuritide fiente prius oportet materiam fluentem inhibere, quàm phlegmonem iam factam curare, materiamq; in ea contentam uacuare. Concedimus hæc omnia, dicimusq; fluentem materiã multipliciter inhiberi posse: In primis ipsam diuertendo, iamq; suprà declarauimus in pleuritide fiente duplicem dari posse materiam fluentem: Alteram, quæ in uenis paruis phlegmonem circumstantibus continetur, aptam suo fluxu phlegmonem maiorem reddere: Alteram, quæ interdum fluit à partibus remotioribus: Ac eam, quæ in uenis prope phlegmonem continetur, esse prius diuertendam & euacuandam, quàm ueniamus ad materiæ quæ in phlegmone continetur uacuationem, idq; commodè fieri per uenæ sectionem, quæ intus lateris patientis. Sed contrà sic instatur: Diuersio quælibet apud Gal. in tract. de antispasi, & libro de morbis curandis, cap. 3. fit aut ex sursum deorsum, aut à dextro in sinistrum, aut antè retrò, uel intus extrà, uel econtrario. Sectio uenæ quæ intus lateris patientis, nullo ex his modis diuertit: quia nec à dextro in sinistrum, uel econtrario: In eadem nanq; parte dextra, uel sinistra sunt, & dolor, & uena secta: Nec deorsum sursum, præsertim stante pleuritide in costis superioribus: Nec antè retrò, uel econtrario, ut patet: Nec

Nec intus extrà: sic enim trahunt uentosa cum scarificatione loco dolenti superposita. Relinquitur ergo, uenam lateris non patientis potius esse secandam, quæ à dextro in sinistrum, uel econtrario diuertit. Reflectatur in primis ratio: In pleuritide mediastini, ut ad mentem Auenzoar suprà dictum est, si basilica dextrî uel sinistri lateris incidatur, ualde iuuat, non nisi à loco læso diuertendo & euacuando: & tamen hic parî ratione non fit diuersio deorsum sursum: nec à dextris ad sinistra, nec antè retrò, nec intus extrà: mediastinus enim locatur in medio, non à dextris, nec à sinistris. Ad hæc oportet dicere, quòd (quemadmodum de mente Galeni suprà diximus) corpus humanum diuiditur in sursum & deorsum: & quæ sunt supra iecur, sursum dicuntur: quæ uerò infra, deorsum: iecur autē ipsum respectu renum sursum dicitur: & respectu cordis, deorsum. Et inter ea quæ sunt sursum, id quod est minus sursum, deorsum nominatur. Vnde cor est deorsum respectu cerebri. Similiter inter ea quæ deorsum sunt, id quod est minus deorsum sursum dicitur. Eodem modo dici debet humanum corpus diuidi in dextrum & sinistrum, ac id quod in medio dextrî sinistriq; locatur (ut mediastinus) respectu dextræ partis, sinistrum dici: respectu sinistræ, dextrum. Et parî modo inter ea quæ

dextra sunt, id quod est minus dextrum, sinistrum appellari: Et inter ea quæ sinistra sunt, minus sinistrum, dextrum dici. Quo stante, mediastinus respectu cubiti dextri sinister dicitur: & uenæ dextræ sectio in mediastini pleuritide diuertet à sinistris ad dextra: sicq; si pleuritis sub mammilla dextra fiat, sectio uenæ dextræ in flexu cubiti diuertet à sinistris ad dextra in tanta distantia, quanta est ab humero ad humerum: Nam mammilla dextra respectu brachij dextri, sinistra dicitur: sicut cor respectu cerebri, deorsum. Diuertet etiam ab intus extra in tanta similiter distantia, quanta est ab humero ad humerum: neque uerum est quod solæ uentosæ, loco dolenti superpositæ, trahant ab intus extrâ: Quis enim est qui non uideat, incisa uena interna lateris patientis, sanguinem, qui intus est, iamq; colore mutatus, exterius trahi, & distantia conuenienti? Clarè constat ex his sectionem uenæ quæ intus lateris patientis in pleuritide ab intus extrâ diuertere, & à dextris ad sinistra uel econtrario, in tanta distantia, quanta est ab humero ad humerum. Et si dare nolueris, quod à dextris ad sinistra, uel econtrario diuertat: id saltem necessario concedes, quod ab intus extrâ in conuenienti distantia diuertat: Quod si contingat dolorem descendere, quia pleuritis in costis sit inferioribus, ex deorsum etiam sursum

sum diuertet . Dicatur quoque conformiter ad prædicta , quòd sicut si quis iter capiat ex urbe Patauium , donec Patauium attigerit, semper ex urbe Patauium moueri dicetur . Ita si materia mouetur ab humero dextro ad sinistrum, donec in humero sinistro fuerit, semper à dextro humero ad sinistrum moueri dicetur ; Et sic quando erit in sinistra parte pectoris, moueri dicetur à dextris ad sinistra : & econtrario , si ab humero sinistro in dextrum primo moueatur . Proinde si materia , quæ in sinistra parte pectoris continetur, ad brachium trahatur sinistrum , trahi dicetur à dextris ad sinistra , Præterea de mente Hippocratis , & Galeni (ut suprà dictum est) quælibet attractio materiæ ad contrarium sui motus , retractio , retrocessio , & diuersio dici debet . Igitur quum ab humero dextro ad mammillam dextram materia mouetur, si trahatur ad humerum dextrum proculdubio diuertitur : quum ad contrarium motus sui trahatur , & non aliter quàm à sinistris ad dextra . Relinquitur ergo sectionem basilicæ lateris patientis trahere à dextris ad sinistra uel econtrario . Dicatur quoq; supposito quamlibet attractionem ad contrarium motus humoris esse diuersionem (quum tantum triplex in motibus sit contrarietas, sicut tantum tres sunt dimensiones , longitudo , latitudo , profunditas) quòd

de mente Galeni quælibet attractio secundum longitudinem fit, sursum, deorsum, uel e contrario: Et quælibet attractio secundum profunditatem fit antè, retrò, uel e contrario: & quælibet secundum latitudinem fit à dextris ad sinistra, uel e contrario: Ita quòd apud Galenum conuertatur, retractionem fieri secundum latitudinem, & fieri à dextris ad sinistra, uel e contrario: quod aperte colligitur v. particula aphorismorum in commento illius aphorismi, Dolenti partem capitis pesteriorẽ,
,, &c. quum dicit: Auersio autem ad contraria
,, fit, secundum longitudinem quidem suprà
,, infraq; secundum latitudinem uerò, hinc &
,, inde, hoc est, à dextris & à sinistris: secundum
,, profundum uerò, antè & retrò. Idem etiam
habetur in tractatu de antispasi, & quinto de morbis curandis, capite tertio. Quare quum apud Galenum diuersio quælibet secundum latitudinem facta dicatur à dextris, uel à sinistris, incisio uenæ quæ intus lateris patientis in pleuritide trahet, diuertetq; uel à dextris, uel à sinistris, eò quòd in latitudinẽ attrahit. Hæc dicta sunt de inhibitione materiæ fluentis per diuersionem. Alio modo q̃ diuertendo fluens materia potest inhiberi causam fluxus amouẽdo, quæ (ut dicebat Galenus XIII. de morb. curandis) aliquando est in parte læsa, ut quum pars affecta est calidior facta,
uel

uel dolore urgetur : Aliquando uerò non ex ipsa parte oritur fluxionis causa : sed in alia, alijs' ue locis ab affecta parte, quando ex alia aliqua particula, aut toto corpore superfluum illi transmittitur : ubi dolor, aut affectæ partis caliditas humoris fluxus causæ ponantur, sedando dolorem, quando fomentis id fieri potest, ac excedentem calorem remouendo materiæ fluxus inhibetur nulla facta diuersione. Non itaque sequitur, est fluxus humoris inhibendus, igitur est materia diuertenda. Vbi uerò fluxus causa sit repletio partis alterius, aut totius, unde superfluum parti læsæ transmittitur, totum corpus euacuare oportet : In hac tamen totius euacuatione fieri non poterit, quin humores in uenis paruis contenti non retrocedant in uenam magnam, ac aliquo modo diuertantur : Poterit tamen totius euacuatio fieri per incisionem uenæ lateris patientis, non factis alijs diuersionibus. Hinc est quod Gal. III. medic. artis disiunctiue dicebat : Ad hæc igitur ambo scilicet ut recurrat humor, & ut pars affecta possit euacuari, totum corpus euacuare oportet, aut omnino ad contraria loca retrahere : innuens, quòd toto corpore uacuato sæpenumero non oportet alijs uti diuersionibus. Id etiam dicatur, quod etsi Galenus in sermonibus uniuersalibus dicat, omnem diuersionem fieri uel in longum deorsum

orsum sursum, uel econtrario : Aut in latum à dextris uel à sinistris : Aut in profundū, retrò uel antè, uel econtrario. Non tamen uoluit in omni morbo per defluxum materiæ factò, medicum uti debere modis his omnibus diuertēdi, præsertim sanguinis missione; nō enim semper in talis morbi cura pluribus uenarum sectionibus uti debemus : Nam dolente parte dextra capitis, aut oculo dextro phlegmone laborare incipiēte, per materiæ defluxum non trahimus à dextro in sinistrum; sed inferius, incisa humerali quæ è directo est parti læsæ; & similiter affecto iecore, licet in parte dextra collocetur, non trahimus ad sinistrū; sed superius, incisa uena quæ intus dextra; & in pleuritide, licet superposita loco dolenti uentosa diuertat intus extrà, non tamen ea diuersione utimur in principio. Quare non sequitur, pleuritis est in dextro latere, igitur per internæ uenæ sectionem in sinistro, diuersio fieri debet. Forte dices, quòd in quibusdam morbis diuersio nō fiat à dextris, aut à sinistris, aut aliquo alio modo, uerum esse; sed id euenire propter aliquam causam id fieri prohibentem, quemadmodum in dextræ partis capitis dolore non est ad partem sinistram auertenda materia, quia per tam paruum distantiam in principio diuersio fieri non debet. Et similiter de uentosis in pleuritide dicitur, quòd in principio non conueniunt ob distan

ob distantiae paruitatem. Nulla autē causa uideatur assignari posse, quæ prohibeat in pleuritide lateris non patientis basilicæ sectionem; Dicimus nos adesse causam manifestam ac urgentem; quia medicus debet in principio uacuare ex loco læso, tum, ut dolorem sedet, ne materia ad locum læsum trahatur, tum ut materiam propinquam phlegmone diuertat. Hæc autem fieri non possunt ex sectione uenæ lateris non patientis. Id etiam aduertendum est, quod non sequitur, Affectus fit in parte dextra, igitur materia fluit ad dextrum; satis enim suprâ declarauimus, fieri posse pleuritidem in parte dextra non fluente materia à sinistris ad dextra; sed ea semper in dextra stante ac fluente sursum deorsum uel econtrario; aut antè retrò, uel econtrario. & ita sequitur, Pleuritis fit in dextro latere, igitur diuersio fieri debet ad sinistrum; quum semper fienda sit ad contrariū motus humoris. Verum licet daretur aduersarijs, in omni phlegmone per humoris defluxum fiende modos omneis diuersionis conuenire, quia perseverante dolore qui undiq; trahit, ex omni etiam parte diuertere non erit inutile; Non tamen concedendum est eos omnes diuertendi modos fieri debere per sanguinis missionem; sed primū incisa uena, quæ uelocius, & plus euacuat ac diuertit à loco læso, quàm ab alijs partibus, uena scilicet interna lateris patientis,

patientis, ut suprà dictum est, si quis undiq; diuertere uoluerit id frictionibus, lotionibus, uentosis, ligaturis exequi poterit, aduertendo tamen ne uentosas loco dolēti superponat, antequàm conueniat. Fortè dicetur, si non conuenit in pleuritide in principio secare uenam lateris non patientis: in alia phlegmone longe minus conueniet: igitur nunquam in alia phlegmone secabitur uena lateris non patiētis, nec à dextro ad sinistrum, uel econtrario materia trahetur: iam diximus à dextro in sinistrū, uel econtrario materiam trahi posse modis alijs q̃ uenæ sectione, supraq; declarauimus, ubi phlegmone in brachio uel crure dextro sit, secandam esse uenam in parte sinistra, & econtrario non sic in pleuritide.

SEcunda ratio, In cura phlegmones triplici utimur euacuatione, primo diuersione: secundo, deriuatione: tertio, euacuatione ex loco, prout clare uoluit Galenus in II. ar. curat. ad Glauc. c. 8. & IIII. de morbis curandis, c. 6. Quod etiam ratione probatur, quia, ut habet XIII. de morbis curand. in principio: in omni phlegmone fiente, quantum ad id quod est futurum, conuenit præseruatio, quæ fit cum diuersione: & quantum ad id quod factum est: Cura quæ fit cum deriuatione, quando non est morbus inueteratus: & cum euacuatione ex loco, quando morbus est diuturnus: Quū igitur
tur

tur euacuatio diuersiua, deriuatiuam præcedat euacuationem, sectioq; uenæ lateris patientis sit deriuatiua, prius oportebit facere sectionem uenæ lateris non patientis diuersiuam. Dicimus hanc rationem duo falsa præsupponere, primum, quod euacuatio deriuatiua, materiæ fluxæ debeat; secundum, quod oporteat ante deriuatiuam semper diuersiuam facere uacuationem. Primum clarè constat ex Gal. quinto, de morb. curan. quum dicit: Nam hæc, quoq; Hippocratis inuenta sunt omnis scilicet immodicæ uacuationis communia remedia: Deriuatio ad uicina fit, quum id quod per palatum uacuatur, per nares transfertur: Ad contraria reuulsio fit, quum id ad interna reuellitur. Rursus quod per sedem perfluit, id per uuluam deriuamus. Et parum post inquit: Ad hunc modum & reliquas omnes fluxiones tum ad contraria reuocabis, tum ad uicina deriuabis. Et parum infra dicit: Quæ uerò in oculis, aure, uel palato fluxiones accidunt, eorū ad uicina deriuatio per nares est: In hoc enim loco deriuationē semper adhibet materiæ fluenti, adeo ut de ratione deriuationis esse uideatur, trahere materiam fluētem ad latus sui motus: sicut de ratione diuersionis materiæ est eandem ad sui fluxus contrarium trahere. Secundum constat ex Galeno in arte curat. ad Glauc. lib. 11, quum dicit: Patientibus uerò, membris

,, membris extremis à coniunctis, id est, coniun-
 ,, gatis uacuatio fienda, siue retrahere uelis, siue
 ,, deriuare. Proinde uno crure phlegmonē con-
 trahere incipiente, secari uena debet in altero,
 quam uacuationem diuersuam & deriuatiuā
 simul esse & hic dicit Galenus & suprā satis est
 declaratum. Hinc patet quòd ratione loci ubi
 phlegmone fit necesse sit aliquando uacuatio-
 nem facere, quæ simul diuersiua est, & deriuas-
 tiua. Sed ut ad rationem formaliter respon-
 deamus concedimus triplicem dari uacuatio-
 nem, diuersiuam, deriuatiuam, & ex loco læso.
 Id autem negatur, quòd in cura phlegmones
 ante deriuatiuā semper utamur diuersiua: Ve-
 rum in cura pleuritidis utimur primo sectione
 uenæ, quæ intus lateris patientis, unde fit eua-
 cuatio, quæ simul est diuersiua & deriuatiua ac
 etiam euacuatiua ex uenis phlegmonem cir-
 cunstantibus. Galenus etiam XIII. de morbis
 curandis, in phlegmone uteri in principio san-
 guinis missionē facit ex uena poplitis aut tali,
 quæ proculdubio censetur deriuatiua. Quum
 dicitur in omni phlegmone per dēfluxum ma-
 teriæ fiende, quantum ad id quod est futurum,
 conuenit præseruatio, quæ fit cum diuersione,
 dicimus quòd per sectionem internæ uenæ la-
 teris patientis diuertit materia in uenis phle-
 gmonem circumstantibus contenta, quæ fluit
 ad phlegmonē, & ipsam maiorem facit: quāuis
 unde

unde materia fluat à remotis sæpenumero sit incertum. Quum postea dicit, quantum ad id quod factū est, conuenit cura quæ fit cum missione sanguinis deriuatiua. Dicimus nos, curam perfici per educationem materiæ iam phlegmonem facientis, quæ digeritur, & per spiritum educitur, non per missionem sanguinis deriuatiuam. Quinimo sanguinis missio facta per incisionem uenæ, quæ intus lateris patientis, simul est deriuatiua, & diuersiua quæ fluentibus adhuc humoribus conuenienter adhibetur. Fortè dicetur, Gal. uoluit deriuationē conuenire materiæ fluxæ, quarto de morb. curan. quum dicit: Cuius etiam ipsius rei discrimen, in libro de succis, nos edocuit; auertere nos iubens ad contraria; deriuare uerò ad latus; quin etiam quum maximè influit, tum ad diuersa reuellere. Dictum uerò & de hoc in eo libro est: Quare nunc quoque si etiamnum fluxio ualenter irruat, reuellere ad contraria studebimus: Vtiq; si in superioribus ulcus consistat, per inferna purgantes; sin autem in inferioribus sit, superiorem uentrem uacuantes: At si iam fluxio restitit atq; in membro inhæsit, deriuare per uicina magis expedit. Hic uidetur deriuationem facere quando iam fluxio restitit, atq; in membro inhæsit. Dicimus quòd tūc fluxio restitit, atque membro inhæsit, quando materia tota in locis phlegmonem circumstantibus

stantibus est conglutinata, quæ, licet à remotis
amplius non fluat, & in uno membro læso con
tineatur, uel sibi inhæreat: tamen quæ in uenis
continetur, ipsa ad augmentum phlegmones
adhuc fluit, cui deriuatio cōuenit, & reuulsio.
Vel dicatur, fluxionem restitisse, quando res
missio facta est, non quando in totum cessauit:
& fluxionem membro inhesisse, quū iam phleg
monem in membro facere cœperit.

Tertia ratio fundatur super autoritate Ga
leni XIII. de morb. curand. dist. II. ca. 3. &
dist. III. cap. 5. Diuersio semper fieri debet ad
longissima, non igitur ex uena lateris patien
tis in pleuritide conueniet. In primis hæc ratio
multipliciter reflecti potest: stante assumpto,
quod semper diuersio fieri debeat ad longissim
a: sequitur, quod in dolore capitis, in oculorū
phlegmone, in angina, non sit humeralis uena
lateris patientis incidenda: sed potius uena in
poplite, uel malleolis, quod Galeno clarissime
repugnat: Sequitur, in pleuritide secandam es
se uenā in poplite aut malleolis lateris non pa
tientis, quod ferē omnibus aduersatur. Et quē
admodum soluetur ab aduersarijs hæc ratio,
sic nos rationem suam soluemus: pro ipsis ta
men & nobis uerborum Galeni series adduca
tur, quæ talis est: Quippe præceptum in con
trarium auersionis in omnibus talibus cōmu
ne est: Neque igitur quum uel circa sedem, uel
aliquam

aliquam huic uicinam particulam initiū phlegmones incidit, aluum deiciēs : neq̃ quum in uesica uel colo, uel renibus (cœpta scilicet phlegmone) pharmaca, quæ urinas prouocent, bibenda dabis : nec si mulieri in utero uel pudendo insedit (scilicet phlegmone) menses huic prouocabis : Sed ad partes, quæ maxime longinquæ sunt, semper auersionem facies, æstimateda scilicet tum phlegmones magnitudine, tum corporis totius statu. Ponderanda sunt illa uerba, æstimateda scilicet tum phlegmones magnitudine, tum corporis totius statu. Si namq̃ sit æstimanda phlegmones magnitudo : Doloris ac aliorum accidentium excessus est etiam æstimandus : hæc autem æstimare uel considerare in fienda diuersione nil aliud est, nisi quod sapiens medicus eam debet diuersionē ac euacuationem in tanta distantia eligere, quæ & augmentum phlegmones prohibeat & dolorem sedet : hæc autem commodè fieri non possunt, nisi sectione uenæ quæ intus lateris patientis, & sic æstimateda phlegmones & accidentium magnitudine longior erit hæc diuersio ac euacuatio, quæ utiliter fieri possit. Pari modo soluenda ratio est de dolore capitis, de oculorū phlegmone, de angina. Secundum hanc solutionem concedimus absolutè, q̃ in omni phlegmone materia, quæ est diuertēda, quantò longius diuertitur, tantò melius. Verum diligenter ani

ter animaduertendum, quæ sit materia diuertenda, uel euacuanda: Sit itaq; pleuritis in dextro latere, cum dolore magno: quia magna ex parte nescimus, unde materia fluat à remotis, nec per consequens quò sit illa diuertenda: uideamusq; materiam in locis phlegmonem circumstantibus contentam continuè phlegmonem ipsam & dolorem suo fluxu maiorẽ reddere, certè medicus sapiẽs iudicabit eam ipsam materiam quæ prope phlegmonem est, diuertendam, euacuandamq; esse, ut dolor sedetur, & phlegmones augmentum prohibeatur: idemq; iudicium faceret dolore fatigante, quãuis sciretur, unde materia flueret à remotis: Hoc supposito certè concedimus, quòd quanto longius diuertimus, tantò melius: Verùm si uenæ sectio fiat in poplite uel malleolis, non modò non euacuabitur, aut non diuertetur ad longinqua: sed neq; etiam ad propinqua reuelletur: imò nullatenus à loco suo mutabitur: Vbi uerò uena quæ intus sinistri lateris incidatur, euacuata prius parte sinistra, fortè pars aliqua materiæ diuertendæ transibit ad partem sinistram, & à loco suo diuertetur: Verùm non ad longinquam distantiam, sed prope phlegmonem remanebit: quæ quia semicorrupta est, & bonum sanguinem sinistriæ partis inficere, & ad phlegmonem redire poterit: præsertim quũ secundo loco uena lateris patientis secabitur:

Vbi

Vbi uerò uena interna lateris patientis incidatur, ea ipsa materia & à fluxu suo diuertetur, & extra corpus ducetur: quum missio sanguinis fiat, donec fluat colore ualde mutato: & sic ad longissima diuertetur: quum namq; materia ducitur extra corpus, non potest longius duci: nec amplius timetur, aut quòd ad phlegmonem redeat, aut q̃ alium sanguinem inficiat. Et ita sectio uenæ internæ lateris patientis longius diuertet materiā, q̃ sectio uenæ internæ lateris non patientis. Stat igitur uniuersalis regula uerissima, quòd dummodo materia diuertatur, quæ diuertenda, uel educenda est, quantò longius fit diuersio, tantò melius. Quum igitur Galenus dicebat: Sed ad partes quæ maxime longinquæ sunt, semper auersionem facias: intelligas, illius humoris, qui diuertendus est. Eodem modo debet intelligi series illa XIII. de morb. curand. quum dicit: Siquidem ex his, quibus oculi tentari phlegmone cœperant, nonnullos sola purgatione per aluū uno die sanatos uidisti, quam rem si quis in iecinore, quum phlegmone laborare incipit, tentet, maximā excitabit phlegmonem: æquè ut si quum in renibus, aut uesica incipit, quæ urinas cient, exhibeat: aut si quum uterus phlegmone laborat, menses deuocet. Si quidem longissime à tentata fluxione parte auellere, nequaquam ad eam trahere conuenit: Id enim

quòd diuersio fieri debet ad longissima, duplicem potest intellectum habere; Primo, ut diximus, quòd materia diuertenda, longius, quoad fieri potest, diuertatur: secundo, quòd uena longissimè distans à loco læso, sit incidenda.

Primus sensus conceditur: secundus, non admittitur. Sed contrà solet adduci series Hippocratis in libro de Natura humana, quæ sic habet: Quamobrem has mittendi sanguinis rationes seruare aptissimum est, operæq; pretiū est, ut cultellus quàm longissime à loco, ubi dolor esse, & sanguis cogi didicit, adigatur. Apertissimè docet hîc Hippocrates sensum illū secundum non admissum, & sententiæ nostræ repugnantem. Dicimus Galenum in commento illius textus Hippocratis sententiam uerificare de sanis præseruandis, qui phlegmonē nondum contrahere cœperunt: In quibus suprâ declarauimus, uenam esse incidendam, quæ à loco lædi solito maximè distet, ut à loco lædi consueto diuertamus, & à toto uacuemus: seruata tamē, intelligas, rectitudine. In ipsis enim non est magnitudo phlegmones & accidētū æstimanda, nec materiam ad augmentū phlegmones fluentem diuvertere, uel euacuare, nec dolorem sedare intendimus: quæ omnia fieri debent incipientibus occupari phlegmone. Quare sensum illum secundum in præseruandis concedimus, quem negamus in curandis.

Sed

Sed adhuc instatur ex Galeni textu in tract.
de ratione curandi per sanguinis missionem,
quum dicit: In quibus autem corporibus nul-
la dum particula affecta est, ceterum uacuatio-
nem uerè ineunte anteuertimus: in his siqui-
dem talis sit homo, qui quotannis æstiuo tem-
pore febrilibus morbis obnoxius esse assolet,
atque in eo exundantiam uacuare studemus,
æquè pars quæuis in sanguinis detractio-
ne commodata est: sicut sane etiam si artriticus sit
omnibus articulis laborans. Quibus autē exi-
mie pars quæpiam, ubi prius euacuati nō fue-
rint, infestet, haud æquè liceat ex quauis parte
euacuationem moliri: uerum sicut in his qui
pati iam occipiunt. Clarè dicens quòd in præ-
seruandis, in quibus pars quæpiam pati con-
suevit, euacuationem facere debemus, sicut in
his qui pati iam incipiunt: Quare quū in præ-
seruandis uena longissimè distans à loco læso
sit incidenda, idem in his qui pati iam occipiūt
facere oportebit. Dicimus esse simile in præ-
seruandis, & in his qui iam pati incipiūt: quòd
sicut apud incipientes pati non licet ex quauis
parte uacuationem moliri: sed ea fieri debet ex
parte patiente: ita in præseruandis, non ex qua-
uis parte, sed ex parte pati consueta uacuatio-
nem facere debemus: quod est in utrisque re-
ctitudinem seruare. In alio tamen differunt, q̃
in præseruandis uena longius distans: & inci-
m 3 pientib

pietibus pati cum dolore, uena magna loco patienti proxima secanda uenit.

Quarta ratio, Crure dextro phlegmone laborante, iubet Galenus secari uenam in sinistro, ut supra declarauimus: Igitur pari ratione, in pleuritide dextri lateris uenā sinistri cubiti secare debemus: sicut enim quæ fit in crure sinistro, stante phlegmone dextri cruris, est diuersiua, uel deriuatiua, uel simul diuersiua & deriuatiua: pari modo, stante pleuritide dextri lateris, quæ fit in flexu cubiti sinistri, uel diuersiua, uel deriuatiua, uel utraq; dicetur. Et sicut in crure sinistro facta, iuuat in phlegmone cruris dextri: nulla uidetur assignari posse ratio, quin in cubito sinistro facta, similiter iuuat in pleuritide dextri lateris. Concedimus dextro crure phlegmonem contrahere incipiente, secandam esse uenam sinistri, quæ & diuersiua erit & deriuatiua, ut supra declarauimus, non tamen à loco læso sanguinem uacuaabit; neq; in hac sanguinis missione coloris mutationem expectabimus: & si uena interna dextri cubiti secaretur, à loco læso minus educret, & coloris mutatio minus esset expectanda. In crure autem dextro uenam incidere non licet, iuxta superius determinata: quia uenam membri phlegmone laborantis in principio secare non debemus: sed magnā, proximamq; membro patienti. Pari modo concedimus in pleur

pleuritide dextri lateris incisionem basilicæ sinistri esse quoquo modo diuersiuam & deriuatiuam, sed à loco læso non educere; nec in ea expectari posse coloris sanguinis mutationem; nec dolorem posse sedare. Quæ omnia quum medicus totis (ut aiunt) neruis assequi debeat, non illam, sed basilicam lateris dextri secabit; Vnde dolor remittetur, & sanguis malus educetur, augmentumq; phlegmone impeditur. Dices, dextro crure phlegmone laborante, sinistri uenæ sectio, licet non euacuet à loco læso, iuuat tamen: Igitur in pleuritide dextri lateris, sectio uenæ internæ sinistri, licet non educat à loco læso, iuuat tamē. Non negamus eam quoquomodo iuuare, saltem in minuenda totius plenitudine: Ideo dicebat Galenus uel nō iuuat, uel non nisi post tempus: Quare si cubiti dextri nulla uena secari posset, procul dubio secari deberet uena quæ intus lateris sinistri: Quando tamen in pleuritide dextri lateris, interna uena dextri secari potest, lōgē magis iuuat, ac dolorem magis sedat: Quod iuuamentum (in acutis præsertim morbis) non est differendum: Quare longē melius est, uenam quæ intus lateris patientis incidere. Dices cur in phlegmone cruris non incidis uenam quæ similiter euacuet à loco læso? Respondetur, qd nulla uena magna datur, quæ id facere possit, nisi uena eiusdem cruris, quam (ut diximus)

incidere non licet. Imitatur autem medicus naturam, quum de possibilibus id faciat, quod melius est.

Quinta ratio, Hippocrates & Galenus in pleuritide eiusdem lateris sectionē præferre uidentur: quia per unicam sectionem uolunt sanguinem in inflammatione contentum, è corpore quàm citius extrahere: Verum in hac nostrâ regione non adeò copiosis utimur uacuationibus, quòd corpora nostra imbecilliora, quàm ut eas ferant, nunc inueniuntur: Idcirco melius erit contrariam patienti lateri uenam primò secare: deinde uel eodem, uel altero die per eiusdem lateris uenā quantū conuenit auferre: Neque nephas putant ab Hipp. & Gal. doctrina in nostra regione quandoque recedere: quum & Gal. non semper ab errore fuerit immunis: præsertim in reddenda crifimorum dierum ratione, in qua ipsum errasse dicunt se demonstrasse: tum quòd ipse Gal. ab Hip. quem uelut numen quoddam colebat, sæpenumero recessit. Dicemus Galenum non uelle, per unā tantum sectionem sanguinem in inflammatione contentum è corpore celeriter extrahere: Quinimo nō modo in pleuritide, sed in omnibus affectibus, non unam tantum, sed iteratam sanguinis missionē consulit in tract. de ratione curan. per sanguinis missionē, quū dicit: Conari autē in omnibus affectibus præstat, post modum dicam

dicam sanguinis missionē iteratō mittere, inter-
rim eodem die, si ita expedire uideatur: inter-
rim posttridie, nisi siquādo (ut antē dictum est)
ad animi deliquium euacuationem ducere cō-
ueniat. Hāc tamen iteratam sanguinis missio-
nem, non ex altera uena, sed ex eadem fieri uo-
luit. Vt enim sanguis malus extrahatur ē cor-
pore, dolor que sedetur, magis expedit duas
uenæ sectiones in latere patiente facere, quā
unam in opposito, & alteram in patiēte: Neq;
Galenum in assignanda dierum crismorum
ratione errasse arbitror: imō in scriptis super
eo aphorismo VII. quarta, est indicatiua à
cunctis, quas hactenus uiderim, cauillationi-
bus eius mentem me deffendisse puto. Quod
autē ab Hippocrate sepe numero recesserit, nō
inuenietur: nisi fortasse quispiam existimet,
dum Hippocratis indefinita quædam definiat,
obscura declaret, diminuta perficiat, hoc pacto
Galenum ab Hippo. recedere: dicebat enim,
VI. de morbis curandis: Ego nanque non eo
consilio, ut nemo Hippocratis libros legat, ad
hoc opus scribēdum accessi. Verum quoniam,
is mihi primus idonea usus esse uia uidetur:
nec tamē eam totam compleuisse: quum quæ-
dam ab eo minimē limitata, quædam imperfe-
cta, obscuraq; ab eo prodita inuenire liceat: id-
circo ipse tum omnia ea lucidē explicare, tum
quæ parū distincta sunt, distinguere, tum quæ
m s deficiunt,

,,deficiunt, supplere studui. Et primo de usu
 ,,part. cap. 9. dicebat: Sed neque ea quæ Hippo-
 ,,cratis sufficiebant, quædam quidem obicure
 ,,dicentis, quædam omnino relinquentis. Male
 ,,quidem igitur ille nihil scripsit, me iudice.
 Forte dices in hac ipsa, de qua nunc agimus
 pleuritidis cura, aliter quam Hippo. & egit, &
 nobis agendum consuluit. Scribit enim Hipp.
 ,,libro 11. de acut. uictu. Si sub transuerso septo
 ,,fuerit dolor, nec ad clauum peruenerit, mollire
 ,,aluū oportet uel nigro helieboro, uel peplio.
 ,,Gal. uerò ab eo recedens inquit: Cognoscere
 ,,quidem hæc oportet, & meminisse; non semper
 ,,autem uti in pleuritidis. Non est hoc ab Hipp.
 recedere, sed eius mentem declarare, & dicta
 sua inuicem concordare. Nam huic sententiæ
 repugnare uidetur apho. In acutis morbis ra-
 ro & in principijs medicinis purgantibus uti:
 & hoc cum præmeditatione faciendum, Gal.
 in 11. de acut. uictu, hanc apparentem tollit
 contradictionem, uolens quod licet indicatio-
 ne sumpta ab eo quod dolor in pleuritide de-
 scendat, sit exhibenda medicina solutiua, mul-
 ta tamē sunt alia consideranda, quæ prohibere
 possent: quemadmodum si uia forent obstru-
 ctæ, quo casu nec in materia furiosa medici-
 nam quæ soluat exhibendam consulit in com-
 mento prædicti apho. Vel si medicus naturam
 infirmi non cognoscat, uel morbus sit ualde
 acutus.

acutus. Quare habita consyderatione quòd dolor descendat, medicina soluens sit exhibenda: quia tamen alia prohibere possunt, dicit non semper esse medicina solutiua, quando dolor descendit, in pleuritide utendum: Potius enim hoc modo Hippocratis dicta conciliantur, quàm ab ipsis recedatur.

Qua ratione Galenus in tractatu de uirtute medicamentorum dicit, uetustissimos medicos prauas opiniones irreprehensas omisisse: Eadem ego unum interpretandi modum Hippocratis, & Galeni dicta uideor irreprehensum reliquisse: Quanquam ex dictis apud mediocriter eruditos eius falsitas possit esse manifesta. Duo ponuntur in hoc dicendi modo tempora: Vnum quando materia apta pleuritidem facere, pungitium facit dolorem; tensionem & duritiem in pulsu; anhelitus difficultatem, ac tussim: nondum phlegmonem febrem ue faciens: Alterum quum phlegmonem & febrem facere coëpit: In illo secandam esse uenam quæ intus lateris oppositi dicitur: in hoc uenam quæ intus lateris affecti: Et in hoc Hippocratis atque Galeni in alio modernorum dicta uerificari.

Sic opinâtes, præter id quod fortè nunquam uisum fuit, cum materia apta pleuritidem facere, dolorem fieri pungitium, tensum & durum pulsum, anhelitus difficultatem, ac tussim,

tulsim, absq; febre, absq; phlegmone; ac præter id quòd Hippocratis, & Galeni dicta non modò phlegmone ac febre, sed incipiente dolore sunt intelligenda, iuxta illud Hippocratis, Dolorum causa proximum uentrem purgare, & sanguinis uentrem incidere, Galeni autoritate XIII, de morbis curandis manifestissimè uincuntur. Inquit Galenus; Modum, uerò, id est, quātitatem uerò uacuationis tum ex redundantia modo, tum ex reliquis, quæ in superioribus diximus, inuenies, etate, natura, tempore anni, regione, & consuetudine, tum ante hæc ipsa laborantis uirtute; Hæc enim in omnibus sunt communia. Illud uerò interna ne, an media, an humeralis secanda sit; an ea quæ iuxta malleolum est, an ea quæ in poplite; id uerò ex laborante particula indicatur; Ac definitum iam est in his quæ de incidenda uena scripsimus, de euacuationibus id genus omnibus, diceturq; nunc, &c. Vult hic euidentissimè Galenus indicationem, quòd una uena magis altera sit incidenda, sumendam esse à laborante particula. Quum igitur in utroq; tempore sit idem locus affectus, eadem & materia, & uia per quam fluit, eandem quoque uenam semper aperiendam esse quis dubitat? Dicant isti, quid in primo tempore uenam lateris oppositi; quid in secundo lateris affecti, secandam esse indicet? Dicent fortasse, in

in primo tempore phlegmonem nondum incipere: in secundo iam incipere. Sed quid ad rem facit seu phlegmone, seu dolor incipiat, quum eadem sit utrobique materia: eadem uia, per quem fluit, & eadem particula tum dolo- rem, tum phlegmonem patiens? Voluntarium prorsus, & absque ulla ratione fuerit dicere, quum phlegmone incipit, secandam esse uenam lateris affecti: & quum dolor sine phlegmone, lateris oppositi, quando dolor & phlegmone in eadem particula, & ab eadem causa fiant.

F I N I S.

